

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra sociální práce

Diplomová práce

Kybernetická šikana jako fenomén nových médií

Vypracovala: Bc. Zuzana Lepičová

Vedoucí práce: doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Diplomová práce s názvem *Kybernetická šikana ve světě nových médií* se zabývá jedním z možných rizik spojených s užíváním nových informačních komunikačních médií, kybernetickou šikanou. Cílem práce je zmapovat povědomí rodičů o možných formách kyberšikany a rizicích spojených s užíváním moderních informačních technologií jejich dětmi.

Úvod teoretické části je věnován vysvětlení základních pojmů, jež se pojí s problematikou nových médií, jakými jsou média, nová média a kybernetický prostor. Následující část je věnována problematice kybernetické šikany a jejího porovnání s šikanou tradiční. Věnuje se formám a aktérům kybernetické šikany, její prevenci, intervenci a možným dopadům.

Praktická část diplomové práce obsahuje popis použité metodiky a zkoumaného vzorku. Dále se věnuje výsledkům provedeného výzkumu a diskusi zaměřené na porovnání výsledků získaných pomocí tohoto výzkumu s názory odborníků, jež se věnují problematice kybernetické šikany. Pro verifikaci hypotéz byla využita strategie kvantitativního výzkumu při využití dotazníkového šetření s rodiči dětí a mladistvých. Terénní sběr byl uskutečněn od května do prosince roku 2014.

Z výsledků vyplývá, že rodiče dětí a mladistvých mají povědomí o rizicích spojených s užíváním moderních informačních technologií. Výzkum prokázal, že rodiče znají formy kybernetické šikany a rizika s ní spojená a mají povědomí, jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích.

Výsledky práce lze nabídnout managementu píseckých základních škol. Práci je možné využít jako informativní materiál pro rodiče dětí a mladistvých, pedagogy a výchovné poradce základních a středních škol.

Klíčová slova: Média, nová média, kyberprostor, kybernetická šikana, prevence kybernetické šikany, intervence kybernetické šikany, dopady kybernetické šikany.

Abstract

The diploma thesis titled *Cyber Bullying in the world of new media* deals with one of the potential risks associated with the use of new information and communication media – cyber bullying. The goal of the thesis is to map the awareness of parents about possible forms of cyber bullying and about the risks associated with the use of modern information technology by their children.

The introduction of the theoretical part of the thesis deals with the explanation of basic terms which are associated with the issue of new media, such as: media, new media and cyberspace. Then there is a section which is dedicated to the issue of cyber bullying and its comparison with the traditional bullying. The section deals with forms of cyber bullying and with perpetrators of cyber bullying, and with the forms of prevention, intervention and possible impacts of cyber bullying.

The practical part of the thesis contains the description of the used methodology and the description of the research sample. It also includes the results of research and the discussion, which is focused on comparing the results of the research with opinions of experts working in the field of cyber bullying. The strategy of quantitative research, through the questionnaire survey of parents of children and adolescents, was used to verify the hypotheses. The field collection of data was carried out from May 2014 to December 2014.

The results of the research show that the parents of children and adolescents are aware of the risks associated with using the modern information technologies. The research proved that the parents know about the forms of cyber bullying as well as about the risks associated with cyber bullying and that they have awareness of what materials are published on social networks by their children.

Results of the thesis can be offered to the managements of elementary schools in Písek District. The thesis can be used as an informative material by parents of children and adolescents, and by teachers and educational counsellors at primary and secondary schools.

Keywords: media, new media, cyberspace, cyber bullying, prevention of cyber bullying, intervention of cyber bullying, effects of cyber bullying.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval (a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 18. 5. 2015

.....

Bc. Zuzana Lepičová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. Lucii Kozlové, Ph.D za cenné rady, postřehy a čas, který mi věnovala. Dále mé poděkování patří všem respondentům za ochotu spolupracovat. Děkuji také Mgr. Jitce Novákové za pomoc s korekturou textu. V neposlední řadě poděkování patří i mé rodině za jejich podporu při studiu.

Obsah

Úvod.....	12
1. SOUČASNÝ STAV	14
1.1 Média	14
1.1.1 Kategorizace médií	14
1.1.1.1 Nová média.....	16
1.1.1.1.1 Komunikační prostředí nových médií.....	18
1.1.1.1.2 Vliv nových informačních technologií na společnost.....	19
1.1.1.1.3 Internet a mobilní telefony	21
1.2 Kybernetická šikana.....	25
1.2.1 Šikana offline jako východisko online šikany	26
1.2.2 Šikana offline vs. šikana online	28
1.2.2.1 Zbraně šikany	29
1.2.2.2 Publikum a publicita šikany	29
1.2.2.3 Anonymita aktérů šikany.....	30
1.2.2.4 Opakovanost útoků šikany	31
1.2.2.5 Agresor a oběť šikany.....	31
1.2.3 Formy kyberšikany	32
1.2.3.1 Rozohňování – flaming	32
1.2.3.2 Obtěžování – harassment.....	33
1.2.3.3 Pomlouvání – denigration.....	33
1.2.3.4 Odhalení a podvod – outing and trickery	33
1.2.3.5 Vyloučení – exkluze	34

1.2.3.6	Pronásledování – cyberstalking	34
1.2.3.7	Veselé fackování – happy slapping	34
1.2.3.8	Vydávání za někoho – impersonation	35
1.2.3.9	Vydávání za někoho jiného na internetu za účelem osobní schůzky vedoucí k obtěžování – cybergrooming.....	35
1.2.4	Aktéři kyberšikany.....	36
1.2.4.1	Agresor	37
1.2.4.2	Oběť	38
1.2.4.3	Publikum.....	39
1.2.5	Prevence kyberšikany	41
1.2.5.1	Prevence na úrovni školy.....	42
1.2.5.2	Prevence ze strany rodičů	43
1.2.6	Intervence kybernetické šikany	45
1.2.7	Možné dopady kybernetické šikany	47
1.2.7.1	Psychické dopady kybernetické šikany	47
1.2.7.2	Fyzické dopady kybernetické šikany.....	48
1.2.7.3	Sociální dopady kyberšikany.....	48
2.	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	50
2.1	Cíl práce.....	50
2.2	Hypotézy.....	50
3.	METODIKA	51
3.1	Použitá metodika.....	51
3.2	Charakteristika zkoumaného souboru.....	51
4.	VÝSLEDKY	53
4.1	Grafické znázornění výsledků	53

4.1.1	Pohlaví respondentů.....	53
4.1.2	Věk.....	54
4.1.3	Vzdělání.....	55
4.1.4	Místo bydliště	56
4.1.5	Počet dětí.....	57
4.1.6	Věk dítěte.....	58
4.1.7	Mobilní telefon s přístupem na internet.....	59
4.1.8	Používání mobilního telefonu.....	60
4.1.9	Počítač.....	61
4.1.10	Pouštění počítače bez souhlasu rodiče.....	62
4.1.11	Průměrně strávený čas u počítače ve všední dny.....	63
4.1.12	Průměrně strávený čas u počítače o víkendu	64
4.1.13	Kontrola dětí při práci na počítači	65
4.1.14	Profil na sociální síti	66
4.1.15	Kontrola profilu	67
4.1.16	Legální registrace na sociální síti Facebook.....	68
4.1.17	Znalost pojmu kyberšikana.....	69
4.1.18	Význam slova kyberšikana	70
4.1.19	Druhy (formy) kyberšikany	71
4.1.20	Existence rizik.....	72
4.1.21	Druhy rizik.....	73
4.1.22	Kyberšikana versus šikana tradiční.....	74
4.1.23	Řešení kyberšikany	75
4.1.24	Poučení o možných hrozbách internetu	76

4.1.25	Stanovení pravidel při práci na počítači	77
4.1.25.1	Pravidla.....	78
4.1.26	Programy pro omezení přístupu dětí k nevhodným stránkám	79
4.1.27	Kontrola	80
4.1.28	Zveřejňování na internetu	81
4.2	Statistické ověření hypotéz	82
4.2.1	Ověření hypotézy H1	82
4.2.2	Ověření hypotézy H2	83
5.	DISKUSE.....	85
6.	ZÁVĚR	90
7.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	92
8.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	97
9.	PŘÍLOHY	98

„Zatímco stopa ve sněhu, jakkoliv výrazná, nejpozději s jarem vždy nakonec zmizí, otisk v kyberprostoru zpravidla zůstává trvale.“

Lukáš Doubrava

Úvod

Nová média – dobrý sluha nebo zlý pán? Stejně jako každý nový vynález, také nová média s sebou přináší pro společnost pozitiva i negativa. Na straně jedné nám mohou podstatně usnadňovat život, na straně druhé ovšem s sebou nesou značná rizika, kdy se mohou snadno stát účinnou a velmi nebezpečnou zbraní proti komukoliv z nás. Otázkou zůstává, jak se těmto rizikům bránit a jak ochraňovat zejména ty nejzranitelnější z nás – naše děti.

Je třeba si uvědomit, že naše společnost ruku v ruce s technologickým vývojem vychovává novou internetovou generaci dětí. Tyto děti mají k novým médiím téměř neomezený přístup, vyrůstají obklopeny počítači, notebooky, tablety, mobilními telefony a dalšími technickými vymoženostmi moderní doby. Setkávají se s nimi již od nejútlejšího dětství, vnímají je jako nepostradatelnou součást života a svůj život si bez nich již neumějí představit. Virtuální svět se pro ně stává lákavým útočištěm umožňující pocit anonymity a nezranitelnosti. Stává se branou pro poznávání světa reálného, která jim nabízí komunikaci s velkým počtem osob a možnost prožívat své emoce bez pocitu rizika z výsměchu a ponižení. Děti a mladiství komunikující prostřednictvím nových médií tak získávají pocit, že se nemusejí v kybernetickém prostoru obávat otevřeně vyjadřovat své názory a postoje. Proč by tedy děti měly raději komunikovat ve světě pro ně nebezpečném a zrádném, když mohou komunikovat v prostředí, ve kterém se cítí bezpečně a příjemně? Kdo tyto děti naučí pracovat s novými médii a používat je také k osobnímu rozvoji, nejen k odpočinku a hře?

Je nereálné po dětech a mladistvých požadovat, aby si plně uvědomovali rizika spojená s užíváním nových médií. Nutná je proto pomoc ze strany rodičů a pedagogů, kteří by měli děti a adolescenty vést takovým směrem, aby se uměli bezpečně samostatně pohybovat v kybernetickém prostoru a co nejvíce tak minimalizovali možná rizika. Současní rodiče a pedagogové se ovšem nenarodili do světa nových médií a tudíž se nemohli setkat se všemi nástrahami, které s sebou tento svět pro děti přináší. Je zapotřebí, aby byli dostatečně informováni o účinné prevenci negativních dopadů nových médií a těmito pokyny se řídili. Mají ovšem pedagogové a rodiče zájem se tímto

směrem, ve kterém je svými znalostmi v některých případech předčí již malé děti, vzdělávat? Držet krok s novými technologiemi je bezesporu obtížné.

Diplomová práce svým tématem reaguje na riziko jednoho z možných negativních dopadů užívání nových médií, riziko kybernetické šikany – modifikované formy šikany tradiční, která posouvá šikanu z prostředí offline do prostředí online a na děti a mladistvé může mít nedozírné následky. Autorka svým tématem navazuje na svoji bakalářskou práci s názvem *Negativa virtuálních sociálních sítí*, jejíž výsledek se stal zdrojem inspirace pro formulaci problému.

Úvodní část diplomové práce bude věnována vymezení pojmů souvisejících se stále aktuálnější problematikou světa nových médií a kybernetické šikany.

V praktické části diplomové práce bude pro verifikaci hypotéz využita strategie kvantitativního výzkumu při využití dotazníkového šetření s rodiči dětí a mladistvých. První hypotéza byla stanovena takto: *Rodiče neznají formy kyberšikany a rizika s ní spojená*. Druhá z hypotéz zní: *Rodiče nemají povědomí, o tom jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích*.

Cílem diplomové práce je zmapovat povědomí rodičů o formách kyberšikany a rizicích spojených s užíváním moderních informačních technologií jejich dětmi.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Média

Médium je slovo latinského původu znamenající prostředek, zprostředkujícího činitele. S tímto pojmem se lze setkat v chemii, biologii, fyzice, technice či teorii sociální komunikace.¹ Jednotlivými vědními obory je význam tohoto pojmu vnímán rozdílně.²

V diplomové práci bude nadále používán pojem médium ve významu, v němž je vnímán obory věnujícími se projevům interpersonální komunikace. Ty označují jako médium to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení. V takovém případě hovoříme o médiu komunikačním (tisk, rozhlas, televize, ...).³ Komunikačními médii je označováno vše, co zajišťuje komunikaci, co umožňuje, aby se mohla uskutečnit.⁴

Rozvoj komunikačních médií lze sledovat společně s vývojem interpersonální komunikace, kdy se lidstvo snažilo překonávat její prostorovou a časovou omezenost. Společně s rozvíjející se lidskou společností rostla v minulosti potřeba předávání informací co největšímu počtu lidí na velkou vzdálenost v co nejkratším čase. Důležitá byla také možnost zaznamenání sdělení v takové podobě, která by umožňovala zachování sdělovaných informací co nejdéle.⁵ Na základě těchto požadavků vznikala vedle *médií tradičních* (noviny, rozhlas, televize, ...) takzvaná *média nová* (podrobněji viz kapitola s názvem *Nová média*).

1.1.1 Kategorizace médií

Existuje mnoho různých způsobů členění médií. Cílem práce není podat jejich úplný výčet. Tato kapitola, jež popisuje některé možnosti členění, slouží pro základní

---

¹ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003. s. 16.

² Srov. BRESTOVANSKÝ, M. *Úvod do mediální výchovy*. Trnava: Pedagogická fakulta TU, 2010. s. 7.

³ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003. s. 16.

⁴ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. s. 36.

⁵ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003. s. 17.

orientaci v dané oblasti, a umožňuje tak nahlédnout do problematiky postavení nových médií mezi médii ostatními.

Problematikou kategorizace médií se zabývá Schallenbergerová, která mimo jiné uvádí členění médií podle počtu komunikujících. Na základě tohoto kritéria dělí média na interpersonální, jež zprostředkovávají komunikaci mezi dvěma osobami (dopisy, textové zprávy, e-maily, ...), a masová, při kterých je příjemcem skupina lidí.

Média lze rozdělit také na základě smyslu lidského vnímání, jenž je zaměstnán při komunikaci daným médiem. Tato média se mohou obracet na sluch (např. rozhlas), zrak (např. knihy časopisy, noviny, ...) či hmat (např. sdělení psaná Braillovým písmem).⁶

Jiráček a Köpplová ve své knize popisují rozdělení na média primární, sekundární, terciární a síťová. Primární média označují soubor nástrojů ke komunikaci, bez kterých se není možné při dorozumívání obejít. Zahrnují komunikační kódy, mezi které řadíme i přirozený jazyk a všechny prostředky nonverbální komunikace. Mezi média sekundární lze zařadit veškeré technické vymoženosti umožňující komunikaci primární na větší vzdálenost či přes hranice času. Primární i sekundární média podporují zejména komunikaci interpersonální. Mezi sekundární média řadíme např. obrázky, písmo, textové zprávy, e-maily či Skype. Se snahou o to, aby se sdělení šířila z jednoho centra k více recipientům, vznikla média terciární, nazývaná také masová.⁷ Masová média tedy umožňují komunikaci směřující od jednoho zdroje k publiku složeného z velkého množství jedinců. Mezi tato média řadíme knihy, noviny, časopisy, filmy, rozhlasové a televizní vysílání po internetu, internetové časopisy a deníky, ...⁸ S nástupem počítačových sítí a rozvojem internetu vznikla média podporující interpersonální i masovou komunikaci, tzv. média síťová, také označovaná jako nová. Řadíme mezi ně

---

⁶ Srov. SCHALLENBERGEROVÁ, M. Média, mediální výchova a mediální gramotnost. In: BÍNA, D., NIKLESOVÁ, E. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: PdF JČU, 2007. s. 23–51.

⁷ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. s. 36–37.

⁸ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003. s. 21–22.

zpravodajské portály, vyhledávače, internet, blogy, virtuální sociální sítě, počítačové hry...⁹

S pojmem *nová média* se setkáváme také při dělení médií v rovině technologické, kdy lze média rozčlenit do tří hlavních skupin. Do první skupiny patří média tištěná (knihy, noviny, časopisy,...), do druhé skupiny média s vysílaným signálem (televize, rozhlas, telegraf, ...). Třetí skupinu tvoří média nová, která jsou totožná s médii, jež Jiráček a Köpplová označují jako síťová.¹⁰

Vzhledem k tematickému zaměření práce je následující podkapitola věnována novým médiím.

1.1.1.1 *Nová média*

Pojmem nová média byly původně označovány komunikační prostředky, které se objevily až po nástupu televize (teletext, videorekordér, videokamera, ...).

Rozvoj technologií na začátku devadesátých let minulého století přinesl inovace v oblasti nových médií, například rozvoj internetu, sociálních sítí atd.¹¹ Tento rozvoj s sebou přinesl změnu v oblasti vnímání významu pojmu nová média. Od té doby tvoří média označována jako nová velmi různorodou a širokou skupinu z hlediska funkce, způsobu užívání a přenášení sdělení.¹²

O nových médiích dnes hovoříme také jako o médiích interaktivních, síťových či digitálních.¹³ Mezi charakteristické vlastnosti těchto médií řadíme např. interaktivitu, multimedialitu, síťovost a demokratičnost.¹⁴ Kopecký uvádí jako jejich další důležitou charakteristickou vlastnost globální přesah, kdy pro nová média neexistují vzdálenosti a geografické limity. Jsou dostupná z jakéhokoli místa sítě, díky čemuž nabízejí flexibilitu, rychlost a tím i změnu životního stylu.¹⁵ Důležitým jednotícím znakem nových médií je také systém dvojí prezentace, kdy na jedné úrovni jsou sdělení formulována ve známých a srozumitelných kódech (obrazy, texty, zvuky, ...) a na druhé

⁹ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. s. 36–37.

¹⁰ Srov. REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 140.

¹¹ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. s. 37.

¹² Srov. Tamtéž. s. 134.

¹³ Srov. MACEK, J. *Poznámky ke studiím nových médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 19.

¹⁴ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 13.

¹⁵ Srov. KOPECKÝ, L. *Public relations: Dějiny – teorie – praxe*. Praha: Grada, 2013. s. 204.

úrovni jsou tato sdělení kódována do sekvencí logických jedniček a nul binárního kódu. S těmito kódy nedokážou jedinci pracovat a potřebují „překladače“ – počítač. Tímto počítačem se rozumí jakékoliv zařízení schopné algoritmické manipulace s daty v binárním kódu, ať již má podobu stolního počítače, mobilního telefonu, iPadu, iPodu, ...

Nová média s sebou přinesla změnu v oblastech reprodukce, archivace a distribuce obsahu, kdy počítačové sítě umožňují velmi rychlé šíření sdělení, navíc s minimálními náklady.¹⁶

Nová média umožňují obousměrnou komunikaci, dokážou současně sdělení přijímat a vysílat. Jsou decentralizovaná, založená na obsazích síťově šířených a digitálně kódovaných.¹⁷ Umožňují synchronní i asynchronní komunikaci v modelu interpersonální komunikace *one-to-one*, masové komunikace *one-to-many* a v modelu plně využívajícím komunikační potenciál sítě – v modelu *many-to-many*.¹⁸ Mezi tato média lze tedy řadit např. mobilní telefony, počítačové hry, elektronickou poštu, webové stránky či digitální televize.¹⁹

Kopecký uvádí, že je komunikace za pomoci nových médií charakteristická zejména pro takzvané „digitální domorodce“, jedince, kteří se do digitálního světa již narodili. Způsoby a cíle jejich komunikace mají svébytné rysy. Jejich sociální status se značně odvozuje od sounáležitosti k určitým skupinám, od sdílení a spoluvytváření určitých témat.²⁰ Mají poměrně velké možnosti vybrat si, na co se budou dívat, co budou číst, co poslouchat a jakou konečnou podobu bude mít to, co si nakonec vyberou.²¹

---

¹⁶ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 12–13.

¹⁷ Srov. Tamtéž. s. 96.

¹⁸ Srov. MACEK, J. *Poznámky ke studiím nových médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 96.

¹⁹ Srov. REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 140.

²⁰ Srov. KOPECKÝ, L. *Public relations: Dějiny – teorie – praxe*. Praha: Grada, 2013. s. 205.

²¹ Srov. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. s. 13.

1.1.1.1.1 *Komunikační prostředí nových médií*

S rozvojem nových médií vznikaly nové pojmy, mezi něž lze zařadit i pojem kyberprostor, komunikační prostředí, v němž bývají využívána nová média.²² Na počátku osmdesátých let dvacátého století se objevily nové proudy v umění reagující na prudký nástup informatiky doprovázený proměnou technologií. Spisovatel William Gibson a ostatní autoři cyberpunkové literatury se snažili reagovat na trend soudobé kultury, v níž velmi rychle vzrůstala role technologií. V tomto období byl poprvé Williamem Gibsonem použit termín „kyberprostor“, jenž autor ve své knize pojmenovává jako „matrix“ a zakládá ho na představě přímého propojení jedince s technologií. Tento prostor je dle Gibsona možné navštívit po napojení lidského mozku k počítači s využitím elektrod.

Postupně přešel termín kyberprostor z oblasti sci-fi literatury do běžného užívání.²³ V současné době je pojem cyberspace čili kyberprostor chápán jako „...označení všech informačních zdrojů, které jsou k dispozici prostřednictvím počítačových sítí“.²⁴ Kyberprostor je tedy označení pro virtuální svět utvořený lidmi pomocí počítačů a telekomunikačních sítí jako paralela ke světu „reálnému“.²⁵ Kybernetický prostor se v současné době stává úzce propojen s životem v reálném prostředí.²⁶

Kyberprostorem vzniká zcela nové prostředí, které s sebou přináší své vlastní zákony.²⁷ Na jedné straně je kybernetický prostor ovlivňován rysy současné společnosti, na straně druhé si cyberspace vytváří svá vlastní pravidla vymykající se řádu, v němž žila společnost po celá staletí. Pokud se chce současná společnost v kybernetickém prostoru pohybovat, musí přijmout nový řád a přizpůsobit mu svá stará pravidla. To s sebou ovšem přináší celou řadu rizik. Společnost komunikující v kyberprostoru musí tato rizika akceptovat, nebo najít způsob, jak jim čelit.

---

²² Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 13.

²³ Srov. JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita: Nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. s. 17–18.

²⁴ SKLENÁK, V. a kol. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 471.

²⁵ Srov. LÉVY, P. *Kyberkultura*. Praha: Karolinum, 2000. s. 92.

²⁶ Srov. DOUBRAVA, L. Učitelské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. *Virtuální stopa by neměla být hluboká*. 2014, roč. 117, č. 8, s. 3.

²⁷ Srov. PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace: Umění mluvit, slyšet a rozumět*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. s. 95.

Jedním ze zákonů, které kyberprostor přináší, je doživotní zaznamenání zveřejněných informací a s tím i spojená možnost jejich zpětného dohledání. Uživatel v kyberprostoru by měl tedy vždy dobře zvážit s kým a za jakým účelem komunikovat či nekomunikovat. Charakteristický je pro komunikaci v kyberprostoru také takzvaný „efekt černé díry“, kdy uživatel odesílá informaci do prostředí kyberprostoru, ve kterém tento signál jakoby znehybní a čeká, zda bude adresátovi doručen a jak na něj bude jeho příjemce reagovat.

Další se znaků kyberprostoru je ztráta geografických a prostorových bariér, kdy jedinec ztrácí povědomí o tom, kde se člověk, se kterým komunikuje, nachází. Některé další bariéry při komunikaci ovšem naopak vznikají. Společnost se začíná výrazně členit na ty, kteří mají či nemají ke kyberprostoru přístup a na ty, kteří se umějí či neumějí v kyberprostoru pohybovat. Ve virtuálním světě tak vznikají celé virtuální skupiny a světy umožňující žít lidem vedle každodenního života ještě život „druhý“. Cyberspace umožňuje lidem zcela pozměnit identitu, komunikující se tak mohou vnímat zcela rozdílně než by tomu bylo při osobním setkání.²⁸

Od 1. 1. 2015 vstoupil v účinnost zákon č. 181/2014 Sb., který se věnuje problematice kybernetické bezpečnosti.²⁹ Zákonem je kybernetický prostor definován jako „*digitální prostředí umožňující vznik, zpracování a výměnu informací, tvořené informačními systémy, a službami a sítěmi elektronických komunikací.*“³⁰

1.1.1.1.2 Vliv nových informačních technologií na společnost

Výrazný pokrok v technice s sebou mimo jiné přináší nové možnosti zacházení s médii, které hrají důležitou roli při tvarování lidského chápání, co je norma.³¹ Média dále formují naše postoje, úsudky, názory a hodnocení reality. Jsou důležitým nástrojem

---

²⁸ Srov. PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace: Umění mluvit, slyšet a rozumět*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. s. 96–97.

²⁹ Srov. Česká republika. Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti). In *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2014, část 75. Dostupné na: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-181>> [cit. 2014-08-29]. ISSN: 1211-1244

³⁰ Tamtéž.

³¹ Srov. KASÍK, P. Vliv masových médií: Umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. In: *Technet.cz* [online]. © 2013 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka

socializace jedince od nejtělejšího věku.³² Mají vliv na jedince v oblasti kognitivní, afektivní i psychomotorické.

Nové technologie, zejména internet, poskytují možnost okamžitého přístupu k informacím, umožňují poznávat a přibližovat různé kultury jiných národů apod. Neopomenutelný je ovšem také jejich negativní vliv.³³ Nová média mohou například vyvolávat mylné pocity či paniku, nabádat k nevhodnému chování, ...³⁴

Po počátečním nadšení z možností, jež nové informační technologie poskytují, nastalo na počátku 21. století vystřízlivění, které bylo motivované vzrůstajícím výskytem sociopatologického chování, které především internet umožňuje. Mezi toto chování patří například zneužívání falešné identity či kybernetická šikana (viz kapitola s názvem *Kybernetická šikana*).³⁵

V současnosti je ve společnosti zaznamenáván nárůst násilí v médiích a tím také nevhodné chování jako důsledek působení negativních vzorů a obsahů. Propagace násilí propojená s anonymitou vytváří prostor pro páchaní trestné činnosti. Internet, který se šíří do celého světa, mohou snadno zneužít osoby, které jednájí s cílem ublížit v kyberprostoru druhým. Osobami s těmito úmysly přitom nemusí být výhradně dospělí jedinci, ale také děti a mladiství, kteří s internetem vyrůstají, prostřednictvím sociálních sítí prožívají část života na internetu a často ještě nejsou připraveni přijímat informace.

Nové informační technologie umožňují dětem a mladistvým novou formu komunikace. Mezi důležitá rizika elektronické komunikace patří anonymita, jež může vyústit ve zneužití osobních údajů či online korespondence. Toto riziko otevírá společně se sklony k negativním formám chování, nedostatkem zájmu a pozornosti, možností kontaktovat druhé osoby kdykoliv a kdekoliv a mnoha dalšími faktory prostor pro kybernetickou šikanu.

---

³² Srov. Co to je masová společnost. In: *MEDIAGRAM.CZ* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://mediagram.cz/dejepis/co-to-je-masova-spolecnost>

³³ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 7–9.

³⁴ Srov. SCHALLENBERGEROVÁ, M. Média, mediální výchova a mediální gramotnost. In BÍNA, D., NIKLESOVÁ, E. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: PdF JČU, 2007. s. 42.

³⁵ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 15.

Projevy nadřazování, fyzické a jiné útoky již tedy nejsou výhradně projevem tradiční šikany. Sociální sítě, chaty, fóra, mobilní telefony a jiné technologie umožnily rozšíření šikany do kyberprostoru.³⁶ Tradiční šikana tak v současnosti získává novou a zákeřnější formu, kterou je kybernetická šikana realizována prostřednictvím nových informačních prostředků – internetem a mobilními telefony.³⁷

1.1.1.1.3 Internet a mobilní telefony

Internet a mobilní telefony na jedné straně spojují jedince, poskytují přehled o dění ve světě, ... Nezanedbatelný je ovšem také jejich negativní vliv, který může být ovlivněn mimo jiné nevhodnou výchovou či nízkou informovaností o rizicích online komunikace. Neschopnost empatie, neusměrněná agrese a nuda se pak mohou zrcadlit v nesprávném používání těchto technologií a nevhodném chování v kyberprostoru. Nepatřičné využívání potenciálu těchto technologií představuje velké nebezpečí, jež spočívá ve zneužití osobních údajů či jednání založeném na urážkách a pomluvách druhých lidí, vyloučení jedince z online skupin apod. Nevhodné užívání internetu a mobilních telefonů může vést také k závislosti na těchto technologiích, k ztrátě identity a zájmu o okolní svět.³⁸

1.1.1.1.3.1 Internet

Název internet pochází ze spojení dvou slov, anglického slova network (sít'), podle kterého končila většina názvů amerických počítačových sítí, a původně latinské předpony inter (mezi).³⁹ Internet je nejmladší z komunikačních médií.⁴⁰ Vznik internetu je datován počátkem šedesátých let dvacátého století, kdy se ministerstvo obrany Spojených států rozhodlo pro vytvoření nové komunikační sítě, jež by v případě jakékoliv krize (zejména nukleární války) umožňovala rychlou výměnu dat mezi státy, městy či vojenskými stanovišti.⁴¹ Měla tak vzniknout počítačová síť spolehlivě

---

³⁶ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 7–10.

³⁷ Srov. SMITH, P. K. et. al. Cyberbullying: coping with negative and enhancing positive uses of new technologies, in relationships in education settings. In: *COST ISO801* [online]. 2012 [cit. 2015-03-17]

³⁸ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013, s. 9.

³⁹ Srov. PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010. s. 11.

⁴⁰ Srov. MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing*. 3. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. s. 181.

⁴¹ Srov. KRČMÁŘ P. *LINUX: Postavte si počítačovou síť*. Praha: Grada, 2008. s. 20.

propojující strategické vládní, vojenské a akademické počítače. Vzhledem k tomu, že měl internet zajistit možnost výměny strategických informací i v případě jaderného útoku, patřila mezi zájmy tvůrců co nejmenší zranitelnost sítě. Byla proto navržena bez centrálního řídicího centra, aby mohla v případě zničení jedné z přenosových cest dojít informace k adresátovi jinou, alternativní cestou.⁴²

Roku 1969 byl za tímto účelem vytvořen experimentální program ARPA (Advanced Research Project Agency), také nazýván jako ARPANET.⁴³ Časem byly do programu zahrnuty různé obchodní společnosti a také jednotlivci. V této době se program nazýval DARPA Internet.⁴⁴ Pojmenování sítě termínem internet se datuje od roku 1987.⁴⁵ Termín vznikl zobecněním pojmu, jenž původně označoval jednu ze sítí celého programu.⁴⁶

Počet uživatelů internetu stoupal celou dobu od jeho vzniku a postupně se tak z internetu stala největší počítačová síť světa. K explozivnímu nárůstu počtu uživatelů internetu docházelo v první polovině devadesátých let. V této době byl stále internet užíván zejména akademickými pracovišti, některými firmami a úřady. K radikální změně došlo s nástupem webu. World Wide Web se systémem hypertextových odkazů byl snadno ovladatelný i pro laickou veřejnost a stal se tak téměř ideálním médiem pro distribuci textových informací na internetu. Nabízel velice jednoduchou cestu těm, kteří chtěli na internetu informace publikovat. Z webu se postupně stala vysoce sofistikovaná komunikační platforma, o jejíž užívání mělo zájem stále více uživatelů. Od poloviny devadesátých let již byl internet ve Spojených státech amerických a v některých dalších zemích užíván menšími firmami i domácnostmi.⁴⁷ Roku 1994 se internet rozšířil z rukou vědců směrem ke komerčnímu užití. O dva roky později měl internet již více než 55 milionů uživatelů. Roku 2000 užívalo internet 250 milionů

---

⁴² Srov. PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010. s. 12.

⁴³ Srov. PROCHÁZKA, D. *SEO: Cesta k propagaci vlastního webu*. Praha: Grada, 2012. s. 14.

⁴⁴ Srov. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. s. 17.

⁴⁵ Srov. PROCHÁZKA, D. *SEO: Cesta k propagaci vlastního webu*. Praha: Grada, 2012. s. 11.

⁴⁶ Srov. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. s. 17.

⁴⁷ Srov. BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. s. 43–44.

uživatelů, o šest let později již byla uživatelů více než jedna miliarda. Roku 2010 čítal internet více než 2 miliardy uživatelů.⁴⁸

V současné době se internet jako velmi rozsáhlá celosvětová počítačová síť stává důležitým médiem, které je lidmi denně využíváno (ke studiu, získávání informací, zábavě,...). Principy, na kterých internet stojí, jsou stále stejné, internet si zachovává ráz decentralizované sítě.⁴⁹ Proměňuje se ovšem jeho funkce a dostupnost. Funkcí současné podoby internetu je nejen přenos informací, ale také poskytování mnoha služeb (např. webové stránky, elektronická pošta, chat, sdílení souborů, ...). Zatímco v minulosti byl obsah internetu pro běžné uživatele dostupný jen obtížně, dnes k němu mohou mít přístup děti, rodiny, senioři, ...⁵⁰ K proměně dochází také v oblasti komunikujících uzlů, kterými se stávají nejen pracovní počítače, ale také servery nabízející aplikace a služby – mobilní telefony, počítače v automobilech, „chytré“ elektrospotřebiče a mnoho dalších zařízení.⁵¹

Internet se stává hlavním prostředkem interpersonální komunikace, který může významně ovlivňovat rozhodování, chování, postoje a emoce jedinců. Existence internetu umožňuje vznik jakéhosi virtuálního sociálního prostředí, v němž se mohou lidé potkávat, spolupracovat, debatovat, jednat, vyjednávat a směřovat i vyměňovat informace a zboží.⁵² Manfred Spitzer, psychiatr zabývající se problematikou šikany, upozorňuje na skutečnost, že internet mění nejen naše myšlení, paměť či pozornost, ale také naše sociální vztahy.⁵³ Při internetové komunikaci dochází k zaměření komunikujícího na sebe a své prožívání, což vede k posílení individualistických a egoistických tendencí jedince. Lidé často upřednostňují pro svou lehkou dostupnost internetovou komunikaci oslabenou o metakomunikační složku před komunikací tváří v tvář, čímž oslabují své sociální dovednosti.⁵⁴ Policejní psycholožka Ludmila Čírtková dále varuje před skutečností, že „(...) internet, především u dětí, svoji virtualitou svádí

---

⁴⁸ Srov. PROCHÁZKA, D. *SEO: Cesta k propagaci vlastního webu*. Praha: Grada, 2012. s. 14.

⁴⁹ Srov. KRČMÁŘ P. *LINUX: Postavte si počítačovou síť*. Praha: Grada, 2008. s. 2.

⁵⁰ Srov. PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010. s. 11.

⁵¹ Srov. BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. s. 34.

⁵² Srov. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. s. 27.

⁵³ Srov. SPITZER, M. *Digitální demence*. Brno: Host, 2015. s. 104.

⁵⁴ Srov. HORSKÁ, B. LÁSKOVÁ, A., PTÁČEK, L. *INTERNET JAKO CESTA POMOCI*. Praha: Slon, 2010. s. 20.

k pocitu, že jde jen o hru. Vyřčená urážka, falešné obvinění, nebo dokonce zosnovaný útok na spolužáka mají však na monitoru počítače či na displeji mobilu stejnou, ne-li dokonce větší váhu než zlé chování ve světě reálném.”⁵⁵

1.1.1.1.3.2 Mobilní telefony

Přelom 19. a 20. století s sebou přinesl mimo jiné také první pokusy o bezdrátovou komunikaci, kdy Guglielmo Marconi experimentoval s přenosem jazyka kódovaného pomocí Morseovy abecedy. Roku 1901 byl Marconim uskutečněn první mezikontinentální přenos. První mobilní telefon byl představen firmou Motorola až v roce 1983, který měl hodnotu zhruba 100 000 Kč, vážil 2 kilogramy a baterie vydržela půl hodiny. V České republice byla roku 1991 zprovozněna první mobilní síť tehdejším operátorem Eurotel, který zprovoznil v roce 1996 i digitální síť GSM (anglická zkratka Global System for Mobile Communications), která s sebou přinesla obrovský boom v používání mobilních telefonů veřejností.

Mobilní telefon přestal postupem času sloužit pouze k telefonování, v roce 1992 byla odeslána první textová zpráva na světě, takzvaná SMS (anglická zkratka Short Message Service) zpráva. Mobilní telefony umožňují přenos textu, zvuku, obrázků a videí zprávou MMS (zkratka z anglického Multimedia Messaging Service). Díky vývoji komunikačních technologií umožňují mobilní telefony také řadu dalších funkcí: fotografování, natáčení videa, přístup k internetu, e-mailu a další.⁵⁶

Zatímco na počátku odpovídaly funkce mobilních telefonů jejich názvu, v současné době mobilní telefon přebírá možnosti a funkce všech ostatních nových technologií. Stává se miniaturním multimediálním zařízením, které je nezbytným pomocníkem digitálního člověka informační společnosti.⁵⁷

Počet uživatelů mobilních telefonů prudce vzrůstá zejména od poloviny 90. let 20. století. V současnosti se díky vývoji mobilních technologií dostávají mobilní telefony do rukou dětí dříve, než kdykoliv předtím. Rodiče je dětem kupují, aby mohli děti

---

⁵⁵ DOUBRAVA, L. Učitelství noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. *Virtuální stopa by neměla být hluboká*. 2014, roč. 117, č. 8, s. 3.

⁵⁶ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 45.

⁵⁷ Srov. SAK, P. a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: Vzdělávání a život v komputerovaném světě*. Praha: Portál, 2007. s. 39.

kontaktovat a věděli, kde se nachází.⁵⁸ Fischer a Škoda ovšem upozorňují na skutečnost, že: „(...) rodiče, kteří pořizují dětem mobilní telefon, často získávají klamný pocit, že častější telefonní kontakt nahradí kontakt osobní. Důsledky mohou negativně ovlivnit vývoj dítěte i rodinné vztahy.“⁵⁹

Děti vnímají funkci mobilních telefonů zcela rozdílně od dospělých, považují je jako prostředky na hraní, focení, stahování nových obrázků a melodií z internetu, ...

Mobilní telefony umožňují důležitý způsob komunikace, posílání textových zpráv. Tato komunikace ovšem může být snadno zneužita ke kybernetické šikaně, kdy mohou být rozesílány textové zprávy s negativním obsahem. Kromě psychických dopadů, které tyto zprávy mohou na jedince mít, je také často finančně náročné takové SMS a MMS zprávy přijímat a reagovat na ně.⁶⁰

1.2 Kybernetická šikana

Pojem kybernetická šikana, jenž pochází z anglického spojení cyber bullying, označuje druh psychické šikany, kdy agresor využívá informačních a komunikačních technologií.⁶¹ Definice i charakteristika kybernetické šikany nejsou jednoznačné ani jednotné. Příčinou je snaha popsat a uchopit kybernetický prostor, jenž se díky vývoji nových informačních a komunikačních technologií neustále proměňuje.⁶²

Jako kybernetickou šikanu lze označit obtěžování, ponižování, vyhrožování, trýznění a jiné útoky, jež jsou páčány za pomoci mobilních telefonů, internetu a jeho různých aplikací. Cílem agresorova chování je záměrně vyvést oběť z rovnováhy⁶³. Jedná se o společensky nežádoucí chování a sociálně patologický jev.⁶⁴

Kybernetická šikana se může odehrávat na různých internetových platformách s různorodými vlastnostmi: na sociálních sítích, na webových stránkách, aplikacích

---

⁵⁸ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 25.

⁵⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2014. s. 136.

⁶⁰ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 25.

⁶¹ Srov. MERTIN, V., VAŇKÁTOVÁ, E. a kol. *Patologické vztahy ve skupině: Materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ*. Praha: Raabe, 2012. s. 4.

⁶² Srov. DOUBRAVA, L. Učitelské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. *Virtuální stopa by neměla být hluboká*. 2014, roč. 117, č. 8, s. 3.

⁶³ Srov. MERTIN, V., VAŇKÁTOVÁ, E. a kol. *Patologické vztahy ve skupině: Materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ*. Praha: Raabe, 2012. s. 4.

⁶⁴ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 25.

pro synchronní komunikaci (např. Skype), v chatovacích místnostech, e-mailech, v online interaktivních hrách, ve zprávách poslaných přes mobilní telefon (SMS a MMS zprávy).⁶⁵

Kybernetickou šikanu nelze zaměňovat s přátelským škádlením, hrou a zábavou či s použitím stejné síly, prostředků a způsobů online komunikace.

Jako se synonymy k pojmu kybernetická šikana se lze setkat v odborné literatuře s termíny: kyberšikana, digitální šikanování, SMS šikanování, textové šikanování, internetové šikanování, kyberobtěžování, kybernetická agrese, online šikanování, online sociální krutost, ...⁶⁶

I přes skutečnost, že je kybernetická šikana závažný jev, jenž může mít nedozírné následky, v odborné literatuře se touto problematikou zabývá jen malá část publikací. Tato skutečnost je způsobena faktem, že je fenoménem kybernetické šikany poměrně nový, objevil se zhruba před deseti lety v návaznosti na rozvoji informačních a komunikačních technologií.⁶⁷

S kybernetickou šikanou se musí vyrovnávat nejen oběť, agresor a publikum, ale také učitelé, rodiče a na vyšší úrovni také instituce, kterých se daný problém týká.⁶⁸

1.2.1 Šikana offline jako východisko online šikany

Tradiční šikana (šikana offline) je úzce spjata s kybernetickou šikanou (šikanou online). Pro pochopení kybernetické šikany je třeba znát znaky šikany tradiční, ze které šikana online vychází. V případě kybernetické šikany se často jedná o „rozšíření“ agrese probíhající v offline světě do světa online. Je daleko více pravděpodobné, že se oběti kybernetické šikany stane jedinec, který již má zkušenosti s tradiční šikanou, než jedinec, který tyto zkušenosti nemá.⁶⁹

---

⁶⁵ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. *DĚTI A DOSPÍVAJÍCÍ ONLINE: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. s. 121.

⁶⁶ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 10–12.

⁶⁷ Srov. SPITZER, M. *Digitální demence*. Brno: Host, 2015. s. 103.

⁶⁸ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 119.

⁶⁹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 120–125.

Protože je znalost poznatků o tradiční šikaně nezbytná při hledání cest, jak zabránit vzniku kybernetické šikany, věnuje se tato podkapitola základní problematice šikany tradiční.⁷⁰

Šikana offline bývá definována jako úmyslné, opakované agresivní jednání, kdy mezi agresorem a obětí existuje mocenská nerovnováha a oběť se nemůže snadno bránit. Pro tradiční šikanu je charakteristické, že agresor bývá zpravidla fyzicky zdatnější než oběť nebo má výhodu v podobě pozice ve skupině. O tradiční šikaně lze hovořit pouze v případě, že oběť vnímá chování agresora jako ubližující. Současně musí platit, že oběť agresora úmyslně neprovokuje a k útokům dochází v prostředí, jež není snadné opustit (třída, škola, ...).⁷¹ Podstatou tradiční šikany je fakt, že agrese není prostředkem k dosažení konkrétního zisku, ale je cílem agresorova jednání.⁷²

Přední český odborník, který se zabývá problematikou šikanování, etoped Michal Kolář, ve své knize upozorňuje na důležitost vnímání tradiční šikany ze tří hledisek: behaviorálního, psychodynamického a sociálněpsychologického. Z behaviorálního hlediska je tradiční šikana posuzována jako patologické chování, při kterém dochází k porušování školních pravidel či dokonce k naplňování skutkové podstaty trestných činů. Tento vnější pohled je důležitý pro první orientační posouzení, v praxi je nejběžnější a často také jediný. Pokud na šikanu nahlížíme na základě psychodynamického hlediska, vnímáme ji jako závislost – závislostní vztah mezi agresorem a obětí. Ubližování oběti se může stát pro agresora slastí, která ho stále více ovládá. Frekvenci a intenzitu slasti pak potřebuje navyšovat. Agresor oběť stále více potřebuje a stává se na ní závislý. Závislost může pociťovat také oběť vůči agresorovi. Tato závislost může vyústit v identifikaci s agresorem, která se může proměnit dokonce v sympatii či lásku. V takovém případě lze hovořit o takzvaném „pseudostockholmském syndromu“. Na základě třetího hlediska, hlediska sociálněpsychologického, je na tradiční šikanu pohlíženo jako na poruchu vztahů

---

⁷⁰ Srov. ROGERS, V. *Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele, žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. s. 8.

⁷¹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 120–125.

⁷² Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 53.

ve skupině. Šikana není záležitostí jen oběti a agresora, děje se v kontextu vztahů konkrétní skupiny. Šikana je tedy vždy těžkou poruchou vztahů skupinového organismu.

Kolář ve své knize dále upozorňuje nejen na nutnost porozumění trojrozměrnému modelu šikanování, ale také na nezbytnou znalost základních i neobvyklých forem šikany.⁷³ Zdůrazňuje také důležitost porozumění takzvanému „zakrývacímu a protiúrazovému systému“, jenž je založen na znalosti mechanismů typických pro šikanu a vymykajících se běžným zkušenostem, takzvanému „komplotu velké šestky“, jenž obsahuje šest nástrah pro jedince nahlížejícího do problematiky šikany. „Komplot velké šestky“ charakterizuje šest zvláštností v chování agresora, oběti, publika, rodičů agresora, rodičů oběti a pedagogů. Typické je pro něj chování oběti, kdy od ní lze jen obtížně získat podrobnější a často i objektivní informace. Agresoři často úporně a vynalézavě lžou, používají falešné svědky a nutí oběti ke lhaní či odvolání výpovědi. Pro ostatní členy nemocné skupiny je příznačný strach vypovídat, vnímají to jako „bonzování“. Někteří rodiče agresorů chrání své děti za každou cenu. Někteří rodiče oběti se obávají spolupracovat při vyšetřování. U některých případů šikany pedagogové brání agresory a nevědomě zabraňují vyšetřování.⁷⁴

Tyto poznatky je třeba vnímat jako nezbytné klíče umožňující promyšlený výběr účinných metod. Bez těchto vědomostí není možná bezpečná pomoc při šikaně. Taková pomoc se stává v rizikovou a v zásadě vždy chybnou.⁷⁵

1.2.2 Šikana offline vs. šikana online

Podstata a řada mechanismů tradiční šikany je stejná také pro šikanu kybernetickou. Mezi tyto charakteristiky lze zařadit skutečnost, že v obou případech se jedná o vztahy mezi lidmi. Obě formy šikany jsou nežádoucí, zraňující, perzistentní a záměrné. Zahrnují psychické násilí a způsobují psychická traumata. Jsou považovány za problém, jenž je nutno řešit.

---

⁷³ Srov. KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. s. 31–45.

⁷⁴ Srov. Tamtéž. s. 96–107.

⁷⁵ Srov. Tamtéž. s. 29–30.

Zatímco některé charakteristiky offline a online šikany jsou shodné, existuje mezi tradiční a kybernetickou šikanou celá řada rozdílů, které je nutné si uvědomit.⁷⁶ Zásadní rozdíl, jak již ze samotných názvů vyplývá, spočívá v tom, že šikana offline probíhá tváří v tvář, „face to face“, tedy v osobním přímém kontaktu. Online šikana využívá prostředků informačních a komunikačních technologií. Odehrává se, bez přímého kontaktu, ve světě virtuálním.⁷⁷

Následující podkapitoly se věnují dalším základním rozdílům mezi kybernetickou a tradiční šikanou (zbraně, publikum a publicita, anonymita aktérů, opakovanost útoků, agresor a oběť kybernetické a tradiční šikany).

1.2.2.1 Zbraně šikany

Kybernetická šikana má k dispozici mnohem účinnější zbraně než šikana offline.⁷⁸ Kolář ve své knize uvádí, že šikana kybernetická „(...) oproti konvenčním zbraním – dopisy a telefony – využívá zbraně hromadného ničení – internet a mobil. Tyto „přednosti“ kyberšikany mají drtivé dopady: dovolují pronásledování oběti kdykoliv a kdekoliv (24 hodin denně). Oběť nemá úniku.“⁷⁹ Pokud oběť využije některý z možných technických postupů pro zabránění útoků (nahlášení nevhodného obsahu, blokování kyberútočnicka, ...), agresor má možnost založit si nový (neblokovaný) účet a v kyberútku pokračovat. Jestliže oběť opustí prostředí, v němž se kybernetická šikana odehrává (například profil na sociální síti), agresor má zpravidla možnost si oběť znovu vyhledat.⁸⁰

1.2.2.2 Publikum a publicita šikany

Účinné zbraně kybernetické šikany zajišťují možnost rozsáhlého, dokonce i světového publika, které může sledovat ponížení a utrpení oběti.⁸¹ V případě, že toto publikum rozšiřuje ponižující materiál dále, stává se také agresorem.⁸²

---

⁷⁶ Srov. KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. s. 86.

⁷⁷ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 80.

⁷⁸ Srov. KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. s. 86.

⁷⁹ Tamtéž. s. 86.

⁸⁰ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 122.

⁸¹ Srov. KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. s. 86.

V případě kybernetické šikany se může rozrůst do nebývalých rozměrů společně s publikem také publicita.⁸³ „Ukazuje se, že médium jako takové není až tak důležité a že to, co oběti považují za nejvíc zraňující u tradiční a kyberšikany, je právě publicita.“⁸⁴ Tato skutečnost je jednou z příčin, proč někteří odborníci posuzují kybernetickou šikanu za závažnější než šikanu tradiční.⁸⁵

1.2.2.3 Anonymita aktérů šikany

Moderními zbraněmi je zajištěna také anonymita kyberútoků, které umožňují předstírat falešnou identitu. Tato anonymita dodává agresorovi kyberšikany značnou sílu a u oběti, která neví, před kým se má bránit, způsobuje pocity beznaděje a bezmoci.⁸⁶ Anonymita snižuje odpovědnost jedince za své činy.⁸⁷ Je prokázáno, že anonymitu nevyužívají jen jedinci se zločinnými úmysly, ale má také vliv na chování „obyčejných“ lidí, kteří si ve srovnání s reálnou osobní konverzací, obtížněji ovládají a adekvátně tomu se méně snaží o přiměřené sociální chování.⁸⁸ Psychiatr Manfred Spitzer ve své publikaci uvádí, že „(...) anonymita, umožněná teprve digitálními médii, vede také k tomu, že mladiství se nechávají strhnout k takovým druhům chování, jaké by si dříve v obavách ze sociální kontroly nikdy nedovolili.“⁸⁹ Ivester navíc ve své publikaci uvádí, že v kybernetickém prostoru se takto lidé často chovají bez výčitek svědomí. Tento jev, označován jako *online efekt bezzábranosti*, bývá vysvětlován tím, že anonymita může vést k pocitu, že si lidé mohou v kybernetickém prostoru dělat to, co chtějí a za své činy v tomto prostoru tedy nenesou odpovědnost. Tito lidé tak ztrácejí v kybernetickém prostoru sociální zábrany.⁹⁰

---

⁸² Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 79.

⁸³ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 122.

⁸⁴ Tamtéž. s. 122.

⁸⁵ Srov. Tamtéž. s. 122.

⁸⁶ Srov. ROGERS, V. *Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. s. 32.

⁸⁷ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 42.

⁸⁸ Srov. SPITZER, M. *Digitální demence*. Brno: Host, 2015. s. 102–117.

⁸⁹ SPITZER, M. *Digitální demence*. Brno: Host, 2015. s. 103.

⁹⁰ Srov. IVESTER, M. *lol...OMG: What Every Student Needs to Know About Online Reputation Management, Digital Citizenship and Cyberbullying*. Reno: Serra Knighz Publishing, c2012. s. 10–11

Pocit anonymity může vést také k publikování velmi intimních údajů, které mohou být snadno zneužity a způsobit jedinci problémy v oblasti mezilidských vztahů či v profesním životě. Tyto informace mohou být zároveň zneužity anonymním agresorem pro účely kybernetické šikany.⁹¹

1.2.2.4 Opakovanost útoků šikany

Jednorázový útok kyberagresora může oběť zraňovat opakovaně. Oběť má možnost se neustále vracet k ponižujícímu sdělení ve formě textu či obrázku. Pokud je toto ponižující sdělení vyvěšeno na internet, může s ním dále nakládat kdokoliv jakkoliv. Sdělení tak dále žije vlastním životem.⁹²

Opakování může být způsobeno nejen agresorem, ale také publikem, které ponižující materiál komentuje, „lajkuje“ (dá pod materiál „To se mi líbí“) či přeposílá. Pokud se ve virtuálním prostředí objeví například ponižující fotografie oběti, s každým dalším přeposláním či sdílením, nebo dokonce s každým dalším svědkem, jenž fotografii spatří, můžeme považovat zranění oběti za opakované.⁹³

1.2.2.5 Agresor a oběť šikany

Zatímco agresor tradiční šikany bývá fyzicky zdatný, verbálně obratný a orientuje se dobře v sociálních vztazích, agresorovi kybernetické šikany k útoku postačí mobilní telefon, počítač a internet. Agresor tradiční šikany využívá tedy fyzickou a sociální převahu, zatímco v kybernetické šikaně mu postačí pokročilá znalost informačních a komunikačních technologií.

Oběť tradiční šikany je fyzicky a sociálně slabší než agresor, oběti kybernetické šikany se může stát prakticky kdokoliv, zejména jedinci s menší znalostí informačních a komunikačních technologií.⁹⁴

---

⁹¹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 56.

⁹² Srov. KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. s. 87.

⁹³ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 121–122.

⁹⁴ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 79.

Agresor tradiční šikany zakazuje oběti se o šikaně zmiňovat. Oběť v případě kyberšikany se bojí o šikaně zmiňovat i bez výhružek agresora z důvodu strachu ze zákazu používání informačních a komunikačních technologií.⁹⁵

1.2.3 *Formy kyberšikany*

Členění jednotlivých forem kybernetické šikany není v odborné literatuře jednotné. Řada autorů pod pojem kybernetická šikana zahrnuje obecně všechny projevy kybernetické kriminality, včetně násilí páchaného na dětech a mladistvých. Někteří autoři rozlišují formy kybernetické kriminality na základě zneužívaných prostředků. Toto členění je složité zejména z důvodu rozvoje technologií.⁹⁶

Následující kapitoly uvádění jedno z možných členění forem kybernetické šikany, které ve své publikaci *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and mistreatment* uvádí Nancy E. Willardová: rozhňování, obtěžování, pomlouvání, odhalení a podvod, vyloučení, pronásledování, veselé fackování, vydávání za někoho, vydávání za někoho jiného na internetu za účelem osobní schůzky vedoucí k obtěžování.⁹⁷

1.2.3.1 *Rozhňování – flaming*

Rozhňování neboli flaming označuje prudkou hádku, jež probíhá mezi dvěma či více uživateli virtuálního komunikačního prostředí (chaty, diskusní fóra, ...). Při flamingu se setkáváme s nadávkami, urážkami, útočnou rétorikou či dokonce výhružkami. Pro chápání takové hádky jako flamingu, musí být splněny charakteristické rysy kyberšikany – záměr agresora poškodit oběť, vnímání dané situace na straně oběti jako ubližující apod.⁹⁸

S flamingem se můžeme setkat zejména v diskusích týkajících se politiky, sportu, náboženství, filozofie či dalších problémů, jež názorově rozdělují společnost. Cílem útoků kyberagresora je oběť urazit nebo ji vtáhnout do podobného způsobu

---

⁹⁵ Srov. HOLLÁ, K. *KYBERŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 42.

⁹⁶ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 82.

⁹⁷ Srov. WILLARD, N. E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and mistreatment*. Champaign: Research Press, 2007. s. 5–11.

⁹⁸ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 26.

komunikace. V případě ignorace kyberagresora ostatními uživateli se agresor zpravidla snaží zablokovat komunikaci takzvaným tapetováním, tedy zahlcením dané služby opakovaným vkládáním textů. Osoby podněcující tyto spory jsou označovány pojmem „internetoví trollové“.⁹⁹

1.2.3.2 *Obtěžování – harassment*

Obtěžování probíhá nejčastěji za pomoci opakovaného odesílání urážlivých, útočných, nevyžádaných nebo výhruzných sdělení.¹⁰⁰ Tato sdělení mohou být doručována prostřednictvím SMS zpráv, chatu, e-mailů, telefonu či sociálních sítí typu Facebook. Oběť může přijímat zraňující zprávy kdykoliv je online nebo si zapne mobilní telefon. Na rozdíl od flamingu je zraňování pouze jednostranné.¹⁰¹

1.2.3.3 *Pomlouvání – denigration*

Jako denigration je označováno uveřejňování nebo posílání pomluv a osočování s cílem zničit pověst daného jedince mezi přáteli.¹⁰² Zasílané informace mohou být hanlivé, nepravdivé, urážlivé, zesměšňující a mohou být zveřejněny například na osobním blogu, webu, na sociálních sítích, v diskusních fórech, ... Oběť této formy kybernetické šikany není přímým příjemcem těchto informací.¹⁰³

1.2.3.4 *Odhalení a podvod – outing and trickery*

Do této formy kybernetické šikany lze zařadit zveřejňování intimních, osobních či tajných sdělení. *Outing* je realizován ve chvíli, kdy kyberútočník obdrží intimní osobní sdělení, které přeposílá dále. Zveřejnění erotických fotografií bývá například časté jako pomsta za ukončení vztahu mezi partnery.¹⁰⁴ *Trickery* nastává v případě,

---

⁹⁹ Srov. KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura>.

¹⁰⁰ Srov. ROGERS, V. *Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. s. 35.

¹⁰¹ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 85.

¹⁰² Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 19.

¹⁰³ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 86.

¹⁰⁴ Srov. WILLARD, N. E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and mistreatment*. Champaign: Research Press, 2007. s. 9.

že kyberútočník získá od oběti intimní sdělení díky lživému příslibu zachování soukromí, přičemž tyto citlivé informace poté úmyslně zveřejní.¹⁰⁵

1.2.3.5 Vyloučení – exkluze

Při této formě kybernetické agrese je oběť vyloučena z online skupiny, do které by chtěla či měla patřit.¹⁰⁶ Jedinec se tak stává ve virtuálním prostředí opuštěný, bez přátel.¹⁰⁷ Ačkoliv postrádá vyloučení přímý prvek agrese, bývá pro oběť často velice bolestivé. Tato bolest je způsobena frustrací z nenaplnění potřeby – potřeby jedince někam patřit, být součástí skupiny a jejího dění.¹⁰⁸

1.2.3.6 Pronásledování – cyberstalking

Pojem cyberstalking označuje sledování, slídění nebo pronásledování oběti a jejich blízkých ze strany kyberútočníka, který k takové činnosti využívá moderní ICT prostředky.¹⁰⁹ Cyberstalking obsahuje opakované zasilání zpráv, jež obsahují výhrůžky, zastrašující a výhrůžná sdělení či dokonce vydírání.¹¹⁰ Součástí cyberstalkingu bývají také kyberútočnickovy výhrůžky týkající se fyzického napadení, ve které může cyberstalking přecházet.¹¹¹

Určení hranice mezi cyberstalkingem a harassmentem není zcela jednoznačné. Z obtěžování se stává cyberstalking například v okamžiku, kdy se oběť kybernetické šikany začíná obávat o svou bezpečnost a své zdraví.¹¹²

1.2.3.7 Veselé fackování – happy slapping

Happy slapping je poměrně nový fenomén spočívající v nafilmování oběti v okamžiku, kdy je zesměšňována či fyzicky napadána. Tento obrazový záznam je

---

¹⁰⁵ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 86.

¹⁰⁶ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 20.

¹⁰⁷ Srov. DAMBACH, K. E. *Wenn Schüler im Internet mobben: Präventions- und Interventionsstrategien gegen Cyber-Bullying*. München: Reinhardt, c2011, s. 17.

¹⁰⁸ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 25.

¹⁰⁹ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 87.

¹¹⁰ Srov. WILLARD, N. E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and mistreatment*. Champaign: Research Press, 2007. s. 10.

¹¹¹ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 26.

¹¹² Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 87.

následně zveřejněn prostřednictvím internetu. Poprvé se událost happy slappingu udála v Londýně roku 2004.¹¹³ Při těchto událostech byla využívána skrytá kamera, kdy oběť byla nafilmována v okamžiku, kdy byla fyzicky napadena a tento záznam byl následně zveřejněn.

Tyto fyzické útoky již nemusí obsahovat jen fackování, ale mohou se svou závažností stupňovat, dokonce až za hranici zákona. Důsledky happy slappingu mohou být nedozírné, existují případy, kdy zveřejnění ponižujícího videa vedlo až k sebevraždě oběti.¹¹⁴

Útoky mohou být mířeny také směrem k bezdomovcům či spočívat v ničení majetku (hromadných dopravních prostředků, veřejných laviček apod.). V tomto případě se jedná o tzv. *bumfights*.¹¹⁵

1.2.3.8 Vydávání za někoho – impersonation

Impersonation je formou kybernetické šikany založené na zneužití jména, hesel či jiných identifikačních údajů patřící oběti, které získá agresor za účelem vydávání se za oběť. Agresor poté pod změněnou identitou využívá různé formy kyberšikany směrem k dalším obětem, ty poté z těchto praktik obviňují nevinnou osobu. Tato forma kybernetické šikany bývá také označována jako krádež identity.¹¹⁶

Kyberútočník může také vystupovat pod identitou oběti se záměrem komunikovat s jejími přáteli a zapříčinit tak značné škody v oblasti jejích sociálních vztahů.¹¹⁷

1.2.3.9 Vydávání za někoho jiného na internetu za účelem osobní schůzky vedoucí k obtěžování – cybergrooming

Kopecký a Krejčí ve své publikaci uvádí, že cybergrooming „(...) je druhem psychické manipulace realizované prostřednictvím internetu, mobilních telefonů a dalších souvisejících technologií.“¹¹⁸ Pojem cybergrooming označuje takové chování

---

¹¹³ Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 21.

¹¹⁴ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 27.

¹¹⁵ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 87–88.

¹¹⁶ Srov. Tamtéž. s. 87–88.

¹¹⁷ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 27.

¹¹⁸ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura>.

agresorů, které má v oběti vyvolat falešnou důvěru vedoucí k realizování osobní schůzky, která může vyústit v sexuální zneužití oběti, dětskou pornografií, zneužití oběti pro dětskou prostituci apod.¹¹⁹ Cílem kyberútočnicka může být také manipulace s dítětem či mladistvým vedoucí k projevům terorismu, kdy se oběť ve jménu víry stává teroristou.¹²⁰

Obětí cybergroomingu bývají nejčastěji dívky ve věku 11–17 let, které tráví velké množství svého volného času v online prostředí, kde navazují virtuální kontakty za účelem hledání přátel či životních partnerů. Děti a mladiství bývají snadnou obětí cybergroomingu zejména pro jejich nedostatečně rozvinuté sociální dovednosti a díky malým životním zkušenostem.¹²¹

1.2.4 Aktéři kyberšikany

Jedince zapojené do kybernetické šikany lze rozdělit do tří skupin, mezi něž se řadí aktéři (agresoři), oběti a přihlížející (publikum).¹²² Na vzniku a vývoji kybernetické šikany má vliv sociální role a pozice jednotlivých aktérů, skupinové normy a také struktura a procesy ve vrstevnických skupinách.¹²³

Na rozdíl od šikany tradiční natolik neurčuje skupinová pozice aktérů, zda se mohou stát oběťmi či agresory. Ve virtuálním světě se může stát agresorem jedinec, jenž za sebou nemá podpůrný vliv svého okolí a oblíbená a uznávaná osoba se může snadno stát obětí útoku.¹²⁴ Na to, zda ke kyberšikaně dojde a jak se bude dále vyvíjet, mají hlavní vliv zejména dysfunkční vztahy v dané skupině či kolektivu. Tento vliv ve většině případů předčí vliv osobních charakteristik zúčastněných.¹²⁵

---

¹¹⁹ Srov. KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura>.

¹²⁰ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 88.*

¹²¹ Srov. KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura>.

¹²² Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie. Bratislava: IRIS, 2010. s. 28.*

¹²³ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU. Praha: Grada, 2014. s. 120.*

¹²⁴ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. s. 58.*

¹²⁵ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU. Praha: Grada, 2014. s. 129.*

1.2.4.1 Agresor

Pod pojmem agresor kybernetické šikany si mnozí představí fyzicky silného, sociálně méně zdatného jedince. Agresor může být v kolektivu neoblíbená osoba s horšími sociálními dovednostmi, nižším sebevědomím a pocitu osamělosti a nejistoty. Kybernetická šikana pak často bývá pro tyto jedince prostředkem, jak zmírnit vlastní frustraci. Agresoři kybernetické šikany bývají často fyzicky zdatní, mají sklony k delikventnímu chování, ničí cizí majetek, mají špatný prospěch ve škole, kouří, pijí alkohol, často chybí ve škole, trpí hyperaktivitou, ...

Mnoho agresorů kybernetické šikany je ovšem v kolektivu oblíbených s velkým množstvím přátel a dobrými školními výsledky. Své sociální dovednosti a intelektuální převahu používá tento agresor pro manipulaci s druhými.¹²⁶

Odborná literatura na základě výzkumů uvádí další časté společné znaky kyberagresorů, mezi něž patří například trávení velkého množství času na internetu, nezáměr rodičů či zručnost při práci se složitými internetovými aplikacemi. Kyberútočník bývá často zároveň pachatelem tradiční formy šikany. Dle výzkumů bývají častěji kyberútočníky chlapani než dívky.¹²⁷ Důvodem je více času tráveného u informačních a komunikačních technologií, větší počítačová gramotnost chlapců, kteří mají větší znalosti s internetovými aplikacemi a programy pro úpravu fotografií či videí. Pokud je kyberagresorem dívka, často si jako nástroj pro svůj útok vybírá mobilní telefon.¹²⁸

Pro agresora kybernetické šikany bývá charakteristická nižší schopnost empatie. Činí mu obtíže vcítit se do pocitů oběti a chápat, jak ji svých jednáním ubližuje. Tato skutečnost souvisí s takzvaným *kokpit efektem*. Jedná se o přirovnání, jež je založeno na chování letců za druhé světové války shazujících bomby na civilní obyvatelstvo, které se jim z kokpitů jevílo natolik nereálné a vzdálené, že o něm i o utrpení, které svým jednáním působili, neuvažovali. Stejně jako letci, také kyberagresoři nevidí reakce oběti

---

¹²⁶ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 132.

¹²⁷ Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 29.

¹²⁸ Srov. BLÁHOVÁ, R., ŠALŠOVÁ L. *Problémy se třídou?* Praha: Raabe, 2012. s. 16.

a často neodhadnou, jako bolest obětí působí.¹²⁹ V návaznosti na tuto skutečnost odborníci uvádí, že kyberagresivní útoky jsou ve většině případů brutálnější než útoky, kterých by byl schopen při kontaktu s obětí tvář v tvář.¹³⁰

Ke kybernetické šikaně se také mohou uchýlovat jedinci, kteří jsou si vědomi, že by tradiční šikana ohrozila jejich status ve skupině, zatímco kyberšikana je pro kolektiv často „přijatelnější“, neboť nezanechává viditelné stopy v podobě modřin, roztrženého oblečení apod. Pro kyberagresora není tedy riziko ztráty vlastní pozice ve skupině tak velké jako u tradiční šikany, přičemž mu kybernetická šikana umožňuje stejně jako šikana tradiční dosáhnout svých cílů.¹³¹ Důvodem agresorova chování může být také pomsta, potřeba ovládat druhé, tlak ze strany kamarádů, obava z vyloučení z vrstevnické skupiny, vnímání kybernetické šikany jako prostředek ke zbavení se frustrace, považování šikany za zábavu a neuvědomování si jejich důsledků.¹³²

1.2.4.2 Oběť

Dle výzkumů je obětí kybernetické šikany nejčastěji jedinec, který používá často a po delší dobu internet ke komunikaci s ostatními. Riziko stát se obětí kybernetické šikany také dle výzkumů vzrůstá s návštěvami „rizikových prostředí“ na internetu, kde je větší pravděpodobnost setkání s kyberagresorem. Pro oběti kyberšikany je také charakteristické uveřejňování intimních a osobních údajů v online prostředí, díky čemuž se stávají snadněji zranitelnými, neboť takové informace jsou snadno zneužitelné.¹³³ Oběti kyberšikany mají většinou v porovnání s ostatními vrstevníky méně přátel, cítí se méně oblíbení.¹³⁴ Takové děti mají častěji tendenci k sebeodhalování ve světě online, neboť k tomu nemají možnost ve světě offline.¹³⁵ Oběťmi jsou častěji dívky než chlapci.¹³⁶

---

¹²⁹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 133.

¹³⁰ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 91.

¹³¹ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 66–67.

¹³² Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanování: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 30.

¹³³ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 62–63.

¹³⁴ Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanování: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 32.

¹³⁵ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 64.

¹³⁶ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 38.

Ve většině případů se agresor zná s obětí také z „reálného života“.¹³⁷ Oběť může být ovšem vybrána také náhodně, například na základě náhodně zvoleného telefonního čísla. Obětí kybernetické šikany se tedy může stát prakticky kdokoliv, aniž by zveřejňoval své intimní informace v kybernetickém prostředí.¹³⁸

Na základě výzkumu bylo zjištěno, že mezi nejčastější strategie zvládnání kyberšikany obětí patří: *vyhýbání se* (blokování telefonních čísel, vymazání účtů či zpráv, ...), *přijetí* (kyberšikana je obětí vnímána jako součást života, které se nelze vyhnout a je třeba se sní smířit), *ospravedlnění* (oběť snižuje význam kyberšikany a agresora vnímá jako hloupého jedince, kterým se nechce zabývat), *vyhledávání podpory v okolí* (svěření se blízkým osobám či institucím, které se danou problematikou zabývají). Jako neúčinnější strategie bývá uváděno svěření se rodičům či učitelům. K takovému jednání se ovšem oběti často neuchylují, což může být dáno strachem ze zákazu používání informačních a komunikačních technologií, který by mohl vést k sociálnímu vyloučení oběti. Nejčastější strategií se tak stává svěření se vrstevníkovi. Tato strategie ovšem není tak účinná.¹³⁹

1.2.4.3 Publikum

Tradiční šikany se přímo či nepřímo účastní zpravidla jen několik jedinců (parta, školní třída, ...). Při kybernetické šikaně se může stát součástí publika v podstatě kdokoliv, kdo využívá prostředků informačních a komunikačních technologií. Publikum tak může čítat desítky, ale také miliony osob z různých částí světa.

Osoby, jež jsou součástí publika, kyberšikaně přihlížejí, ale současně tato sdělení dále šíří, se stávají také pachateli. Z pasivního přihlížejícího se tak stává aktivní aktér, agresor. Publikum se tak může stát nekonečně početným.¹⁴⁰ V souvislosti s aktivním publikem se hovoří o efektu tzv. *sněhové koule*, kdy se kyberšikana vymyká kontrole kyberútočnicka. Tento efekt spočívá v tom, že i po ukončení aktu agresorem,

---

¹³⁷ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 62.

¹³⁸ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 95.

¹³⁹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 134–135.

¹⁴⁰ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 94.

se publikum aktivně zapojí (komentáři, sdílením,...) a kyberšikana si již žije vlastním životem.¹⁴¹ Publikum kybernetické šikany tak má významný vliv na to, jakým směrem se bude dále kyberšikana vyvíjet.

Ve většině případů platí, že přihlízející nevystoupí proti agresorovi. Mlčením tak dávají tichý souhlas s tím, co se odehrává. Příčinou mohou být osobní proměnné přihlízejícího, dynamika ve skupině, kontext, strach, nerozpoznání nebezpečí, podceňování závažnosti útoku, ...¹⁴² U kybernetické šikany přihlízející často nevědí, jak účinně pomoci oběti a jak na danou situaci reagovat. Někteří přihlízející se obávají, aby svým zásahem oběti naopak více neublížili.¹⁴³ Další důvod popisují odborníci jako tzv. *efekt přihlízejícího*, kdy přihlízející zvolí strategii mlčenlivého přihlížení útoku z důvodu zajištění vlastní bezpečnosti. Řada vědců upozorňuje také na skutečnost, že čím je větší skupina, ve které se jedinec pohybuje, tím menší zodpovědnost tento jedinec za své jednání cítí. Při kyberútku tak přihlízející mlčky čekají, že proti útoku zasáhne někdo jiný.¹⁴⁴ Pro učitele i rodiče je pak často nepochopitelné, proč přihlízející nezasáhli či se dokonce přiklonili na stranu kyberagresora, neboť bývá toto chování v naprostém rozporu s osobností a jednáním přihlízejícího v jiných situacích.¹⁴⁵

Pokud publikum proti agresorovi vystoupí, bývá to nejčastěji příčinou tendence přihlízejícího k prosociálnímu chování, vztahu přihlízejícího k oběti, nepříjemných pocitů souvisejících s přihlížením kybernetické šikaně či přímá prosba oběti o pomoc.¹⁴⁶ Pro přihlízejícího, jenž zasáhne ve prospěch oběti, jsou charakteristické následující vlastnosti: emoční vyrovnanost, schopnost empatie a důvěra ve své schopnosti oběti pomoci.¹⁴⁷

---

¹⁴¹ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 40.

¹⁴² Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 133–134.

¹⁴³ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 71.

¹⁴⁴ HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 33–34.

¹⁴⁵ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 70.

¹⁴⁶ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 134.

¹⁴⁷ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 71.

1.2.5 Prevence kyberšikany

Je třeba si uvědomit, že kybernetická šikana představuje pro společnost velkou hrozbu postihující stále větší počet jedinců, na které může mít negativní dopady. Čím více roste úroveň informačních a komunikačních technologií, tím více roste nutnost proti kybernetické šikaně bojovat pomocí všech dostupných prostředků. Proti této hrozbě neexistují absolutně účinná obranná opatření. Je nutné zavádění co nejučinnějších preventivních kroků zaměřených zejména na zvýšení veřejné informovanosti o možných dopadech spojených s touto problematikou.¹⁴⁸

Kybernetická šikana je komplexní fenomén, jenž je nutno řešit na více úrovních – na úrovni rodičovské, školní, na úrovni aktérů samotných a při závažných případech i na úrovni dalších institucí (např. Policie České republiky). Komplexní strategie prevence kybernetické šikany je založena na spolupráci všech výše zmíněných článků. Není v silách pouze jednoho z článků daný problém vyřešit.

Podstatná je informovanost všech zúčastněných.¹⁴⁹ V posledních letech vznikají v České republice projekty, jež jsou zaměřeny na zvyšování informovanosti prevence a opatření proti kybernetické šikaně, jako například Safer Internet, Safer Internet Hotline (internetová horká linka), E-Bezpečí, E-Nebezpečí pro učitele, Projekt Minimalizace šikany, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP, ...¹⁵⁰

Děti a mladiství by měli být vedeni k tomu, aby si byli plně vědomi skutečnosti, že „(...) prakticky cokoliv, co člověk veřejně (a bohužel někdy i neveřejně) učiní v reálném prostoru, se může obratem promítnout do virtuálního prostředí, a naopak.”¹⁵¹ Školáci a studenti jednadvacátého století by tak měli považovat za nejlepší ochranný prvek při pobývání ve virtuálním prostředí zodpovědný přístup při vlastním vystupování.¹⁵²

---

¹⁴⁸ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 101.

¹⁴⁹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 136.

¹⁵⁰ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 101–108.

¹⁵¹ DOUBRAVA, L. Učitelství noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. *Virtuální stopa by neměla být hluboká*. 2014, roč. 117, č. 8, s. 3.

¹⁵² Srov. DOUBRAVA, L. Učitelství noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. *Virtuální stopa by neměla být hluboká*. 2014, roč. 117, č. 8, s. 3.

Je nutné, aby oběti byly informovány o skutečnosti, že na řešení kybernetické šikany nesmí zůstat samy. Podstatné je, aby děti znaly nezbytnost svěřit se někomu dalšímu, nejlépe dospělému. Oběť by měla být také informována, že i když k útokům dochází mimo školu, může se obrátit na pomoc dospělého z řad pedagogů.¹⁵³

Při prevenci kybernetické šikany je důležité vést děti a dospívající k empatii a učit je nereagovat v reálném ani virtuálním světě na agresi hněvem.¹⁵⁴

1.2.5.1 Prevence na úrovni školy

Prevence kybernetické šikany na půdě školy by měla mít dvě podoby. První by měla být zaměřena směrem k žákům či studentům a klást si za cíl osvojení základních pravidel bezpečného užívání internetu. Druhá podoba prevence by měla spočívat v přístupu konkrétní školy ke kybernetické šikaně, kdy je třeba, aby škola vytvořila jako součást preventivní strategie školy efektivní plán prevence kybernetické šikany.

Tato problematika by neměla být zapojena pouze do hodin informatiky, ale v rámci mediální výchovy ji lze zařadit také do dalších výchovných i naukových předmětů.¹⁵⁵ Hlavním cílem preventivního programu by mělo být utvoření pozitivní atmosféry ve škole, zavedení efektivních postupů předcházejících kyberšikaně, podpora personálu, žáků, studentů a rodin, ... Je důležité, aby škola vedla žáky a studenty k porozumění problematice kybernetické šikany, které by vedlo ke schopnosti těchto jedinců na kybernetickou šikanu reagovat. Žáci a studenti by měli být vedeni k utvoření schopnosti otevřeně komunikovat. Měl by být kladen důraz na rozvoj pozitivních sociálních vztahů a pocit sounáležitosti, jenž snižuje riziko šikany obecně.¹⁵⁶

Škola by se měla zaměřovat na to, aby žáci a studenti vnímali nejen negativní, ale také pozitivní vliv médií a uměli se bezpečně pohybovat na internetu.¹⁵⁷ Přínosné je realizovat semináře a besedy s odborníky pro žáky, studenty, rodiče i pedagogický sbor.

---

¹⁵³ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 137.

¹⁵⁴ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 65.

¹⁵⁵ Srov. BLÁHOVÁ, R., ŠALŠOVÁ L. *Problémy se třídou?* Praha: Raabe, 2012. s. 27.

¹⁵⁶ Srov. VÄLIMÄKI, A. a kol. *Doporučení k prevenci kyberšikany ve školním prostředí* [online]. 2012, [cit. 2015-3-11]. Dostupné z WWW:

<<http://www.cyberpsychology.eu/team/storage/COST-2012->

[cyberbullyingDoporučení_k_prevenci_kybersikany_ve_skolnim_prostredi_prehled_a_rady.pdf](http://www.cyberpsychology.eu/team/storage/COST-2012-cyberbullyingDoporučení_k_prevenci_kybersikany_ve_skolnim_prostredi_prehled_a_rady.pdf)

¹⁵⁷ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 69.

Měla by být pevně stanovena pravidla pro užívání mobilních telefonů a ostatních přenosných elektronických zařízení. Škola by měla upozornit celý pedagogický sbor, žáky, studenty i rodiče na případné sankce pro agresory kybernetické šikany.¹⁵⁸ Kavalír ve své příručce pro učitele například uvádí jako možnou a přiměřenou sankci za přihlášení žáka či studenta na cizí uživatelský účet třetí stupeň z chování, pokud by ovšem žák či student při přihlášení provedl něco nekalého, následovalo by podmíněčné vyloučení tohoto jedince ze školy.¹⁵⁹

Jak je již popsáno výše, z českých studií vyplývá, že k nejúčinnější strategii řešení, tedy svěřením se dospělému, se žáci a studenti často neodhodlají. Děje se tak mimo jiné z důvodu obavy o šíření informací týkajících se probíhajících kybernetické šikany.¹⁶⁰ Jako řešení je školám doručováno vytvořit anonymní systém ohlašování kybernetické šikany, jenž by umožňoval žákům či studentům oznámit případy kybernetické šikany, aniž by se obávali odplaty.¹⁶¹

1.2.5.2 *Prevence ze strany rodičů*

Rodina má významný vliv na zdravý vývoj dítěte ve společnosti. V rodině se utváří základy mezilidských vztahů, schopnosti empatie, odpuštění, dodržování pravidel, ...¹⁶²

Rodiče tedy významně ovlivňují, jakým směrem se bude jejich dítě vyvíjet. Varující jsou ovšem informace zveřejňované odborníky, kteří poukazují na to, že rodiče se v podstatě podílejí na masovém rozšíření kybernetické šikany díky své nedostatečné informovanosti o dané problematice a pasivním přístupem k supervizi svých potomků. Jen velmi malá část rodičů dokáže dítěti předat správné informace, jak vhodně zacházet s médii. Je tedy zapotřebí větší osvěta týkající se rizik spojených s užíváním informačních a komunikačních technologií zaměřená na rodiče.

Prevence kybernetické šikany v rodině by měla začínat již v době, kdy rodiče dítěti pořídí první mobilní telefon nebo se jejich potomek poprvé připojí k internetu.¹⁶³

---

¹⁵⁸ Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 57.

¹⁵⁹ Srov. KAVALÍR, A. a kol. *Kyberšikana a její prevence: Příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísni, 2009. s. 49.

¹⁶⁰ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 135.

¹⁶¹ Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 57.

¹⁶² Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 58.

„Tak jako připravujeme své děti na to, aby zvládly nástrahy skutečného světa, musíme je naučit překonávat i problémy s nimiž se mohou setkat ve světě virtuálním.“¹⁶⁴

Eckertová a Doležal ve své publikaci zdůrazňují význam vzájemné důvěry mezi rodiči a dítětem. Rodiče by neměli zapomínat s dětmi o internetu mluvit, aby mohli zjistit, čím se děti na internetu a mobilních telefonech zabývají a mohli je tak vést k bezpečnému užívání těchto médií. Zákaz používání internetu a mobilních telefonů jako prevence proti jejich negativním dopadům je nevhodná.¹⁶⁵ Výzkumy prokazují, že české děti jsou si vědomy své převahy v oblasti užívání nových technologií nad rodiči, což vede k časté ignoraci jejich rad a příkazů spojenými s omezením či zákazem užívání médií.¹⁶⁶ Online prostředí je navíc pro děti a dospívající velmi důležitým místem, kde navazují a udržují důležité vztahy. Zákaz užívání tohoto způsobu komunikace by mohlo vést k vyčlenění z vrstevnických řad a tím by došlo ke zvýšení rizika, že se dítě stane obětí šikany.¹⁶⁷

Rodiče by měli být informováni o tom, že účinek zákazu je daleko nižší než účinek dalších mediačních strategií, jakými je aktivní rodičovská mediace založená zejména na zájmu rodičů hovořit s dětmi o jejich zážitcích ze světa online a pasivní rodičovská mediace založená na zprostředkování informací o bezpečném užívání nových médií a monitorování online aktivit dětí. Účinná je také technicky zaměřená mediace, jež zahrnuje například užívání aplikací omezující čas trávený dítětem na internetu.¹⁶⁸ Jedním ze způsobů prevence kybernetické šikany je užívání tzv. rodičovského zámku, který umožňuje nastavení počítače podle obsahu prohlížených stránek, věku, ... Rodiče mohou mít přehled nad tím, jaké stránky dítě sledovalo, kolik času tráví na počítači,

---

¹⁶³ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 97–100.

¹⁶⁴ VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 100.

¹⁶⁵ Srov. ECKERTOVÁ, L. DOČEKAL, D. *BEŽPEČNOST DĚTÍ NA INTERNETU: RÁDCE ZOPOVĚDNÉHO RODIČE*. Brno: Computer Press, 2013. s. 31–32.

¹⁶⁶ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 123.

¹⁶⁷ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPIVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 136.

¹⁶⁸ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 127–128.

komu odeslalo e-maily apod. Mezi efektivní způsoby prevence patří umístění počítače na snadno dostupném a zároveň viditelném místě.¹⁶⁹

Rodiče by si měli být vědomi skutečnosti, že na riziko výskytu kybernetické kriminality má významný vliv také vybavenost rodin jednotlivými typy mediálních nosičů, jež jsou díky své klesající ceně stále rozšířenější a dostupnější.¹⁷⁰

1.2.6 Intervence kybernetické šikany

Při intervenci kybernetické šikany je důležitá snaha včas zaregistrovat problém a odhadnout, jak daleko kybernetická šikana již zašla. Lze zaznamenat přímé a nepřímé varovné signály výskytu kyberšikany. Většina těchto signálů se shoduje se signály varujícími o výskytu šikany tradiční. Mezi nepřímé varovné signály o tom, že dítě může být obětí kyberšikany se řadí například: uzavřenost vůči kamarádům, smutná nálada, apatie, ztráta zájmu o učení, špatný spánek, únava, noční můry, náhlé přerušování užívání počítače, výkyvy chování a nálad, nejistota a nervozita při čtení e-mailů či SMS zpráv, frustrace či rozčílení při odchodu od počítače, vyhýbání se rozhovoru o své činnosti na počítači, ... Nepřímými varovnými signály, že dítě může být agresorem kyberšikany jsou: rychlé vypínání monitoru a programů v blízkosti dospělé osoby, častá přítomnost dítěte u počítače či mobilního telefonu, užívání počítače či mobilů i v pozdních hodinách, bezdůvodný smích u informačních a komunikačních technologií, použití fiktivních online účtu a adres, ...¹⁷¹

Je velmi žádoucí, aby se obětem kybernetické šikany v případě potřeby dostalo psychologické a odborné péče, kterou může poskytnout školní či jiný psycholog a pracovníci v pedagogicko-psychologické poradně. Psychologická práce s oběťmi může zmírnit traumatické následky kybernetické šikany a podpořit u obětí pozitivní vztah k sobě samému i druhým lidem.¹⁷²

---

¹⁶⁹ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 70.

¹⁷⁰ Srov. MORAVEC, V. *Vybrané aspekty vlivu médií na psychický vývoj dětí a dospívajících*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 318.

¹⁷¹ Srov. KAVALÍR, A. a kol. *Kyberšikana a její prevence: Příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísni, 2009. s. 53–54.

¹⁷² Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 124.

Je nutné, aby dospělí lidé uměli poradit dítěti, které se stane obětí kyberútoku, jak postupovat. Prvním krokem, který by mělo dítě učinit, je ukončení komunikace s agresorem. Následovat by měla snaha o blokaci útočníka a zamezení jeho vstupu na účet či telefonní číslo oběti. Dalším krokem by mělo být ohlášení útoku dospělé osobě.¹⁷³

Pokud rodič či pedagog odhalí kybernetickou šikanu, měl by se ujistit, že se oběť cítí bezpečně a být jí oporou. Následovat by mělo důkladné vyšetření situace a případné oslovení rodičů kyberagresora. V případě nutnosti je vhodné spolupracovat s poskytovatelem internetové služby či mobilním operátorem, popřípadě s Policií České republiky. Důležitá je spolupráce se školou i ostatními rodiči. Vhodné je informovat ostatní rodiče o rizicích spojených s online šikanou a sdělit jim vlastní zkušenosti spojené s touto problematikou. Je nezbytné o problému se svým dítětem hovořit. Pokud je kyberagresorem ono samé, je nutno přistoupit k tvrdým sankcím vedoucím k pochopení neakceptovatelnosti tohoto jednání.¹⁷⁴

V České republice existuje několik projektů zabývajících se zvyšováním informovanosti, prevencí a případnými opatřeními kybernetické šikany. Mezi tyto organizace patří: Pomoc online (www.pomoconline.cz), E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz), Národní centrum bezpečnějšího internetu (www.saferinternet.cz), Poradenská linka pro pedagogy (telefonní číslo: +420 841 220 220), Úřad na ochranu osobních údajů (www.uouu.cz).¹⁷⁵ Dále je možné se obrátit také na E-Nebezpečí pro učitele (www.e-nebezpeci.cz), Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP (www.prvok.upol.cz), Projekt minimalizace šikany (www.minimalizacesikany.cz).¹⁷⁶

---

¹⁷³ Srov. KREJČÍ, V. *Kyberšikana: Kybernetická šikana* [online]. 2010. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <https://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>.

¹⁷⁴ Srov. JURKOVÁ, k. *Metodika k prevenci a řešení kyberšikany*. In: *Kyberšikana* [online]. Brno: 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: docs.google.com/viewer?url=http://poradenskecentrum.cz/dokumenty/kybersikana.doc.

¹⁷⁵ Srov. KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V., *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče* [online]. 2010. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [http://www.enebezpeci.cz/index.php\(ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura/](http://www.enebezpeci.cz/index.php(ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura/).

¹⁷⁶ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 106–108.

1.2.7 Možné dopady kybernetické šikany

Ačkoliv se může zdát, že se dopady kybernetické šikany dotýkají jen obětí této agrese, týkají se také agresorů, přihlížejících a celého širšího sociálního okolí. Dopady kyberšikany lze dělit na individuální a kolektivní. Důsledky kybernetické šikany na rovině individuální odráží osobní prožívání aktérů, zatímco dopady kolektivní se promítají v širší rovině sociálních procesů. Tyto roviny dopadů jsou neodlučně spjaty.¹⁷⁷

Kybernetická šikana může mít vážné dopady na zdraví jedince. Nejčastěji se u obětí kybernetické šikany lze setkat s depresemi, které v případě, že nebudou léčeny, mohou vést k omezení schopnosti fungovat v běžném životě.¹⁷⁸ Dlouhotrvající frustrace či stres mohou mít za následek somatické problémy. V důsledku kybernetické šikany může být tedy zdraví jedince trvale poznamenáno. Kybernetická šikana tak může mít za důsledek vytvoření takových podmínek pro jedince, které negativně ovlivňují jeho školní prospěch a tím snižují jeho schopnost plně rozvinout svůj potenciál.¹⁷⁹

Dopady kybernetické šikany lze obecně rozdělit na psychické, fyzické a sociální.¹⁸⁰

1.2.7.1 Psychické dopady kybernetické šikany

Možné psychické a emocionální dopady kyberšikany lze rozdělit na krátkodobé a dlouhodobé. Mezi krátkodobé dopady může patřit například nízké sebevědomí, depresivní nálady, úzkost, poruchy spánku, psychosomatické symptomy, myšlenky na sebevraždu či poškození fyzického zdraví. Mezi možné dlouhodobé účinky lze řadit: patologický perfekcionismus, zraňující vzpomínky, neurotismus a vysoká míra deprese.¹⁸¹

Jedinci, kteří byli v minulosti oběťmi kybernetické šikany, mohou trpět depresemi a nízkým sebevědomím i později, kdy už kybernetická šikana směrem k jejich osobě pominula. To může mít za následek projevy jako je plačtivost, častý smutek, snížený

¹⁷⁷ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 83–84.

¹⁷⁸ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 96.

¹⁷⁹ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 58.

¹⁸⁰ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 86.

¹⁸¹ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 58.

zájem o aktivity, ztráta energie, podrážděnost, hněv, ... Tyto projevy mohou vyústit až v sebevražedné sklony jedince. Velkou hrozbou pro oběť je ovšem i skutečnost, že obsah kybernetické šikany, jenž byl již zapomenut, může být po letech znovu objeven. Jedinec tak může být znovu vystaven psychickému nátlaku. Oběť, která se tak mohla s útokem v minulosti již psychicky vyrovnat, je opět zraňována a její staré bolavé „rány“ se opět otevírají.¹⁸²

1.2.7.2 Fyzické dopady kybernetické šikany

Kybernetická šikana podporuje atmosféru strachu a pohrdání, jež může vést k závažnému tělesnému poškození zdraví člověka.¹⁸³ V tomto případě lze hovořit o takzvaných psychosomatických obtížích, jakými mohou být například poruchy spánku, bolesti hlavy či břicha, nechutenství, nevolnost, poruchy zažívacího traktu, ... Tyto dopady na jedince mohou mimo jiné vést k horšímu školnímu prospěchu způsobeného například zhoršenou schopností koncentrace.¹⁸⁴

1.2.7.3 Sociální dopady kyberšikany

Nová média se stala socializačními činiteli. Společenský život a sociální vývoj se zčásti odehrává nejen v reálném světě, ale také ve světě online. Nová média poskytují jedinci příležitost vyjádřit se, sdílet svoje názory a nálady, komunikovat s ostatními. Otevírají ovšem také prostor pro kybernetickou šikanu. Její možné dopady v oblasti sociální lze rozdělit na krátkodobé a dlouhodobé. Mezi krátkodobé sociální důsledky lze zařadit osamělost, špatné studijní výsledky, absence ve škole, útoky z domova, užívání alkoholu a drog, ... Mezi možné dlouhodobé sociální důsledky patří například sociální izolace a sociální úzkost.¹⁸⁵ Oběť cítí strach z komunikace v online i offline prostředí, vyhýbá se přátelům.¹⁸⁶ Často prožívá sociální izolaci – ztrácí sociální zručnost a uzavírá se sama do sebe. Z dlouhodobého hlediska může tato situace vyústit v problém s navazováním vztahů a obtíže v oblasti interpersonální komunikace.¹⁸⁷

---

¹⁸² Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 96–97.

¹⁸³ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 58.

¹⁸⁴ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 88.

¹⁸⁵ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 60–61.

¹⁸⁶ Srov. HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. s. 39.

¹⁸⁷ Srov. HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. s. 59.

Emoční nevyrovnanost oběti může vést k častějším hádkám s lidmi z blízkého okolí
Zlost a frustrace může vést k agresivitě, slovnímu i fyzickému napadání a ničení věcí.¹⁸⁸

---

¹⁸⁸ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 89.

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zmapovat povědomí rodičů o možných formách kyberšikany a rizicích spojených s užíváním moderních informačních technologií jejich dětmi.

2.2 Hypotézy

Hypotéza 1: Rodiče neznají formy kyberšikany a rizika s ní spojená.

Hypotéza 2: Rodiče nemají povědomí, jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích.

3. METODIKA

3.1 Použitá metodika

Teoretická část diplomové práce vznikla na základě podrobného studia odborné literatury a dostupných dat zabývajících se problematikou nových komunikačních technologií a kybernetické šikany.

Pro účely praktické části diplomové práce byla pro sběr primárních dat zvolena strategie kvantitativního výzkumu při využití dotazníkového šetření u rodičů dětí ve věku 6–18 let. Zvolena tedy byla metoda dotazování realizovaná technikou dotazníku.

Sestavený dotazník obsahuje 28 otázek (viz Příloha č. 1). Bylo použito 21 uzavřených, 1 polootevřená a 6 otevřených otázek. V úvodu dotazníku jsou rodiče seznámeni se základními údaji o autorce diplomové práce a způsobu využití dat z dotazníku. První část otázek byla zaměřena na získání bližších informací o respondentech (pohlaví, věk, dosažené vzdělání, místo bydliště, počet dětí, věk dítěte). Další otázky se týkaly problematiky kybernetické šikany, které sloužily k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Anonymita rodičů byla samozřejmostí.

Data a potřebné informace ke splnění cíle byly získány v průběhu května až prosince roku 2014. Záznamové archy byly vloženy na internetový portál www.vyplnto.cz. Odkaz na něj jsem pak rozesílala respondentům splňujícím podmínky zkoumaného vzorku.

Data z průzkumu byla zpracována v programu Microsoft Excel a výsledky následně graficky znázorněny pomocí sloupcových grafů (viz kapitola Výsledky).

Pro statistické vyhodnocení dat bylo použito vyčíslení asymptotického intervalu spolehlivosti pro parametr alternativního rozložení.

3.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Zkoumaný soubor tvoří rodiče dětí a mladistvých ve věku 6–18 let ve Správním obvodu obce s rozšířenou působností Písek. Dotazníky byly vloženy na internetový portál www.vyplnto.cz a odkaz na něj byl rozeslán respondentům splňujícím podmínky

zkoumaného vzorku. Tímto způsobem bylo získáno celkem 314 respondentů, kteří byli zahrnuti do výzkumu. Z celkového počtu zúčastněných bylo celkem 206 žen a 108 mužů.

4. VÝSLEDKY

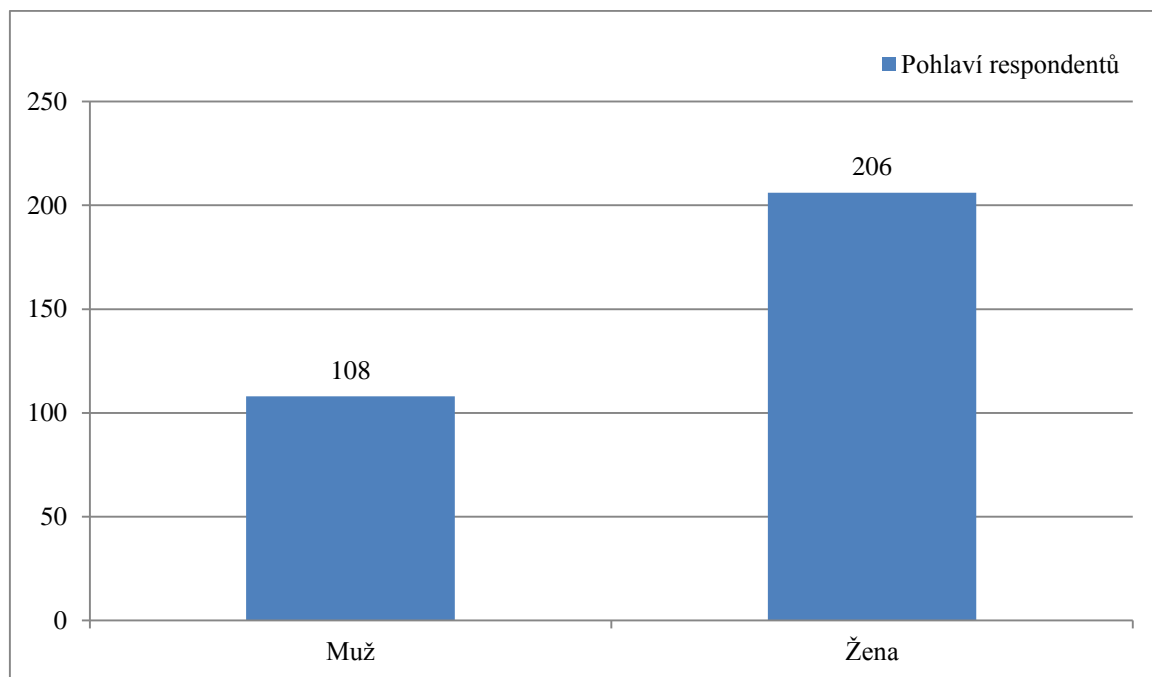
4.1 Grafické znázornění výsledků

Čísla nad sloupci jednotlivých grafů odpovídají přímo počtu odpovědí, nikoliv procentuálnímu přepočtu odpovědí.

4.1.1 Pohlaví respondentů

Z grafu níže je patrné, že soubor respondentů tvořily převážně ženy. Jedná se o 206 (65,6 %) žen z celkového počtu 314 respondentů. Mužů se zúčastnilo pouze 108 (34,4 %).

Graf 1. Pohlaví respondentů

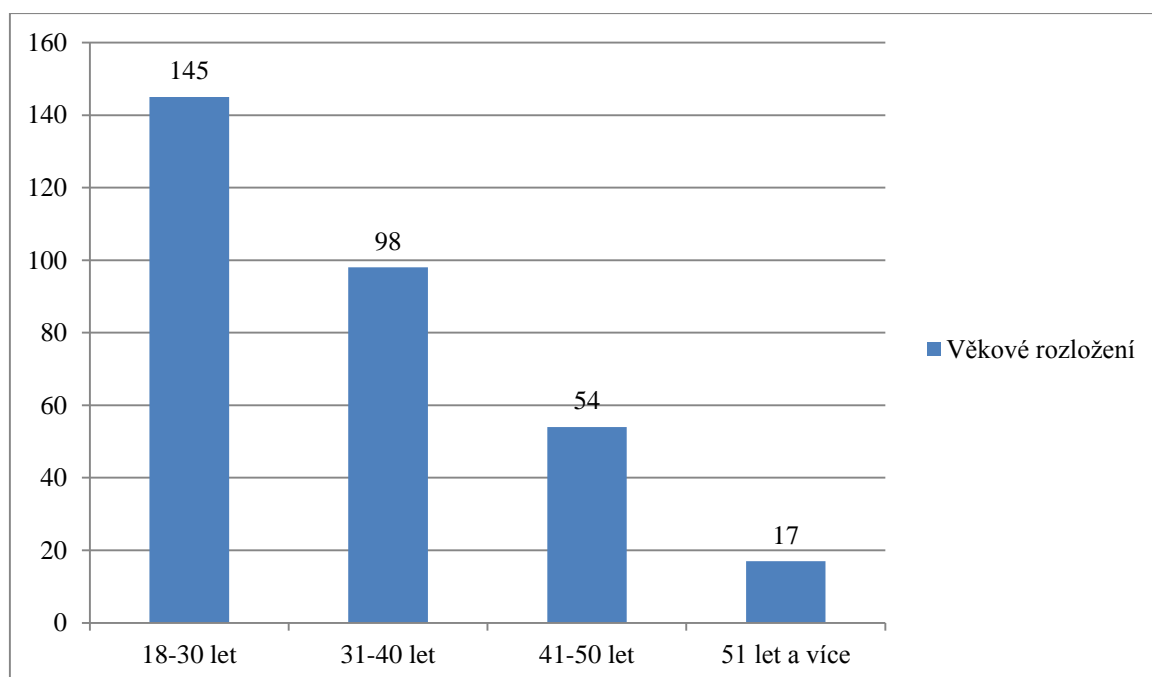

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.2 Věk

Graf znázorňuje věkové rozložení respondentů. Nejvíce dotazovaných bylo ve věku 18–30 let (46,18 %), následovala skupina ve věku 31–40 let (31,21 %), další v pořadí byla skupina ve věku 41–50 let (17,20 %). Nejméně početná byla skupina ve věku 51 let a více (5,41 %).

Graf 2. *Kolik je Vám let?*

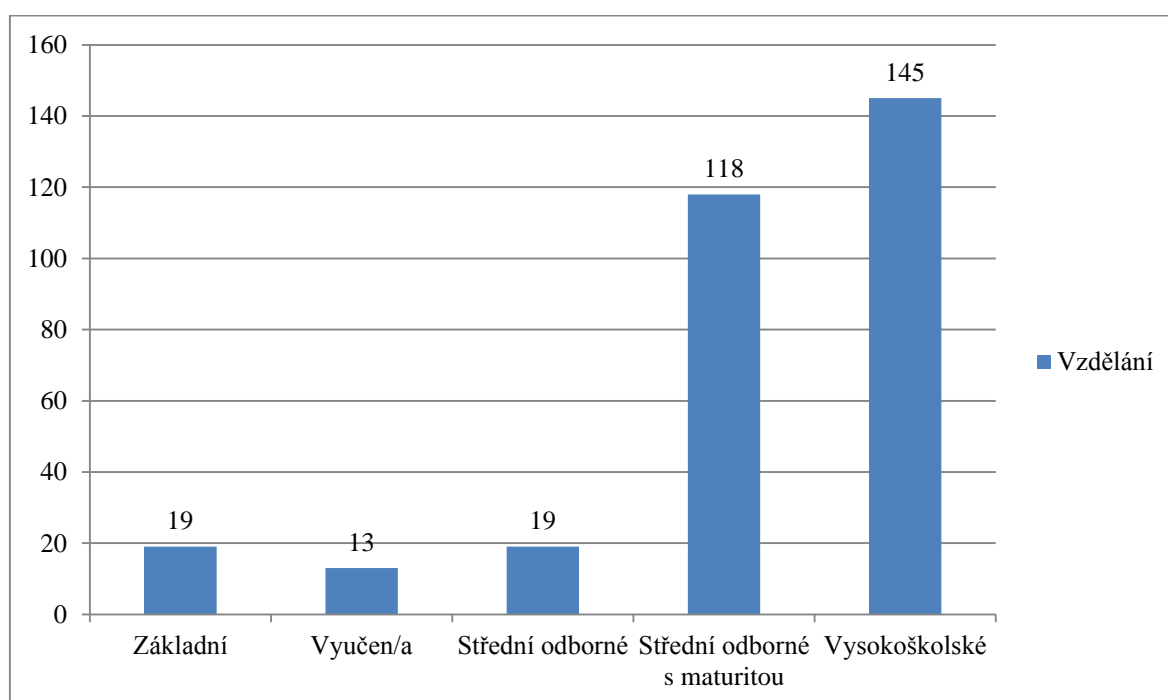

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.3 Vzdelání

Tento graf znázorňuje dosažené vzdělání respondentů. Výzkumu se zúčastnilo 19 respondentů se základním vzděláním (6,1 %), 13 vyučených respondentů (4 %), 19 respondentů se středním odborným vzděláním (6,1 %) a 118 respondentů se středním odborným vzděláním s maturitou (37,6 %). Z celkového počtu dotazovaných je 145 vysokoškolsky vzdělaných (46,2 %).

Graf 3. Nejvyšší dosažené vzdělání

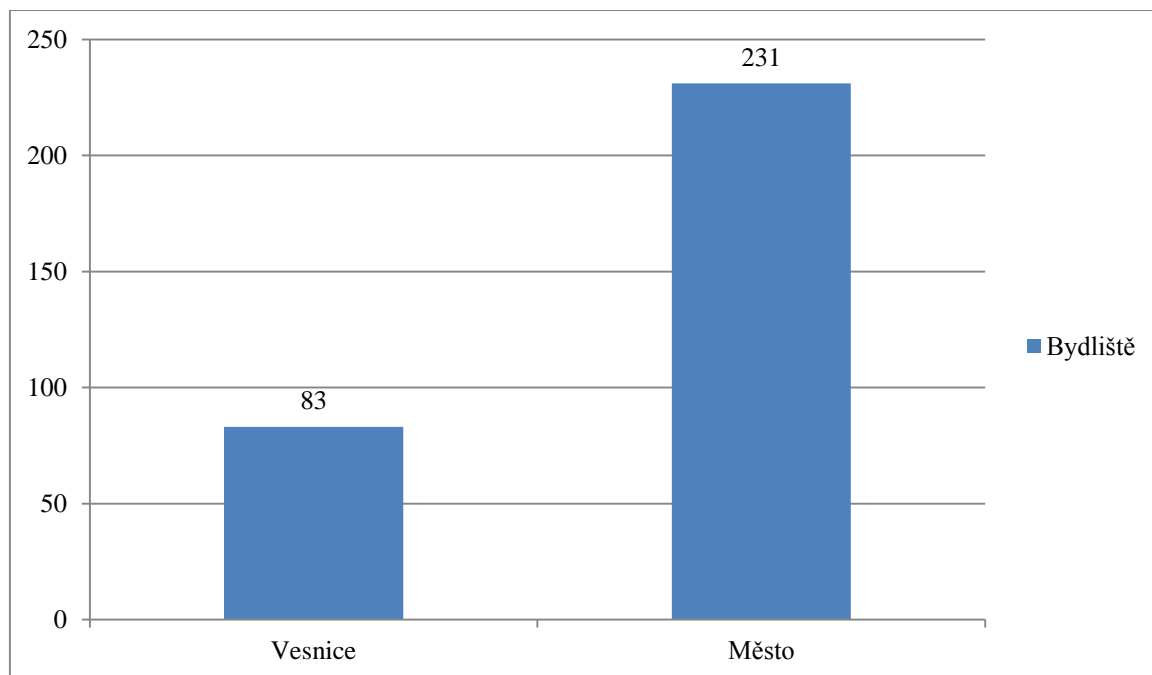

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.4 Místo bydliště

Z grafu níže je patrné, že soubor respondentů tvořily převážně osoby žijící ve městě. Konkrétně se jedná o 231 (73,6 %) osob z celkového počtu 314. Osob žijící na vesnici se zúčastnilo 83 (26,4 %).

Graf 4. Místo bydliště

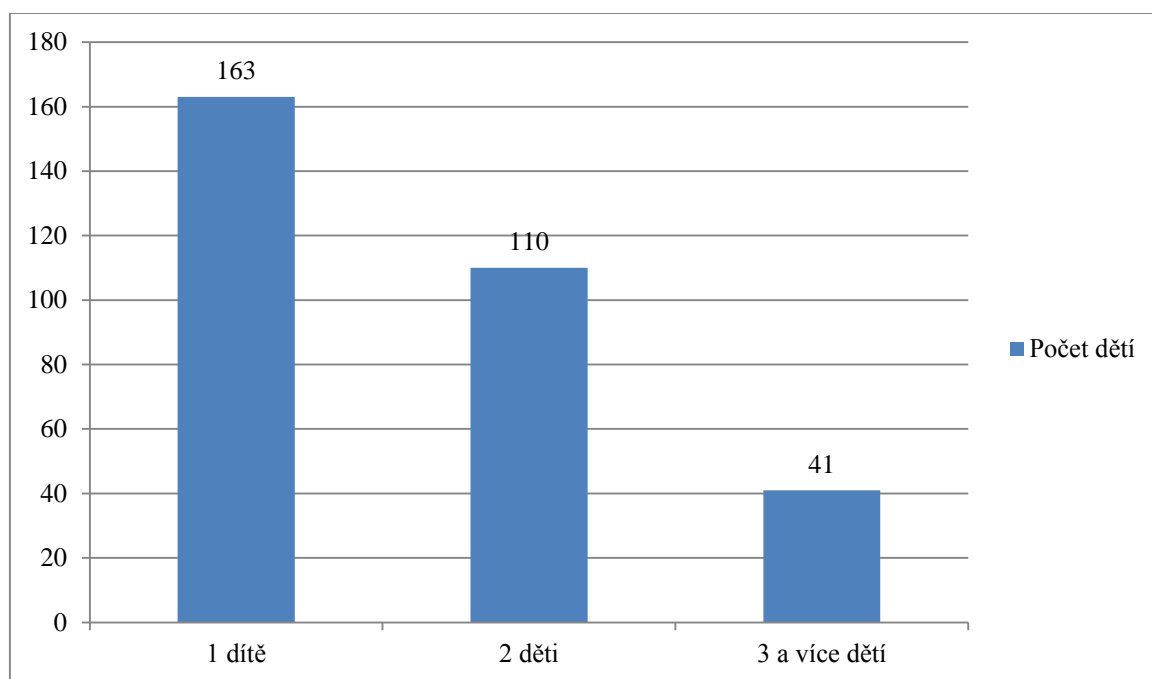
Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.5 Počet dětí

Z grafu níže je patrné, že 163 (52 %) dotazovaných respondentů má 1 dítě, 110 (35 %) respondentů má 2 děti a 41 (13 %) dotazovaných má 3 a více dětí.

Graf 5. Počet dětí

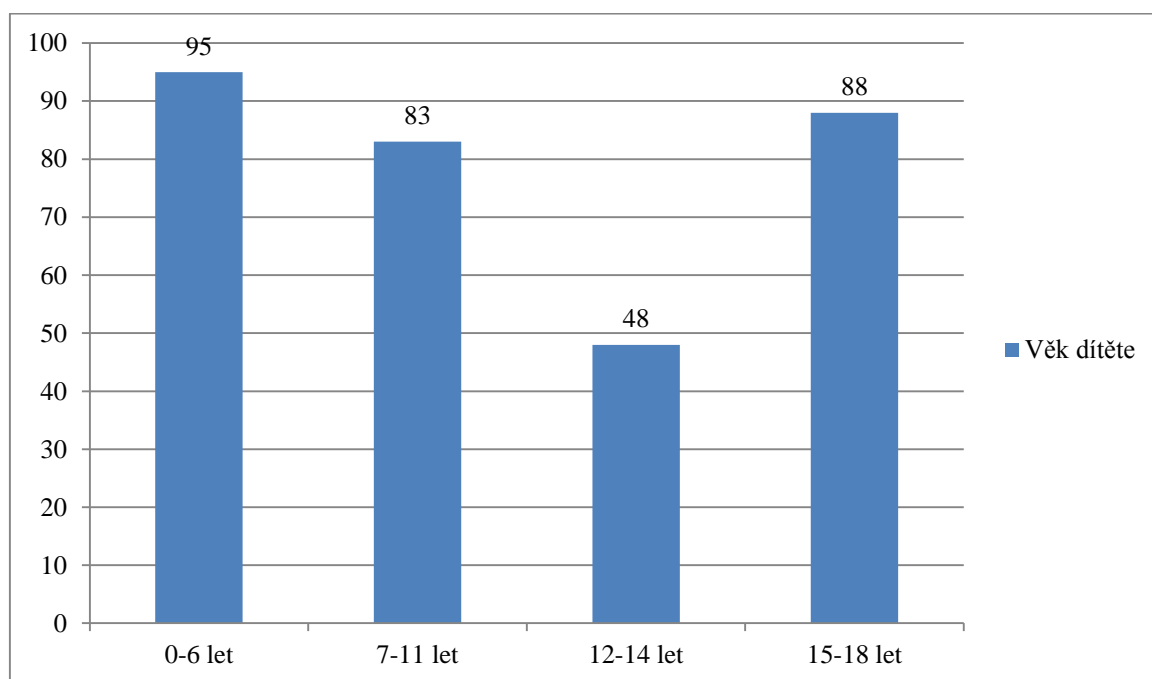

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.6 Věk dítěte

Nejvíce početnou skupinu tvoří 95 (30,3 %) dotazovaných rodičů, kteří mají dítě ve věku do 6 let. Na druhém místě je skupina čítající 88 rodičů (28,0 %) s dítětem ve věkové kategorii 15–18 let. Třetí nejpočetnější skupinu tvoří 83 (26,4 %) rodičů dětí ve věku 7–11 let. Nejméně početnou skupinu tvoří 48 (15,3 %) rodičů dětí ve věku 12–14 let.

Graf 6. Věk Vašeho dítěte (V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času.)

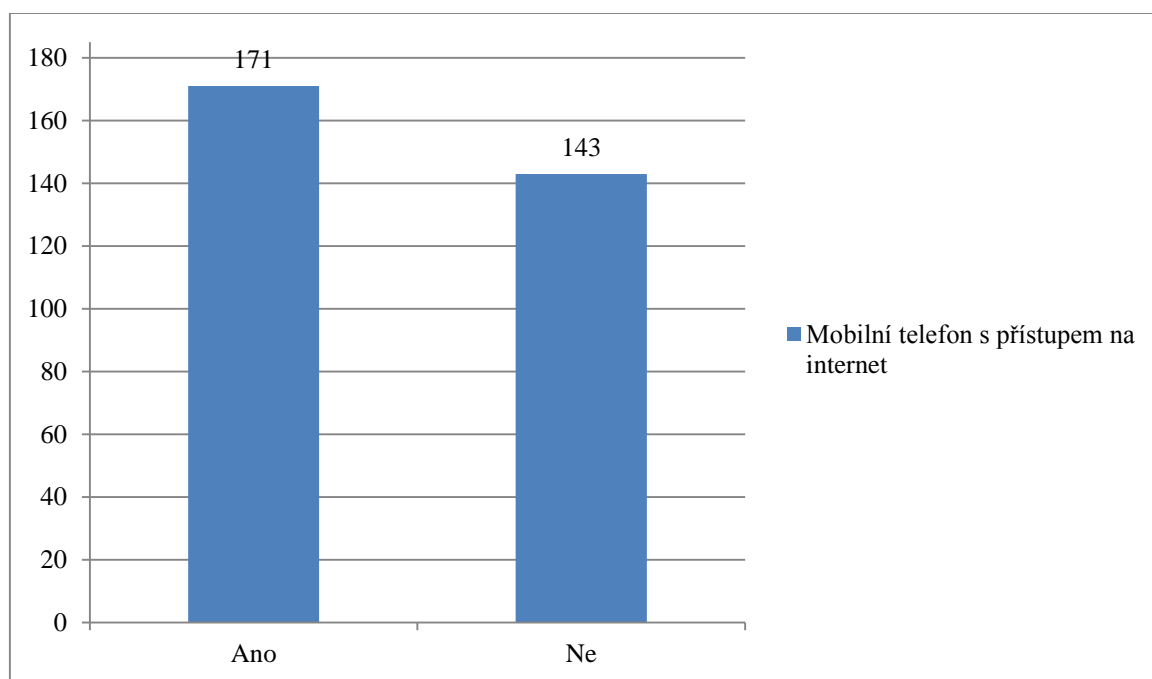

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.7 Mobilní telefon s přístupem na internet

Z 314 dotazovaných rodičů jich 171 (54,5 %) uvedlo, že jejich dítě má k dispozici mobilní telefon s přístupem na internet.

Graf 7. Má Vaše dítě mobilní telefon s přístupem na internet?

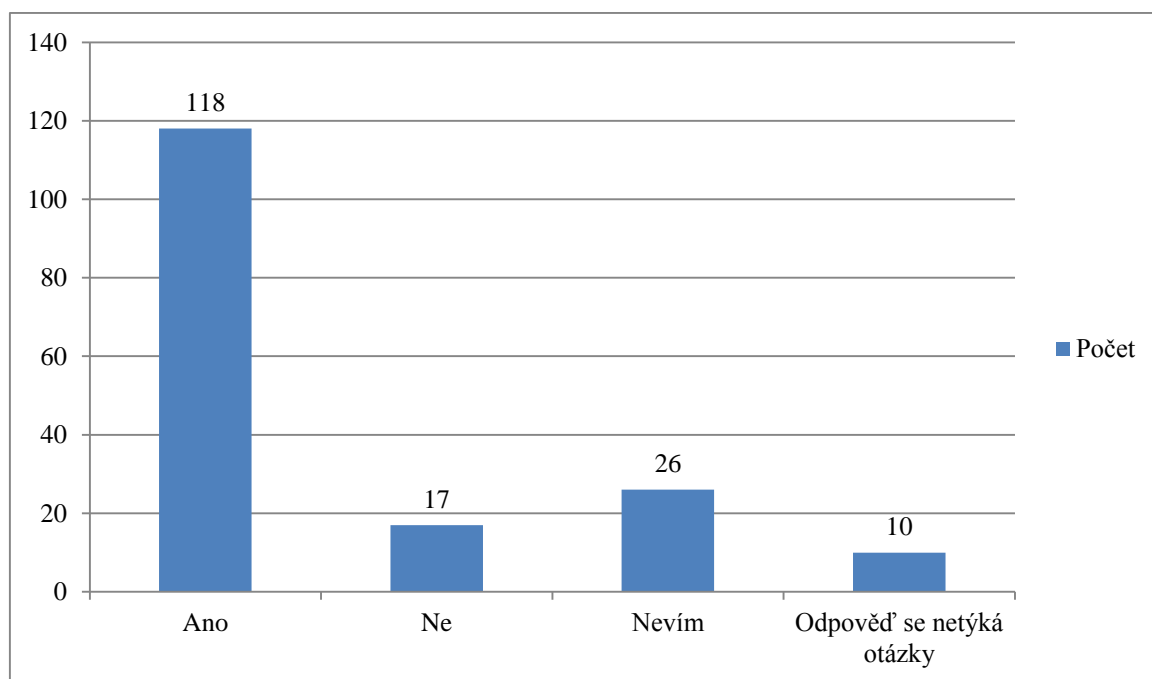

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.8 Používání mobilního telefonu

Z grafu níže je patrné, že z celkového počtu dětí (171), které vlastní mobilní telefon s přístupem na internet, používá telefon i k jiným aktivitám než je telefonování a „esemeskování“ 118 (69 %) dětí. 17 (10 %) dětí využívá mobilní telefon pouze k telefonování a zasílání textových zpráv, ačkoliv mají přístup k internetu. 26 rodičů si není vědomo, k jakým aktivitám jejich potomek využívá mobilní telefon, 10 (6 %) odpovědí se netýkalo dané otázky.

Graf 8. *Používá Vaše dítě mobilní telefon i k jiným aktivitám než je telefonování a „esemeskování“?*

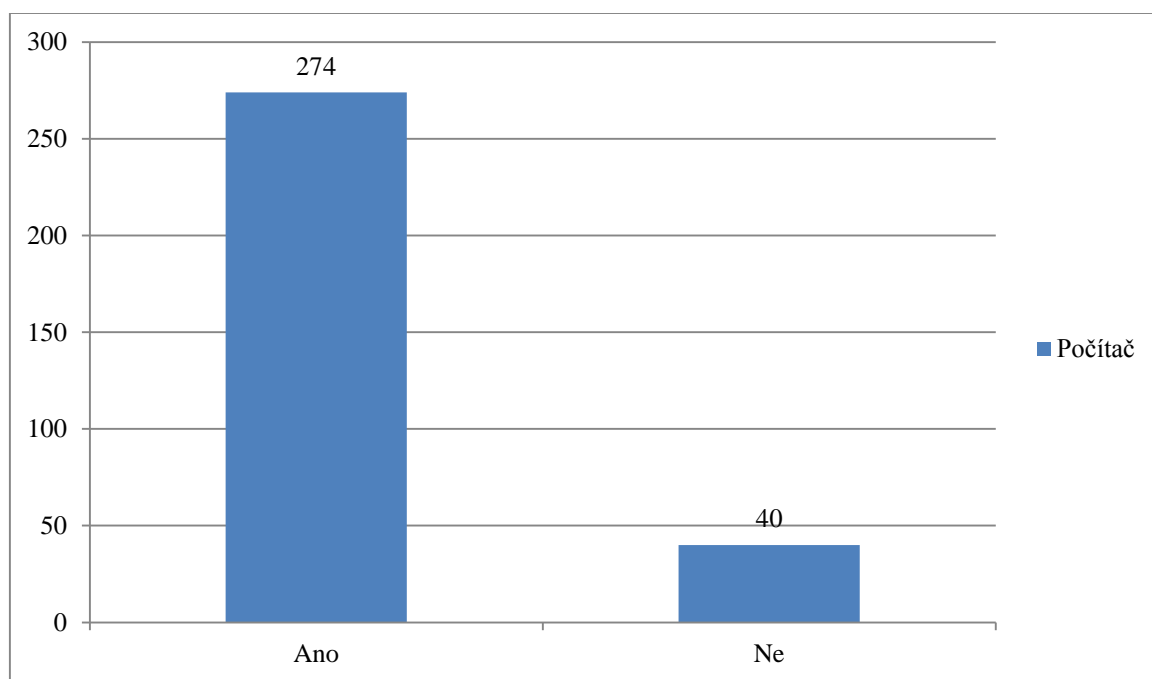

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.9 Počítač

Z grafu níže je patrné, že z celkového počtu 314 dětí má 274 (87,3 %) dětí k dispozici vlastní počítač, 40 (12,7 %) dětí k dispozici počítač nemá.

Graf 9. Má Vaše dítě k dispozici vlastní počítač?

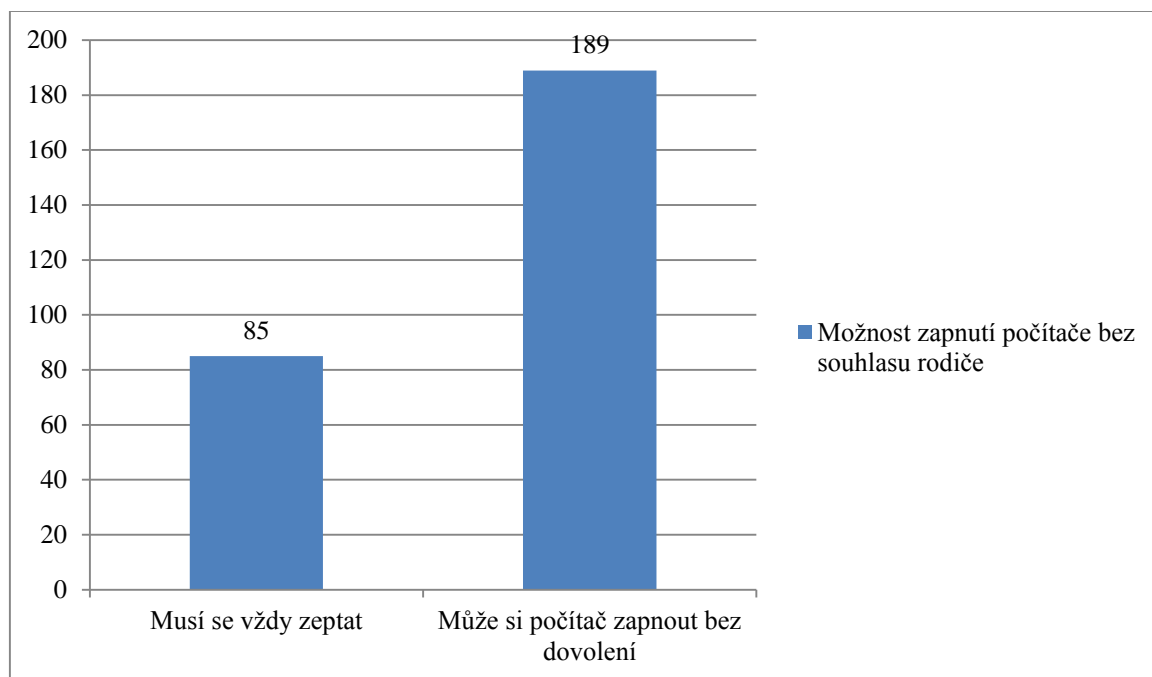

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.10 Pouštění počítače bez souhlasu rodiče

Z grafu níže je patrné, že 189 (60,20 %) dětí má k dispozici počítač bez souhlasu rodičů, 125 (39,80 %) dětí si bez souhlasu rodičů pustit počítač nesmí.

Graf 10. *Může si Vaše dítě pustit počítač bez dovolení nebo se musí vždy zeptat?*

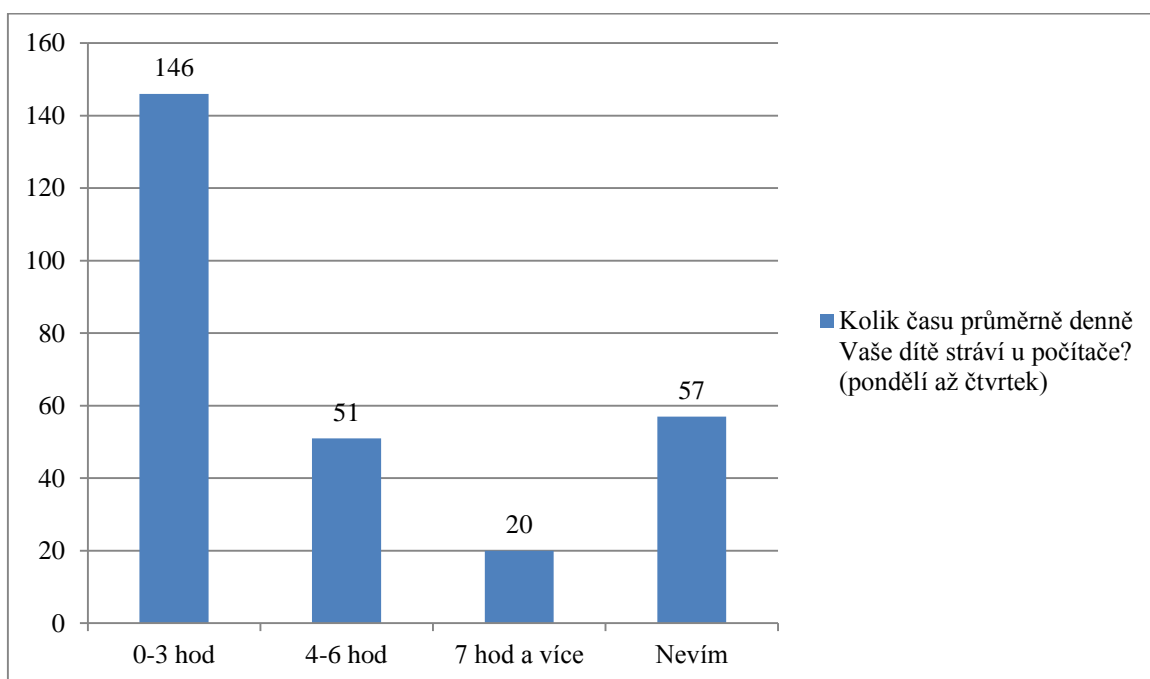

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.11 Průměrně strávený čas u počítače ve všední dny

Nejčastěji stráví děti u počítače ve všední den 0–3 hodiny denně. Tento čas tráví u počítače 186 (53,3 %) dětí, 51 (18,6 %) dětí tráví u počítače 4–6 hodin denně. Nejvíce času (7 hodin a více) tráví denně u počítače 20 (7,3 %) dětí. 57 (20,8 %) rodičů nemá přehled, kolik času jejich potomek ve všední den u počítače stráví.

Graf 11. *Kolik času průměrně denně Vaše dítě stráví u počítače (pondělí–čtvrtek)? V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času.*

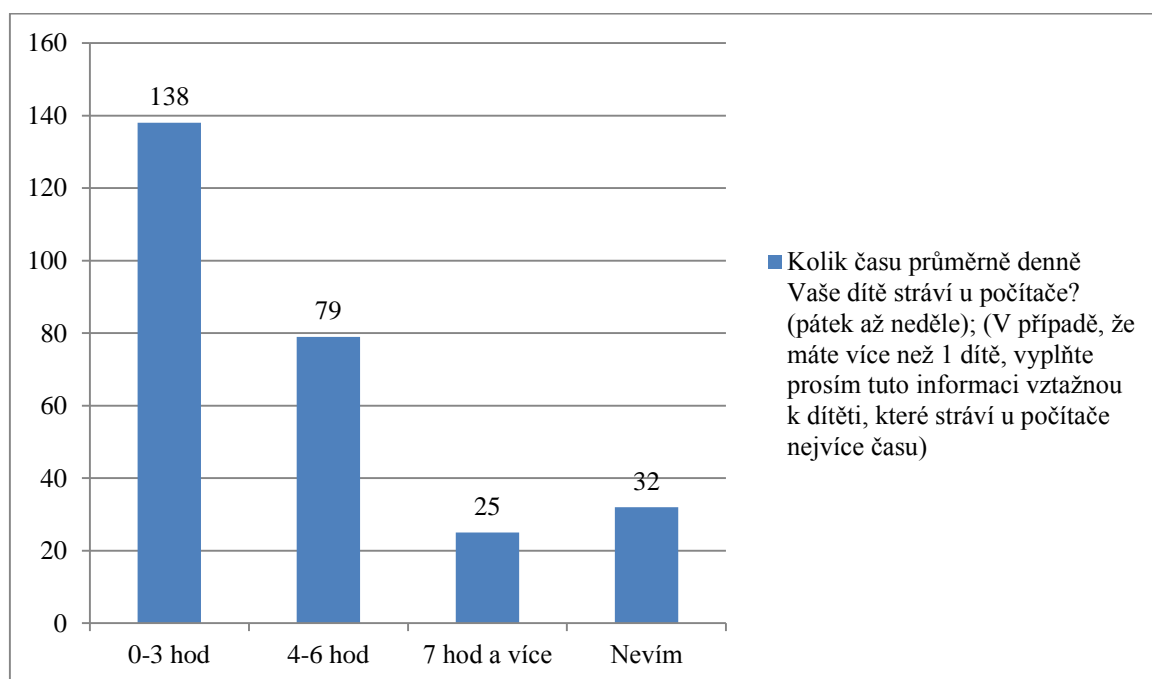

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.12 Průměrně strávený čas u počítače o víkendu

O víkendu tráví děti u počítače nejčastěji 0–3 hodiny denně. Tento čas tráví u počítače 138 (50,4 %) dětí, 79 (28,3 %) dětí stráví u počítače 4–6 hodin denně. Nejvíce času (7 hodin a více) takto svůj čas denně tráví 25 (9,1%) dětí. 32 (11,7%) rodičů nemá přehled, kolik času jejich potomek o víkendu u počítače stráví.

Graf 12. *Kolik času průměrně denně Vaše dítě stráví u počítače (pátek–neděle)? V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času.*

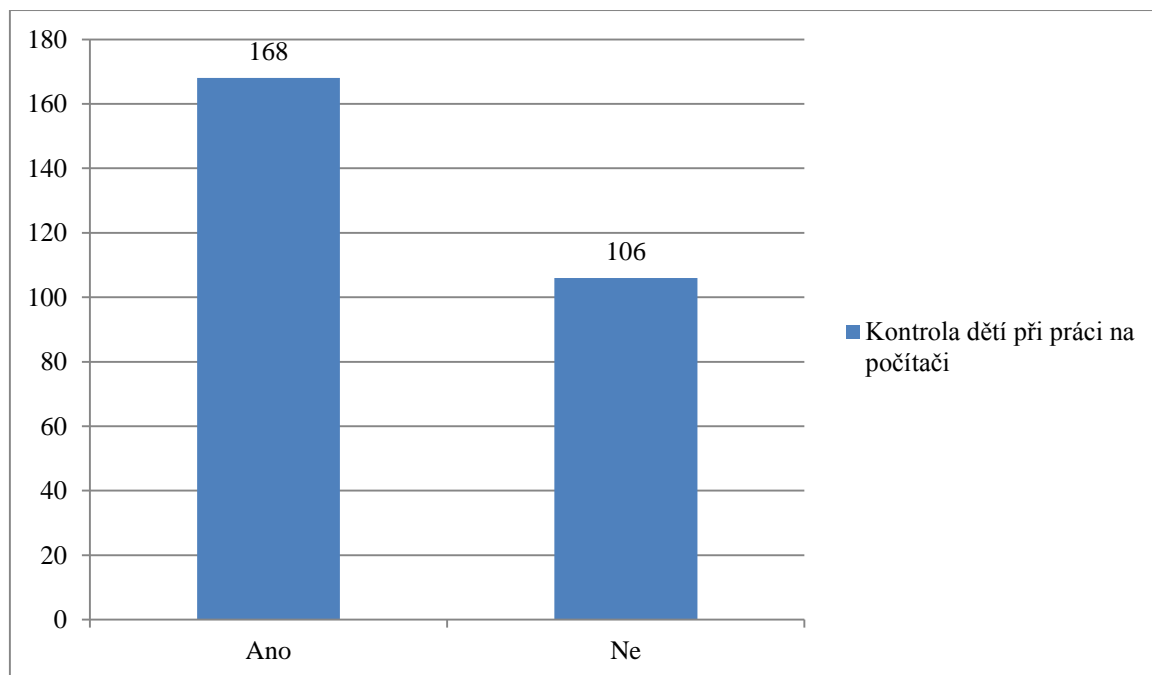
Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.13 Kontrola dětí při práci na počítači

Z grafu níže je patrné, že 168 (61,3 %) dotazovaných rodičů kontroluje své potomky při práci na počítači, 106 (38,7 %) dotazovaných rodičů nemá přehled, co jejich dítě na počítači dělá.

Graf 13. *Kontrolujete, co Vaše děti na počítači dělají?*

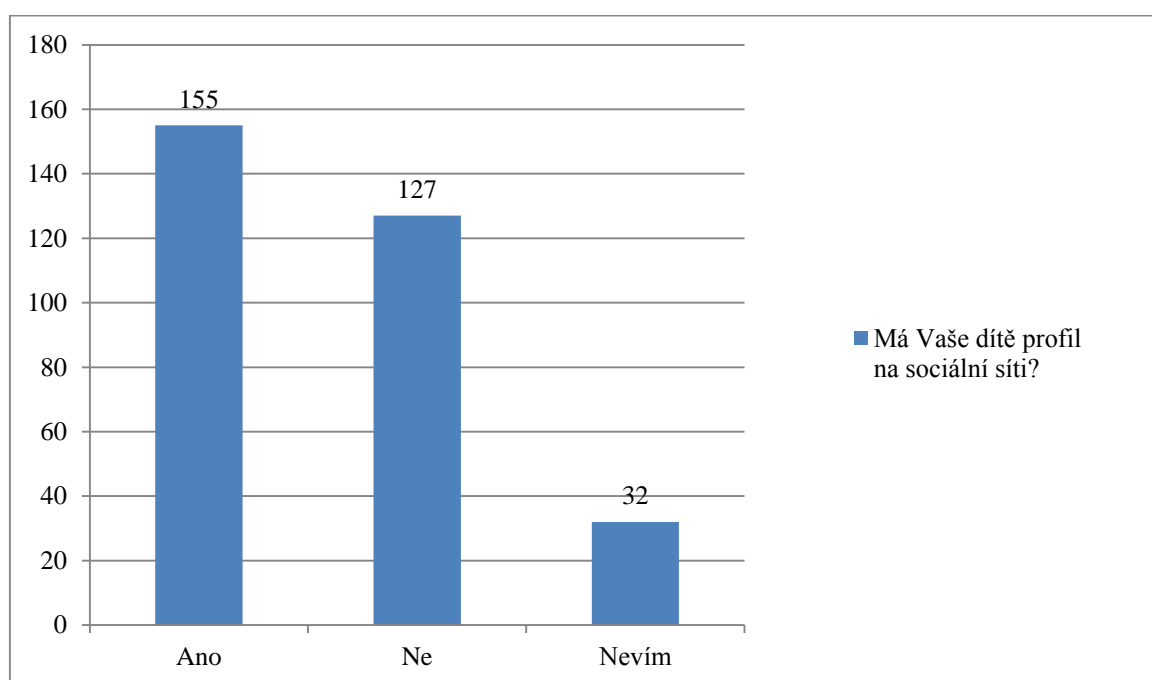

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.14 Profil na sociální síti

Z grafu níže je patrné, že 155 (49,4 %) dotazovaných rodičů odpovědělo kladně na otázku, zda má jejich potomek profil na sociální síti. 127 (40,4 %) rodičů uvedlo, že jejich dítě nemá profil na sociální síti, 32 (10,2 %) rodičů nedokázalo na otázku odpovědět.

Graf 14. *Má Vaše dítě profil na sociální síti? (Facebook, seznamovací a zájmová fóra, ...)*

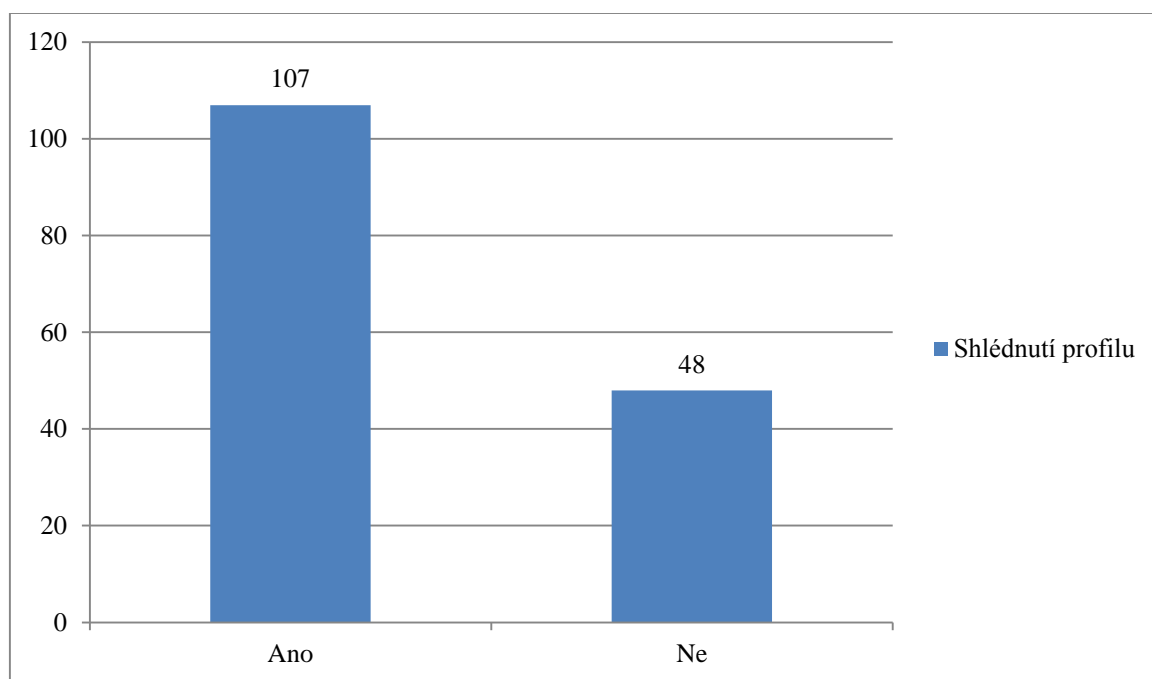

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.15 Kontrola profilu

Z grafu níže je patrné, že 107 (69 %) rodičů kontroluje profil svého potomka na sociální síti. Profil svého dítěte nekontroluje 48 (31 %) rodičů.

Graf 15. Viděli jste profil svého dítěte?

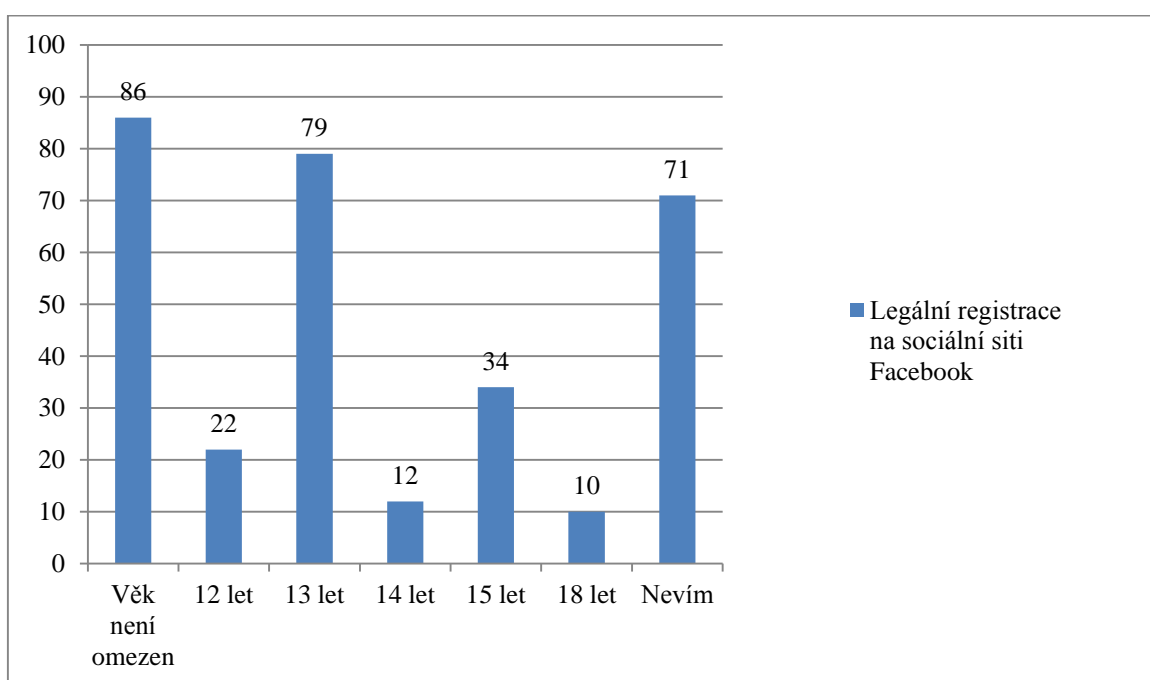

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.16 Legální registrace na sociální síti Facebook

Na otázku „Od kolika let může být dítě zaregistrováno na sociální síti Facebook“, odpovědělo správně pouze 79 (25,2 %) rodičů. Nejpočetnější skupinu tvoří 86 (27,4 %) rodičů, kteří se domnívají, že pro vytvoření účtu na Facebooku není podstatný věk uživatele. 78 (24,8 %) rodičů odpovědělo špatný věkový limit a zbylých 71 (22,6 %) dotazovaných odpověď neznalo.

Graf 16. Od kolika let může být dítě zaregistrováno na sociální síti Facebook?

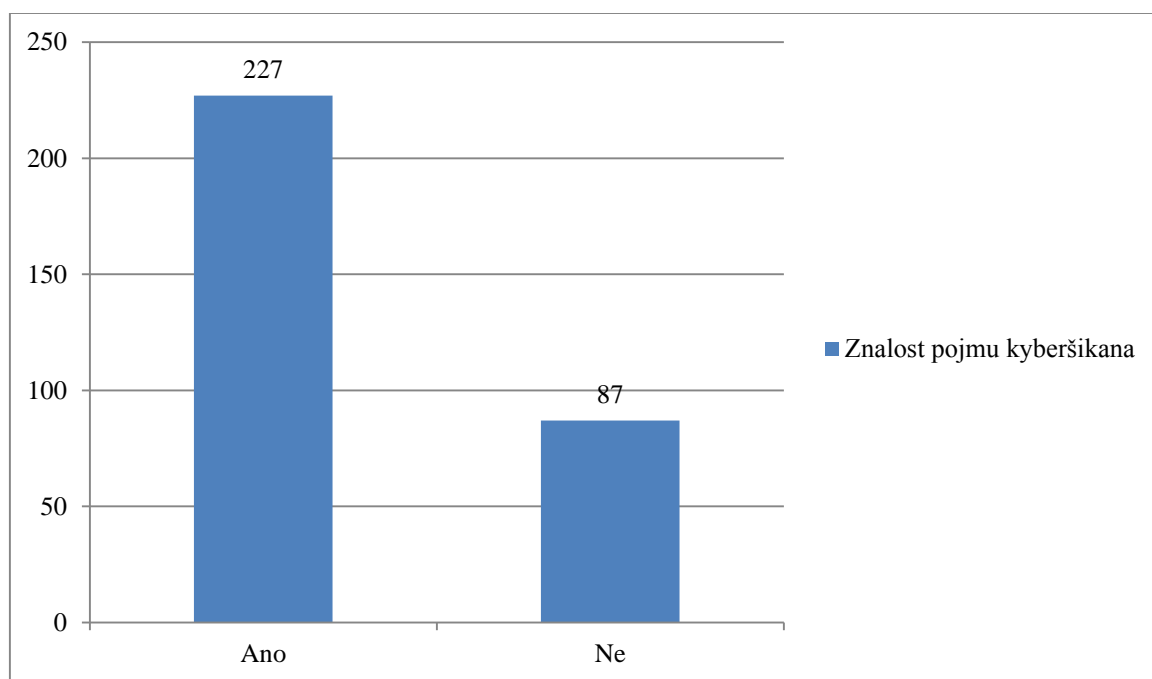

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.17 Znalost pojmu kyberšikana

Z grafu lze vyčíst, že z 314 rodičů zná pojem kyberšikana 227 (72,3%) dotazovaných, 87 (27,7 %) rodičů tento pojem nezná.

Graf 17. Znáte pojem kyberšikana?

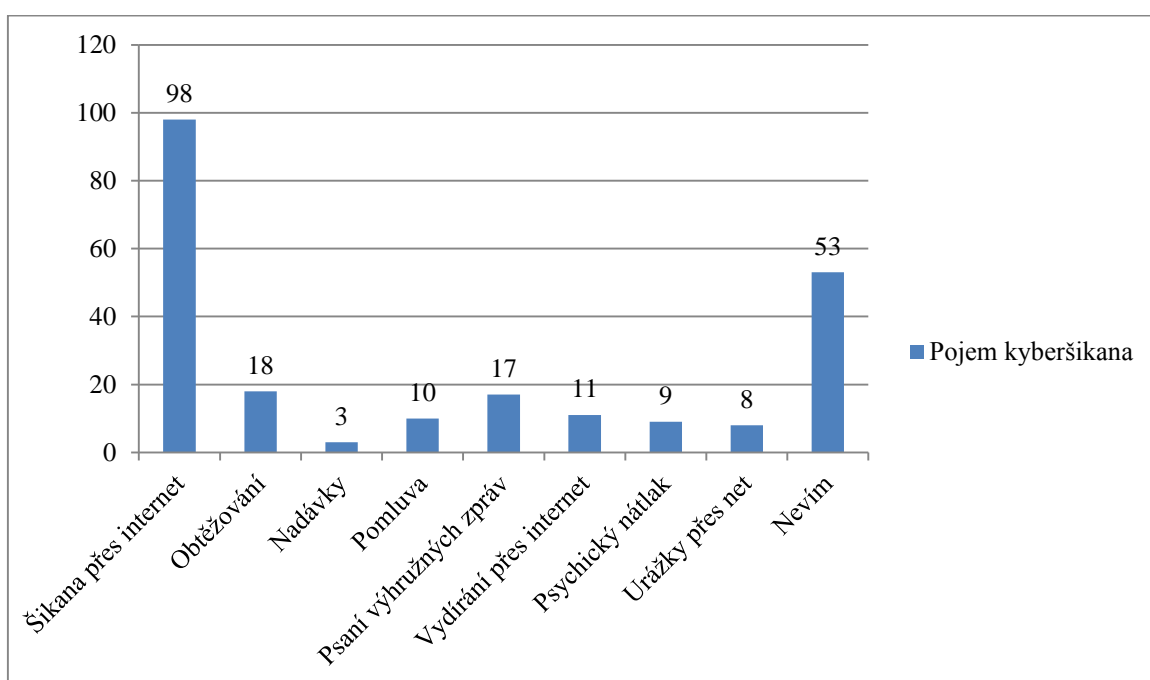

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.18 Význam slova kyberšikana

Z grafu lze vyčíst, že z celkového počtu 227 respondentů, kteří uvedli, že znají pojem kyberšikana (viz graf číslo 17) si pod tímto pojmem představuje 98 (43,2 %) rodičů šikanu prostřednictvím internetu, 76 (33,5 %) rodičů uvedlo konkrétní druh kybernetické šikany a 53 (23,3 %) rodičů si nedokáže pod pojmem kyberšikana nic představit, ačkoliv uvedli, že pojem kyberšikana znají.

Graf 18. Co si pod pojmem kyberšikana představujete?

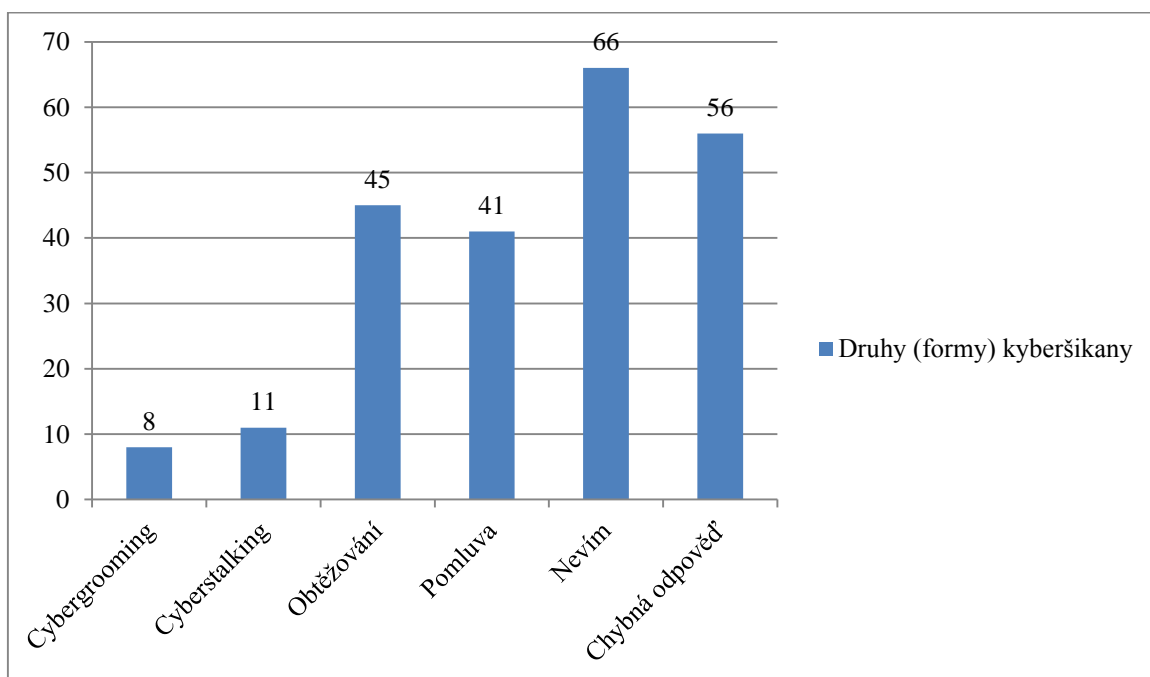

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.19 Druhy (formy) kyberšikany

Z grafu níže je patrné, že z celkového počtu 227 respondentů, kteří uvedli, že znají pojem kyberšikana (viz graf číslo 17), zná alespoň jednu formu kybernetické šikany 105 (46,3 %) rodičů. 122 (53,7 %) dotazovaných rodičů nezná ani jednu z forem kybernetické šikany. Z tohoto počtu uvedlo 66 (29 %) rodičů, že nezná žádnou formu kyberšikany a 56 (24,7 %) respondentů uvedlo chybnou odpověď.

Graf 19. Jaké druhy (formy) kyberšikany znáte?

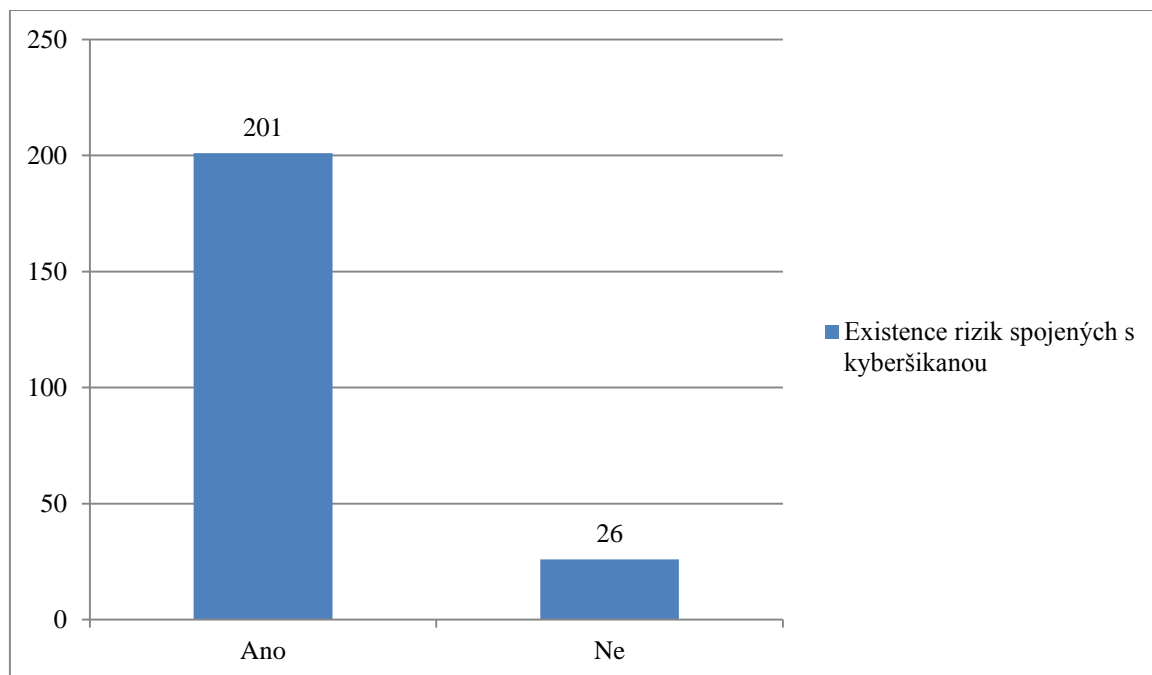

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.20 Existence rizik

Na otázku, zda existují rizika spojená s kyberšikanou odpovědělo 201 (64 %) rodičů kladně, zbylých 26 (11,45 %) dotazovaných odpovědělo, že s kyberšikanou nejsou spojená žádná rizika.

Graf 20. *Myslíte si, že existují rizika spojená s kyberšikanou?*

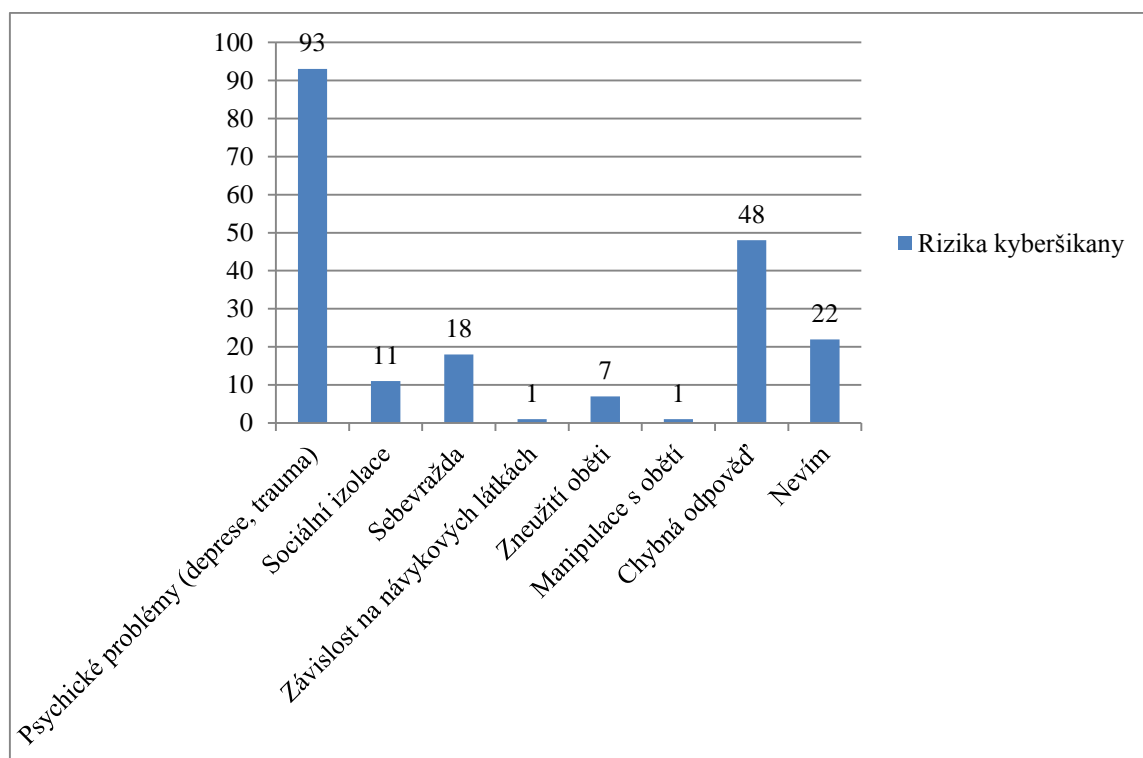
Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.21 Druhy rizik

Tento graf souvisí s předchozím grafem (viz graf 20), kde byla položena otázka, zda existují rizika spojená s kybernetickou šikanou. Kladně odpovědělo 201 respondentů, kteří měli dále uvést rizika, jež kyberšikana představuje (viz níže graf 21). Z tohoto grafu lze vyčíst, že z celkového počtu (201) respondentů, tvořilo nejpočetnější skupinu 93 (46,3 %) rodičů, kteří uvedli jako odpověď psychické problémy. Druhou nejpočetnější skupinu tvořilo 48 rodičů (23,9 %), kteří odpověděli chybně. Třetí skupina tvořená 22 respondenty (10,9 %) neznala odpověď na danou otázkou. Další skupinu tvořilo 18 rodičů (8,9 %), kteří uvedli riziko sebevraždy. Dále 11 (5,5 %) respondentů uvádí jako riziko sociální izolaci. Do méně početné skupiny patří 7 respondentů (3,5 %), kteří uvádí jako riziko kybernetické šikany zneužití oběti. Pouze 1 respondent (0,5 %) uvedl jako riziko závislost na návykových látkách, 1 respondent (0,5 %) dále uvedl manipulaci s obětí.

Graf 21. Uved'te, prosím, jaká rizika představuje kyberšikana?

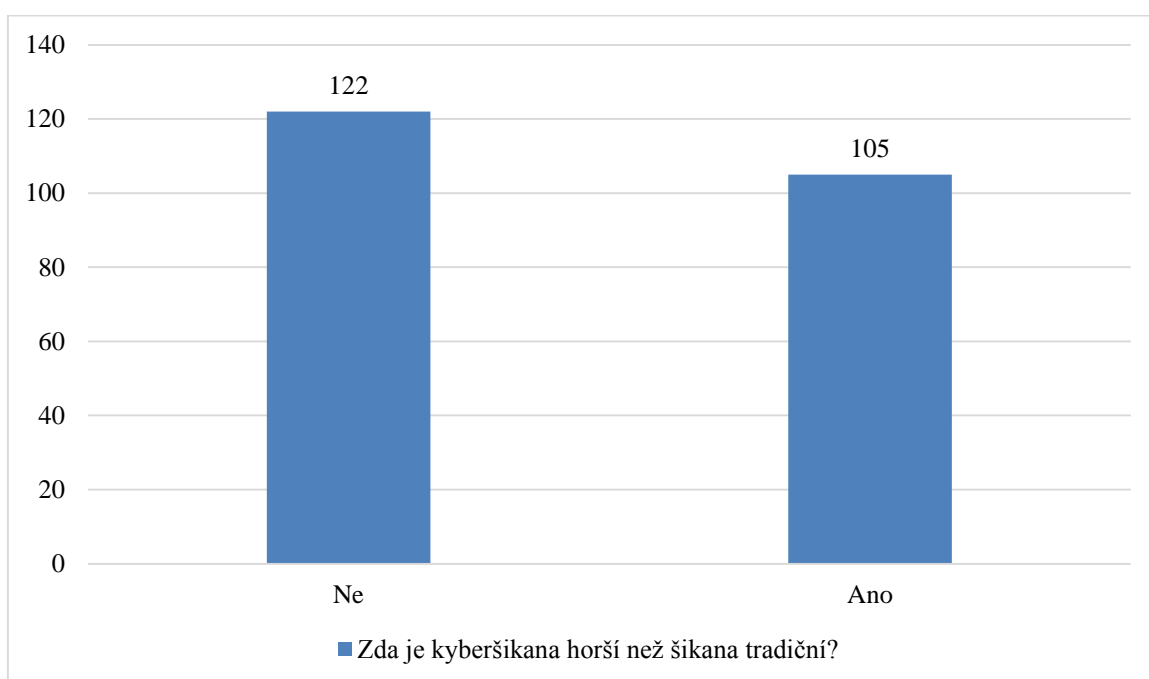

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.22 *Kyberšikana versus šikana tradiční*

Z grafu lze vyčíst, že z 227 rodičů, kteří uvedli, že pojem kyberšikana znají, 105 (46,3 %) dotazovaných uvádí, že kybernetická šikana je horší než šikana tradiční. Zbýlých 122 (53,7 %) dotazovaných se domnívá, že horší formou agrese je šikana tradiční.

Graf 22. *Je podle Vás kyberšikana horší než šikana fyzická?*

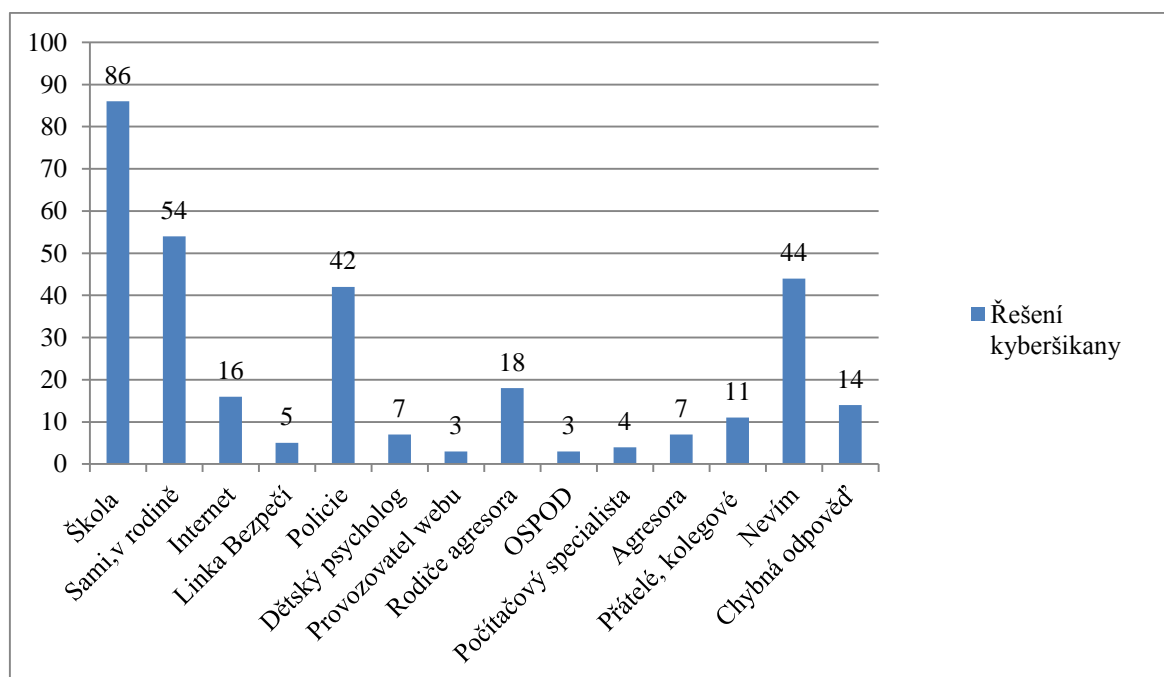

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.23 Řešení kyberšikany

Z celkového počtu všech dotazovaných (314), má 256 (81,5 %) respondentů povědomí o tom, na koho by se obrátili, kdyby zjistili, že je jejich dítě obětí kyberšikany. Z tohoto počtu tvoří nejpočetnější skupinu rodiče (27,4 %), kteří by se obrátili na školu (pedagog, výchovný poradce, ...). 17,2 % rodičů by řešilo kyberšikanu v rodinném prostředí. 13,4 % respondentů by se obrátilo na Policii České republiky. 5,7 % rodičů by kontaktovalo rodiče agresora a 2,2 % respondentů by se obrátilo na agresora samotného. 14 % rodičů by si nevědělo rady, na koho se při zjištění, že je jejich dítě obětí kyberšikany, obrátit. 4,5 % odpovědí se netýkalo dané otázky. Zbývající část respondentů (15,6 %) by se obrátila na dětského psychologa, provozovatele webu, OSPOD, počítačového specialistu, internet, Linku Bezpečí nebo přátele (graf číslo 22).

Graf 23. Na koho byste se obrátil/a, kdybyste zjistil/a, že je Vaše dítě obětí kyberšikany?

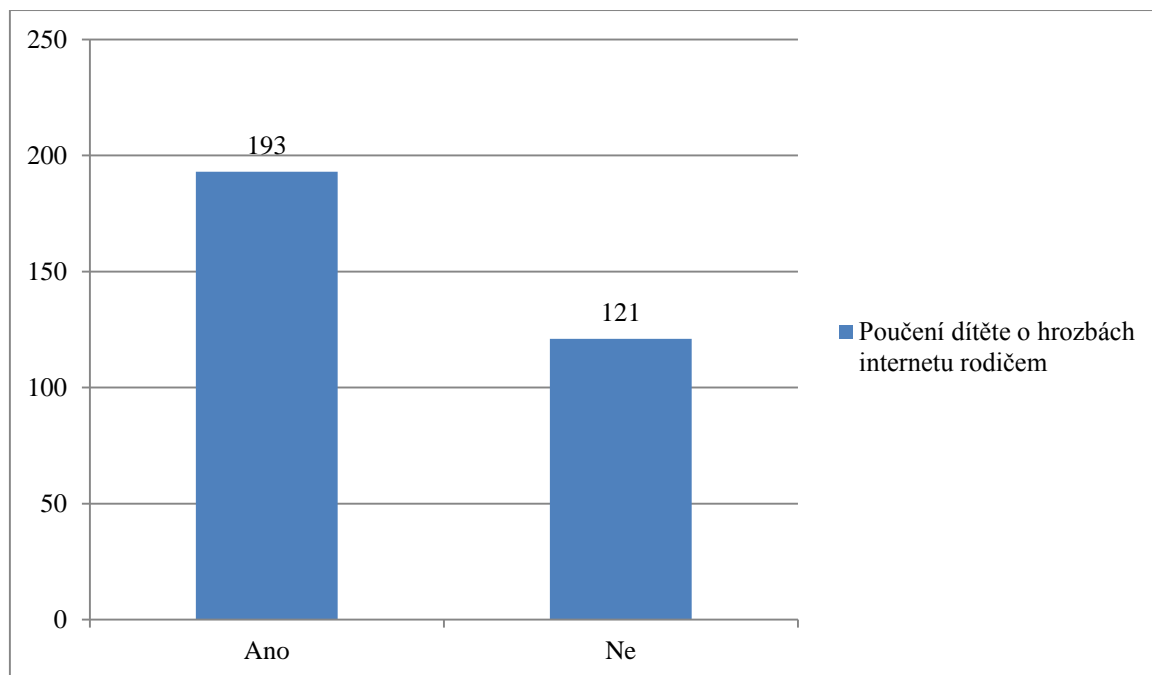

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.24 Poučení o možných hrozbách internetu

Z grafu je patrné, že 193 (61,5 %) rodičů poučilo své potomky o hrozbách internetu, zbylých 121 (38,5 %) dotazovaných své děti o možných hrozbách spojených s používáním internetu nepoučilo.

Graf 24. *Mluvili jste se svým dítětem o hrozbách Internetu?*

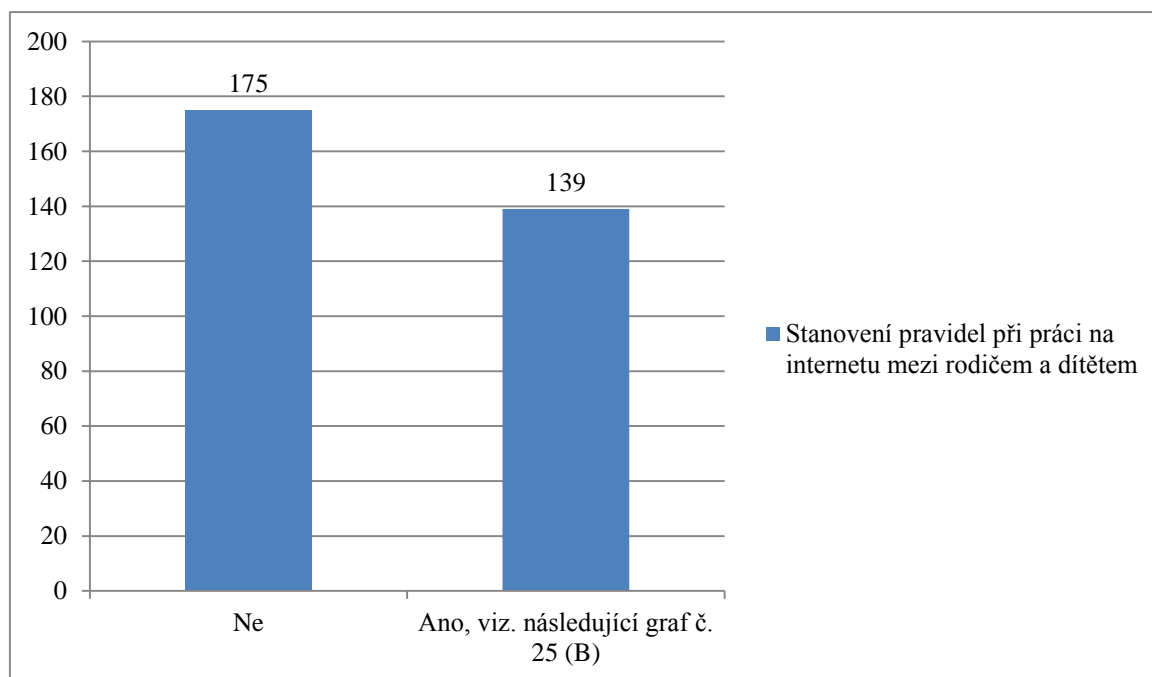

Zdroj: *Vlastní výzkum*

4.1.25 Stanovení pravidel při práci na počítači

Nadpoloviční většina (55,7 %) rodičů nemá stanovena žádná pravidla bezpečného používání internetu pro své děti, zbylých 44,3 % dotazovaných stanovilo svým dětem pravidla pro bezpečné užívání internetu.

Graf 25 (A). Stanovili jste si nějaká pravidla pro bezpečné používání internetu?

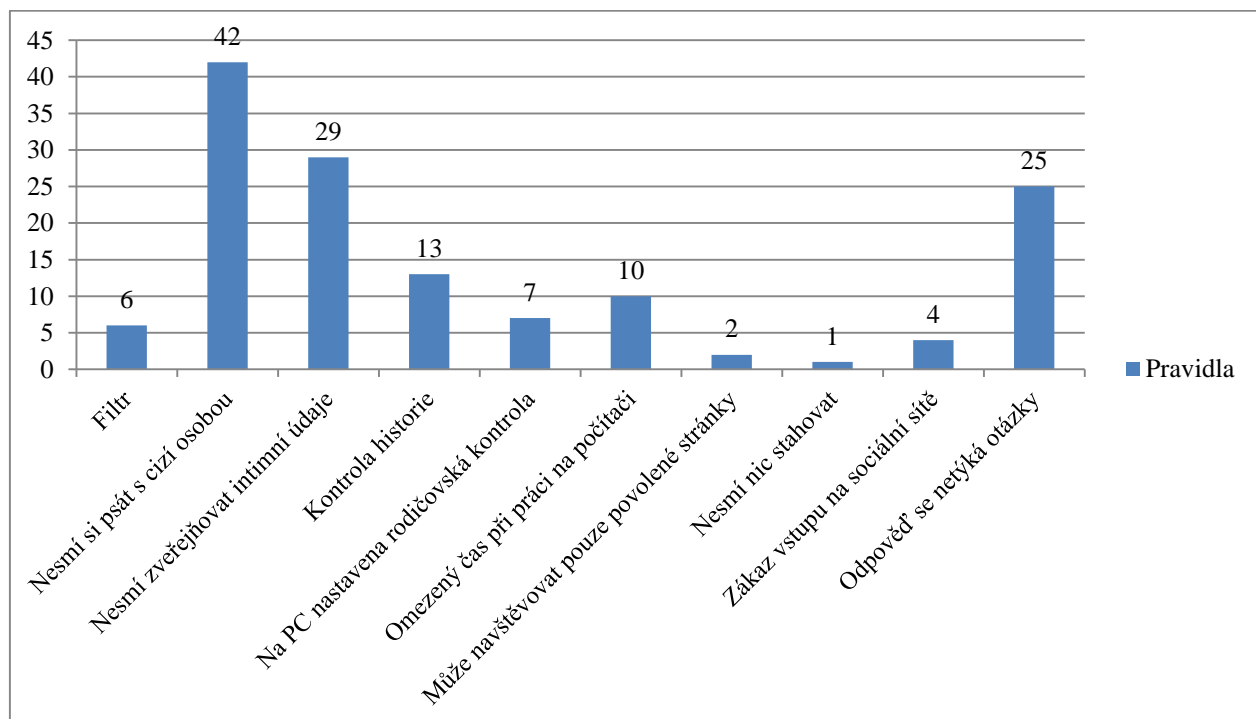

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.25.1 Pravidla

Tento graf má souvislost s předchozím grafem, kde byla kladena otázka, zda si rodiče s dětmi stanovili pravidla pro bezpečné používání internetu. Z celkového počtu (314) respondentů, uvádí 44,3 % rodičů, že si s dětmi stanovilo pravidla. Do nejpočetnější skupiny patří rodiče (30,2 %), kteří dětem zakázali dopisování s cizí osobou. 20,9 % respondentů zakázalo svým potomkům zveřejňovat intimní údaje. Pouze 9,4 % všech dotazovaných kontroluje historii v počítači. Omezený čas při práci dětí na počítači stanovilo pouze 7,2 % všech dotazovaných. Další část respondentů (5 %) si na počítači nastavila rodičovskou kontrolu. Funkci filtr využívá 4,3 % všech dotazovaných. Zákaz vstupu na sociální sítě uvádí 2,9 % rodičů. 1,4 % respondentů dovolilo svým dětem navštěvovat pouze jimi schválené stránky. Mezi nejméně početnou skupinu (0,7 %) patří rodiče, kteří zakázali dětem stahování dat z internetu. Do poslední skupiny lze zařadit rodiče (18 %), jejichž odpověď se netýkala otázky.

Graf 25 (B). Stanovili jste si nějaká pravidla pro bezpečné používání internetu (prosím, uveďte jaká)?

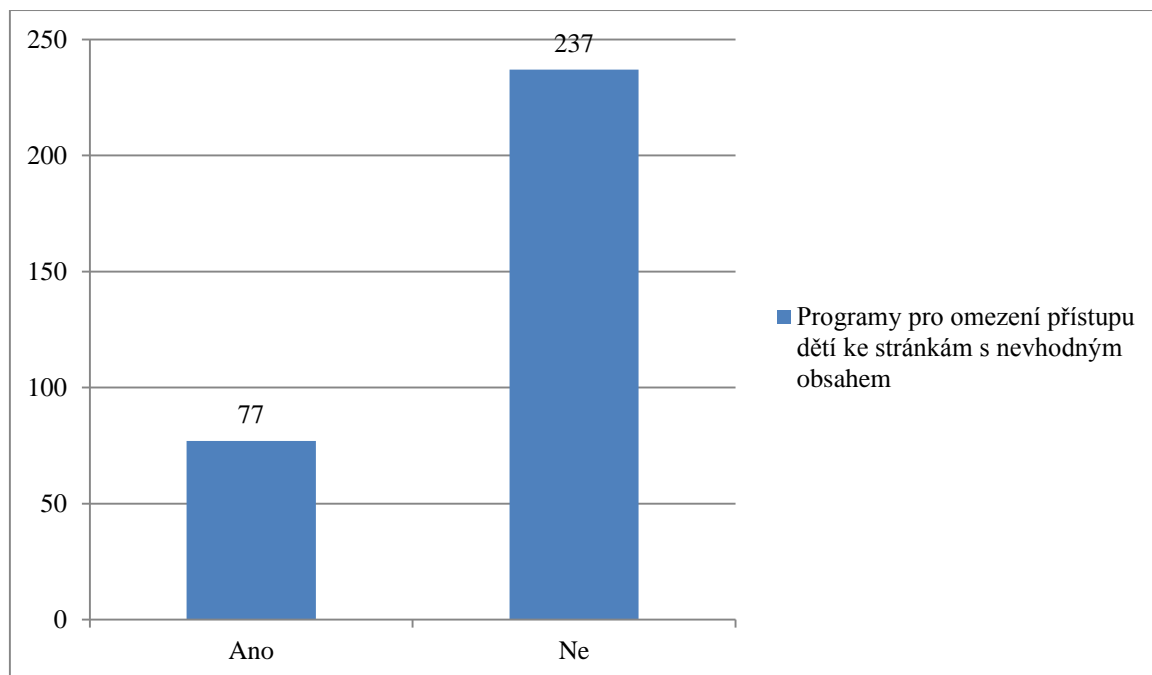

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.26 Programy pro omezení přístupu dětí k nevhodným stránkám

Z grafu lze vyčíst, že programy pro omezení přístupu ke stránkám s nevhodným obsahem používá 77 (24,5 %) rodičů, zbylých 237 (75,5 %) dotazovaných nevyžívá služeb programů k omezení přístupů dětí k nevhodným stránkám.

Graf 26. Používáte programy pro omezení přístupu dětí k nevhodným stránkám?

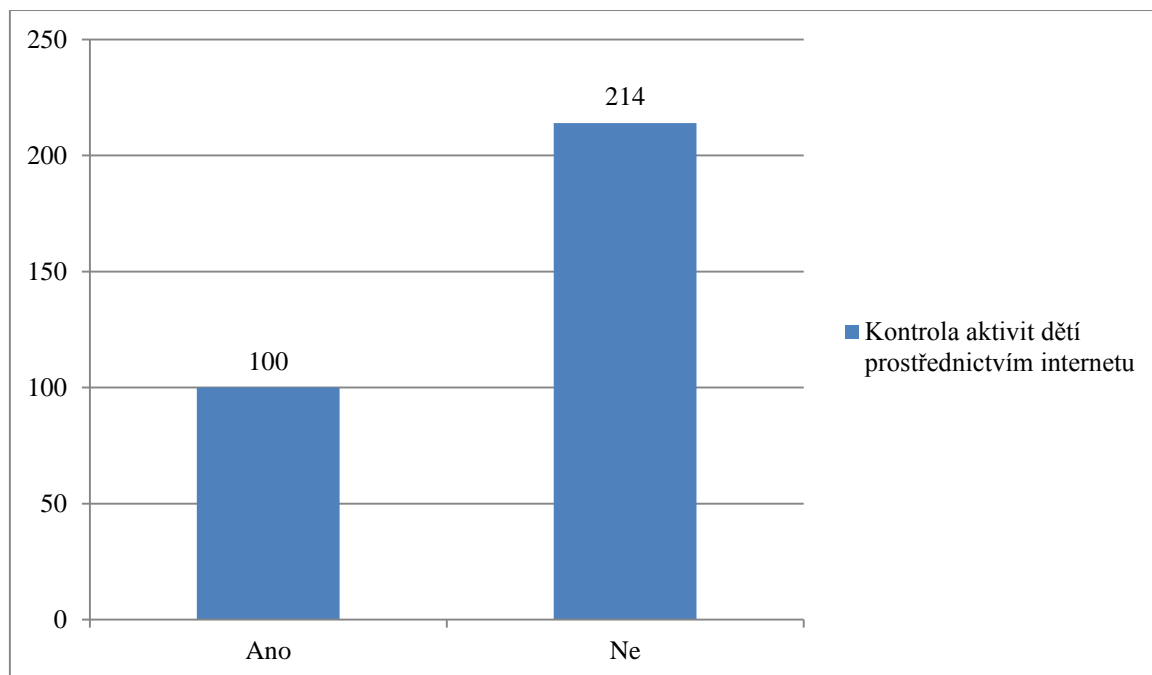

Zdroj: Vlastní výzkum

4.1.27 *Kontrola*

Z grafu lze vyčíst, že 100 (31,8 %) dotazovaných rodičů používá internet ke kontrole svých potomků, zbylých 214 (68,2 %) respondentů internet ke kontrole svých dětí nepoužívá.

Graf 27. *Používáte internet ke kontrole aktivit Vašich dětí?*

Zdroj: *Vlastní výzkum*

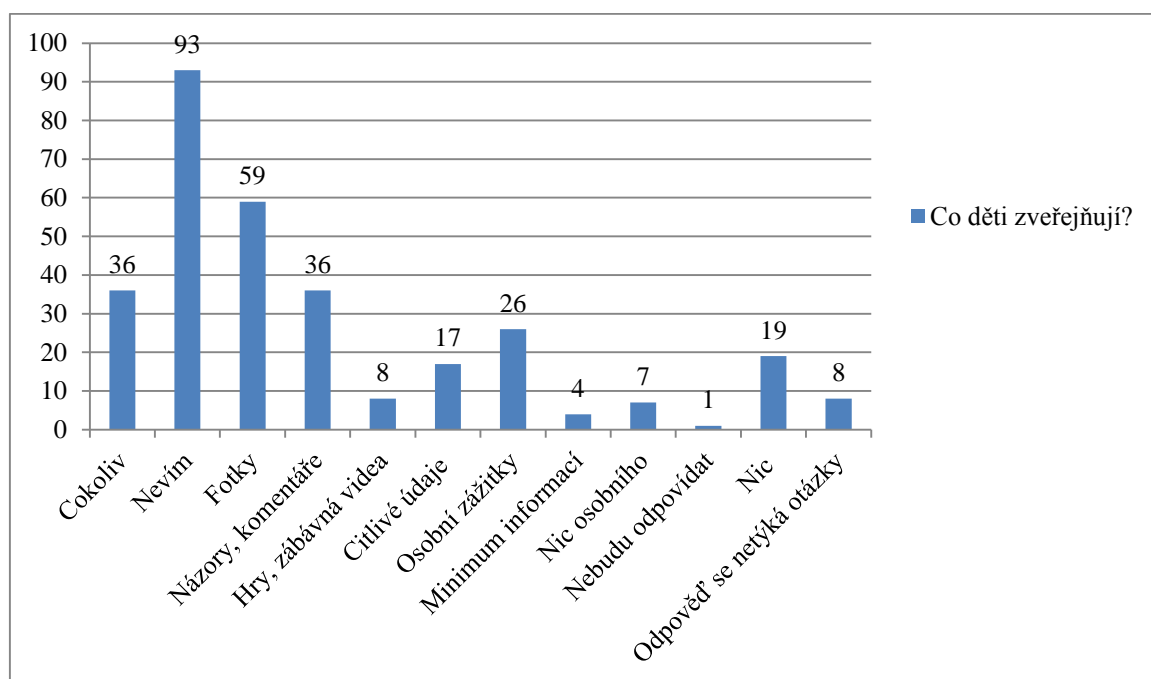
4.1.28 Zveřejňování na internetu

Z grafu lze vyčíst, že z celkového počtu (314) respondentů, se 67,5 % rodičů domnívá, že je obeznámeno s tím, co jejich potomek zveřejňuje na internetu. Zbylých 32,5 % rodičů neví, co jejich dítě na internetu zveřejňuje.

18,8 % rodičů uvádí, že jejich dítě zveřejňuje na internetu fotografie. Názory a komentáře zveřejňuje 11,5 % dětí dotazovaných rodičů. Dále 11,5 % rodičů uvádí, že jejich potomek na internetu zveřejňuje cokoli. Osobní zážitky zveřejňuje 8,3 % dětí. 5,4 % dětí na internetu zveřejňuje citlivé údaje. Další skupinu (6,1 %) tvoří rodiče, kteří uvádí, že jejich potomek na internetu nezveřejňuje nic. 3,5 % dětí na internetu nezveřejňuje nic osobního. Hry a zábavná videa zveřejňuje 2,5 % dětí.

2,5 % všech dotazovaných uvedlo odpověď, která se netýkala dané otázky. Zbýlí 1 (0,3 %) respondent se k dané otázce odmítl vyjádřit.

Graf 28. Co všechno Vaše děti zveřejňují na internetu?

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2 Statistické ověření hypotéz

V rámci diplomové práce byly stanoveny dvě hypotézy. První hypotéza byla stanovena takto: *Rodiče neznají formy kyberšikany a rizika s ní spojená*. Druhá z hypotéz zní: *Rodiče nemají povědomí, o tom jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích*.

V obou případech je na základě znalosti odpovědí u respondentů nutné vyčíslit obdobné závěry pro celou populaci, tzn. ověřit, jestli rodiče neznají formy kyberšikany a rizika s ní spojená (H1) a rodiče nemají povědomí, jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích (H2).

Jedná se o úlohu vyčíslení asymptotického intervalu spolehlivosti pro parametr alternativního rozložení. Alternativní proto, že jsou dvě možné odpovědi (rodiče znají/neznají formy kyberšikany či mají/nemají povědomí o materiálech dětí na internetu).

4.2.1 Ověření hypotézy H1

Ve zkoumaném vzorku respondentů je celkem 53 rodičů z celkových 227 osob, kteří neznají formy kyberšikany (graf 18). Pravděpodobnost, že daná osoba náhodně vybraná z této populace nebude znát formy kyberšikany je rovna $p = 53/227 = 0.233$. Cílem úlohy je zjistit, v jakých mantinelech (intervalu spolehlivosti) asi leží skutečný podíl rodičů neznajících formy kyberšikany v celé populaci (základním souboru).

Vzorec pro výpočet intervalu spolehlivosti odhadované relativní četnosti základního souboru je následující:

$$P \left(p - u_{1-\alpha/2} \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}} < \pi < p + u_{1-\alpha/2} \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}} \right) = 1 - \alpha$$

Známe tyto údaje:

$$p = 0.233$$

$$n = 227$$

$$1-\alpha = 0.95$$

Ze statistických tabulek zjistíme hodnotu kvantilu standardního normálního rozdělení $u_{1-\alpha/2}$ pro zadanou hladinu významnosti ($\alpha=0.05$): $u_{1-\alpha/2} = 1.96$. Tuto hodnotu můžeme zjistit rovněž v Excelu pomocí funkce NORMINV:

$$\text{NORMINV}(0.975;0;1) = 1.96$$

Postupně dosazujeme do vzorce:

$$P\left(0.233 - 1.96 \sqrt{\frac{0.233(1 - 0.233)}{227}} < \pi < 0.233 + 1.96 \sqrt{\frac{0.233(1 - 0.233)}{227}}\right) = 0.95$$

$$P(0.178 < \pi < 0.288) = 0.95$$

Podíl rodičů neznajících formy kyberšikan v celé populaci se bude s 95% pravděpodobností nacházet v intervalu 17, 8 % až 28, 8 %.

Co se týče znalosti rizik spojených s kyberšikanou, tak zde podle stejného výpočtu vychází závěr, že skutečný podíl rodičů, kteří, neznají rizika kyberšikan v celé populaci leží v intervalu 5, 9 až 13, 6 %.

Závěr: Hypotéza H1 se zamítá, rodiče znají formy kyberšikan a rizika s ní spojená.

4.2.2 **Ověření hypotézy H2**

Ve zkoumaném vzorku respondentů je celkem 102 rodičů z celkových 314 osob (graf 28), kteří nevědí, co jejich děti zveřejňují na internetu. Pravděpodobnost, že daná osoba náhodně vybraná z této populace nebude vědět, co jejich děti zveřejňují na internetu je rovna $p = 102/314 = 0.325$. Cílem úlohy je zjistit, v jakých mantinelech (intervalu spolehlivosti) asi leží skutečný podíl rodičů neznajících obsah zveřejňovaný dětmi na internetu v celé populaci (základním souboru).

Vzorec pro výpočet intervalu spolehlivosti odhadované relativní četnosti základního souboru je následující:

$$P\left(p - u_{1-\alpha/2} \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}} < \pi < p + u_{1-\alpha/2} \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}}\right) = 1 - \alpha$$

Známe tyto údaje:

$$p = 0.325$$

$$n = 314$$

$$1-\alpha = 0.95$$

Ze statistických tabulek zjistíme hodnotu kvantilu standardního normálního rozdělení $u_{1-\alpha/2}$ pro zadanou hladinu významnosti ($\alpha=0.05$): $u_{1-\alpha/2} = 1.96$. Tuto hodnotu můžeme zjistit rovněž v Excelu pomocí funkce NORMINV:

$$\text{NORMINV}(0.975;0;1) = 1.96$$

Postupně dosazujeme do vzorce:

$$P\left(0.325 - 1.96 \sqrt{\frac{0.325(1 - 0.325)}{314}} < \pi < 0.325 + 1.96 \sqrt{\frac{0.325(1 - 0.325)}{314}}\right) \\ = 0.95$$

$$P(0.273 < \pi < 0.377) = 0.95$$

Podíl rodičů, kteří nevědí, co jejich děti zveřejňují na internetu (v celé populaci), se bude s 95% pravděpodobností nacházet v intervalu 27,3 % až 37,7 %.

Závěr: Hypotéza H2 se zamítá, rodiče mají povědomí, jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích.

5. DISKUSE

Diskuse je zaměřena na porovnání výsledků získaných v praktické části diplomové práce pomocí provedeného výzkumu s názory odborníků, jež se věnují problematice kybernetické šikany. Hlavním cílem diplomové práce je zmapování povědomí rodičů o možných formách kyberšikany a rizicích spojených s užíváním moderních informačních technologií jejich dětmi.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou kybernetické šikany ve světě nových médií. Nová média neboli digitální síťová média, přišla ruku v ruce s rozvojem technologií a přinesla s sebou vlnu nadšení z nového komunikačního prostředí nazvaného kybernetický prostor. Tento prostor s sebou přináší nové komunikační možnosti a své vlastní zákony.¹⁸⁹ Na jedné straně při komunikaci boří geografické a prostorové bariéry, na straně druhé díky němu ovšem nové bariéry a rizika vznikají.¹⁹⁰ Počáteční vlnu nadšení, kterou s sebou nová média přinesla, tak vystřídalo na počátku 21. století vystřízlivění způsobené vzrůstajícím výskytem sociopatologického chování, které kybernetický prostor umožňuje.¹⁹¹ Mezi negativní dopady komunikace v tomto virtuálním prostředí patří kybernetická šikana, jedna z forem šikany tradiční, uskutečňovaná prostřednictvím nových informačních a komunikačních technologií, konkrétně internetem a mobilními telefony.¹⁹²

Z výzkumu vyplývá, že pojem *kybernetická šikana* již není ve společnosti zcela neznámý. Z celkového počtu 314 dotazovaných rodičů se domnívá 227 respondentů, že tomuto pojmu rozumí (graf 17), přičemž 53 z nich ovšem nedokázalo vysvětlit, co tento pojem znamená (graf 18). Z celkového počtu 314 respondentů tedy 140 jedinců (44,6 %) nedokázalo popsat, jaký má pojem kybernetická šikana význam. K otázce týkající se znalosti alespoň jedné z forem kybernetické šikany, dokázalo napsat

---

¹⁸⁹ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 12–13.

¹⁹⁰ PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace: Umění mluvit, slyšet a rozumět*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. s. 96.

¹⁹¹ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 12–15.

¹⁹² Srov. KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. s. 83.

správnou odpověď 105 (33,4 %) z 314 respondentů (graf 19). Jak uvádí Krejčí, úspěšnost prevence kybernetické šikany roste společně s informovaností o dané problematice (přesný význam kybernetické šikany, možnosti prevence a intervence, její projevy, formy, ...). Své znalosti o kybernetické šikaně a jejímu předcházení by měli rodiče svým potomkům předávat již v době, kdy dítěti pořídí mobilní telefon či mu umožní připojení k internetu. Vystává tedy otázka: Jak mohou rodiče účinně chránit své děti proti stále častěji se vyskytující formě šikany, jež může mít na jedince nedozírné následky, když o této problematice nejsou dostatečně informováni? Významem informovanosti rodičů se zabývá také Vašutová, která ve své publikaci upozorňuje na skutečnost, že se rodiče díky své neinformovanosti podílejí na masovém rozšíření kybernetické šikany mezi dětmi a mladistvými.¹⁹³

Moravec ve své publikaci uvádí, že na riziko vzniku kybernetické šikany má také významný vliv mediální vybavenost rodin.¹⁹⁴ Na základě výzkumu bylo zjištěno, že 54,5 % rodičů pořídilo dětem vlastní mobilní telefon s přístupem na internet (graf 7). Z těchto rodičů si je 69 % plně vědomo skutečnosti, že jejich děti nepoužívají svůj telefon pouze k telefonování a zaslání textových zpráv (graf 8). Z celkového počtu respondentů umožňuje 87,3 % rodičů dětem používat vlastní osobní počítač (graf 9), z toho 60,2 % rodičů nevyžaduje, aby děti potřebovaly k užívání osobního počítače jejich souhlas (graf 10). Výsledky výzkumu, které ve své práci zveřejňuje Hulanová, dokonce ukazují tento jev ještě častější, kdy 94 % tázaných ve výzkumu Hulanové odpovědělo, že jejich děti mají možnost užívat doma osobní počítač s přístupem na internet, přičemž 59 % těchto dětí má umožněno užívat toto médium ve svém vlastním pokoji.¹⁹⁵

Vzhledem k tomu, že kybernetická šikana postihuje stále větší počet jedinců a dopady mohou být závažnější než u šikany tradiční, je nutná účinná prevence.¹⁹⁶ Jak uvádí výzkum z roku 2013, v jehož rámci bylo dotazováno více než 21 000 dětí ve věku

---

¹⁹³ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 12–13.

¹⁹⁴ MORAVEC, V. *Vybrané aspekty vlivu médií na psychologický vývoj dětí a dospívajících*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 318.

¹⁹⁵ Srov. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. s. 148.

¹⁹⁶ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 88.

11–17 let, má s kybernetickou šikanou zkušenost téměř 51 % dětí.¹⁹⁷ Z výzkumu vyplývá, že pouze 46,3 % dotazovaných rodičů se domnívá, že kybernetická šikana může mít závažnější dopady než šikana tradiční (graf 22). 64 % rodičů si připouští možná rizika spojená s kybernetickou šikanou (graf 20). Jako nejčastější dopady kybernetické šikany byly uváděny psychické problémy (graf 21).

Eckertová a Dočekal ve své publikaci uvádějí, že se riziko výskytu kybernetické šikany také snižuje tehdy, pokud jsou děti seznámeny s riziky virtuální komunikace. Tyto děti mají mnohem větší šanci vyhnout se případným chybám a riskantnímu chování.¹⁹⁸ Rodiče by se měli s dětmi bavit o jejich aktivitách v kybernetickém prostoru.¹⁹⁹ Dle vlastního výzkumu poučilo o možných hrozbách, které s sebou internet přináší, 61,5 % dotazovaných rodičů (graf 24), 44,3 % rodičů si s dětmi stanovilo pravidla pro bezpečné užívání internetu (graf 25). Nejčastěji rodiče mezi těmito pravidly uváděli pravidlo zakazující dětem psát si s cizí osobou (30,2 %) a pravidlo o tom, že děti nesmějí zveřejňovat v kybernetickém prostoru intimní údaje (20,9 %).

Obětí kybernetické šikany bývají zpravidla děti a dospívající komunikující prostřednictvím internetu častěji a po delší dobu.²⁰⁰ Ševčíková ve své publikaci uvádí, že 80 % českých dětí ve věkové kategorii 9–16 let tráví svůj volný čas na internetu minimálně 1 hodinu denně. 20 % dětí tráví u internetu ve všední dny více než 3 hodiny, o víkendu takto tráví svůj volný čas 33 % dětí.²⁰¹ V porovnání s těmi údaji bylo na základě vlastního výzkumu zjištěno, že tráví více než 3 hodiny denně ve všední dny 25,9 % dětí, přičemž 20,8 % rodičů nedokáže určit čas trávený svými dětmi na počítači (graf 11). O víkendu takto tráví svůj volný čas 37,9 % dětí, 11,7 % rodičů nedokáže tento čas určit (graf 12). Je třeba vzít ovšem v potaz, že dotazováni byli rodiče, nikoliv děti samotné. Na základě studie Norton On-Line Family Report 2010 bylo zjištěno,

---

¹⁹⁷ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. SZOTKOWSKI, R. S kyberšikanou má zkušenost více jak 51 % dětí. In: *Ebezpečí: Kyberšikana* [online]. © 2008-2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.ebezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>

¹⁹⁸ Srov. ECKERTOVÁ, L. DOČEKAL, D. *BEŽPEČNOST DĚTÍ NA INTERNETU: RÁDCE ZOPOVĚDNÉHO RODIČE*. Brno: Computer Press, 2013. s. 75–76.

¹⁹⁹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 136.

²⁰⁰ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 62

²⁰¹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 21.

že čas, o kterém se rodiče domnívají, že tráví jejich děti na počítači, je ve skutečnosti daleko vyšší. V roce 2009 byl tento čas dokonce o polovinu nižší než skutečnost.²⁰² Na základě zahraničních výzkumů vyplývá, že čas trávený na počítači vzrůstá přímo úměrně s věkem dětí, kdy 27 % dětí ve věku 10–11 let tráví svůj volný čas přes 2 hodiny denně na počítači, u dětí ve věku 14–15 let je to již 41 %.²⁰³

Děti a dospívající využívají počítač zejména ke komunikaci prostřednictvím sociálních sítí nebo takzvaných instant messengerů.²⁰⁴ Této problematice se věnují ve výzkumu grafy 14, 15 a 16. Na základě dotazníkového šetření si je vědomo 49,4 % rodičů, že jejich potomek má profil na sociální síti, 40,4 % rodičů si bylo jisto, že jejich dítě profil na sociální síti nemá a 10,2 % rodičů o této skutečnosti nemělo informace (graf 14). Z počtu rodičů, kteří vědí o existenci profilu svého dítěte na sociální síti, vidělo 69 % tento profil osobně. Alarmující je fakt, že 74,8 % rodičů nedokázalo přesně určit věkovou hranici umožňující vytvoření vlastního facebookového účtu, přičemž 27,4 % se domnívalo, že věková hranice pro tyto služby není vůbec omezená (graf 16). Na základě dat EU Kids Online II vyplývá, že profil na sociální síti ve věkové kategorii 9–16 let vlastní 72 % českých dětí, přičemž je tento počet ve srovnání zemí Evropské unie nadprůměrný.²⁰⁵ Jak uvádí Ševčíková, 39 % českých dětí ve věku 9–10 let vlastní svůj facebookový profil, toto číslo je vzhledem k minimálnímu věkovému limitu 13 let, velmi vysoké. Dle výzkumu Ševčíkové také vyplývá, že mladší děti tráví na sociálních sítích méně času než starší děti, které jsou tak více vystavovány rizikům plynoucích z užívání sociálních sítí.²⁰⁶

Důležitým faktorem, jenž má vliv na čas trávený dětmi a dospívajícími u informačních a komunikačních technologií a na návyky spojenými s jejich užíváním,

---

²⁰² Kolektiv autorů. Norton Online Family: šikana, nebo ochrana? In: *Cnews. Cz* [online]. 2010 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/norton-online-family-sikana-nebo-ochrana>

²⁰³ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 21.

²⁰⁴ Srov. ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. s. 62–63.

²⁰⁵ LIVINGSTONE, S. HADDON, L. *Risk and safety on the internet: The perspective of European children* [online]. 2011. London: EU Kids Online, [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: [http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/D4FullFindings.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/D4FullFindings.pdf)

²⁰⁶ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. s. 24.

je především zájem a kontrola rodičů. Rodiče tak mohou omezit výskyt sociopatologického chování umožňovaného novými médii.²⁰⁷ Na základě vlastního výzkumu bylo zjištěno, že 61,3 % rodičů kontroluje, co jejich děti dělají na počítači (graf 13) a 24,5 % používá programy pro omezení přístupu dětí k nevhodným stránkám (graf 26). 44,3 % rodičů si s dětmi stanovilo pravidla pro bezpečné používání internetu (graf 25 B). 31,8 % rodičů uvedlo, že používá internet ke kontrole aktivit svých dětí (graf 27). 32,5 % rodičů si není vědomo toho, jaké informace jejich děti na internetu zveřejňují (graf 28). Je ovšem třeba přihlídnout ke skutečnosti, že dotazovanými byli rodiče. Na základě studie Norton On-Line Family Report 2010 bylo zjištěno, že 20 % dětí je přesvědčeno o tom, že jejich rodiče vůbec netuší o jejich aktivitách na počítači.²⁰⁸ Na základě výsledků výzkumu probíhajícího v USA bylo potvrzeno, že 90 % rodičů se snaží aktivity svých dětí na počítači monitorovat, ale polovina těchto dětí zároveň uvádí, že jsou schopny jejich pozornost záměrně odvést jiným směrem.²⁰⁹ Na základě výzkumů bylo ovšem potvrzeno, že je stále častější shoda mezi tím, co si myslí rodiče o činnosti svých dětí v kybernetickém prostoru v porovnání s realitou. Představy rodičů o online činnostech svých dětí se zpřesňují.²¹⁰

Pokud by se rodiče s kybernetickou šikanou setkali, obrátili by se nejčastěji na školu (27,4 %). V rodinném prostředí by kybernetickou šikanu řešilo 17,2 % rodičů, na Policii České republiky by se obrátilo 13,4 % respondentů. 5,7 % rodičů by kontovalo rodiče agresora a 2,2 % respondentů by oslovila agresora samotného. 14 % rodičů uvedlo, že by si nevědělo rady s tím, na koho se v takovém případě obrátit. Zbývající část respondentů by se obrátila na dětského psychologa, provozovatele webu, OSPOD, počítačového specialistu atd. (graf 23)

---

²⁰⁷ Srov. VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. s. 35.

²⁰⁸ Kolektiv autorů. Norton Online Family: šikana, nebo ochrana? In: *Cnews. Cz* [online]. 2010 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/norton-online-family-sikana-nebo-ochrana>

²⁰⁹ Kolektiv autorů. *Děti a jejich problémy III* [online]. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2010. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730622.pdf>

²¹⁰ Kolektiv autorů. Norton Online Family: šikana, nebo ochrana? In: *Cnews. Cz* [online]. 2010 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/norton-online-family-sikana-nebo-ochrana>

6. ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá kybernetickou šikanou jako jedním z možných rizik spojených s užíváním nových médií. Jejím cílem je zmapovat povědomí rodičů o možných formách kyberšikany a rizicích spojených s užíváním moderních informačních technologií jejich dětmi. Diplomová práce je složena ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je věnována vysvětlení základních pojmů, jež se pojí s problematikou nových médií a kybernetické šikany. Praktická část diplomové práce obsahuje popis použité metodiky a zkoumaného vzorku. Věnuje se výsledkům provedeného výzkumu a diskusi zaměřené na porovnání zjištěných výsledků s názory odborníků zabývajících se danou problematikou.

Pro verifikaci hypotéz byla využita strategie kvantitativního výzkumu při využití dotazníkového šetření s rodiči dětí a mladistvých ve věku od 6 do 18 let ve Správním obvodu obce s rozšířenou působností Písek. Sběr dat byl uskutečněn od května do prosince roku 2014. Výzkumný vzorek se skládal z 314 respondentů.

Na začátku práce byly stanoveny 2 hypotézy.

Hypotéza 1: *Rodiče neznají formy kyberšikany a rizika s ní spojená.* Tato hypotéza se v průzkumu ukázala jako neplatná. Na testovaném vzorku rodičů dětí a mladistvých se prokázalo, že podíl rodičů neznajících formy kyberšikany v celé populaci se bude s 95% pravděpodobností nacházet v intervalu 17, 8 % až 28, 8 %. Podíl rodičů, kteří neznají rizika kyberšikany v celé populaci leží v intervalu 5, 9 až 13, 6 %.

Hypotéza 2: *Rodiče nemají povědomí, jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích.* Tato hypotéza byla na základě průzkumu zamítnuta. Podíl rodičů, kteří nevědí, co jejich děti zveřejňují na internetu, se bude s 95% pravděpodobností nacházet v intervalu 27, 3 % až 37, 7 %.

Z výzkumu vyplývá, že rodiče znají formy kybernetické šikany a rizika s ní spojená a zároveň mají povědomí, jaké materiály zveřejňují jejich děti na sociálních sítích. Tyto výsledky jsou v rozporu s některými údaji uváděnými odborníky. Nutné je ovšem podotknout, že bylo na základě současných studií zjištěno, že každým rokem informovanost rodičů vzrůstá a v souvislosti s tímto jevem se také proměňuje prevence

vzniku kybernetické šikany ze strany rodičů. Výsledky výzkumu tento jev potvrzují. Otázkou ovšem zůstává, zda je informovanost a prevence ze strany rodičů vzhledem k závažnosti daného jevu a jeho možným důsledkům dostačující.

Důležité je také brát v potaz skutečnost, že dotazování byli pouze rodiče, nikoliv děti samotné. Jak je již zmíněno v teoretické části diplomové práce, na základě studie Norton On-Line Family Report 2010 bylo zjištěno, že děti a mladiství dokážou snadno své činnosti ve virtuálním prostředí před rodiči skrývat. Tímto se zde otevírá prostor pro další výzkumy zabývající se touto problematikou.

Výsledky výzkumu mohou být k dispozici managementu píseckých základních škol. Diplomovou práci je možné využít jako informativní materiál pro rodiče dětí a mladistvých, pedagogy a výchovné poradce základních a středních škol.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Publikace

- BEDNÁŘ, V. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. 216 s. ISBN: 978-80-247-3452-1.
- BLÁHOVÁ, R., ŠALŠOVÁ L. *Problémy se třídou?* Praha: Raabe, 2012, 92 s. ISBN: 978-80-87553-40-4.
- BRESTOVANSKÝ, M. *Úvod do mediálnej výchovy*. Trnava: Pedagogická fakulta TU, 2010. 88 s. ISBN: 978-80-8082-396-2.
- ČERNÁ, A. a kol. *KYBERŠIKANA: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. 150 s. ISBN: 978-80-247-4577-0.
- DAMBACH, K. E. *Wenn Schüler im Internet mobben: Präventions- und Interventionsstrategien gegen Cyber-Bullying*. München: Reinhardt, c2011, 122 s. ISBN: 978-3-497-02209-0.
- DOUBRAVA, L. Učitelské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy. *Virtuální stopa by neměla být hluboká*. 2014, roč. 117, č. 8, s. 3. ISSN: 0139-5718.
- ECKERTO VÁ, L. DOČEKAL, D. *BEŽPEČNOST DĚTÍ NA INTERNETU: RÁDCE ZOPOVĚDNÉHO RODIČE*. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN: 978-80-251-3804-5.
- FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2014. 232 s. ISBN: 978-80-247-5046-0.
- HOLLÁ, K. *Elektronické šikanovanie: Nová forma agresie*. Bratislava: IRIS, 2010. 92 s. ISBN: 978-80-89256-58-7.
- HOLLÁ, K. *KYBER-ŠIKANA*. Bratislava: IRIS, 2013. 111 s. ISBN: 978-80-8153-011-1.
- HORSKÁ, B., LÁSKOVÁ, A., PTÁČEK, L. *INTERNET JAKO CESTA POMOCI*. Praha: Slon, 2010. 197 s. ISBN: 978-80-7419-034-6.

- HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. 217 s. ISBN: 978-80-7387-545-9.
- IVESTER, M. *Lol--OMG!: what every student needs to know about online reputation management, digital citizenship and cyberbullying: high school edition*. Reno: Serra Knight Publishing, c2012, 136 s. ISBN 978-1479332564.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. 413 s. ISBN: 978-80-7367-466-3.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003. 208 s. ISBN: 80-7178-697-7.
- JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita: Nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007, 240 s. ISBN: 80-247-1561-9.
- KAVALÍR, A. a kol. *Kyberšikana a její prevence: Příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísní, 2009. 108 s. ISBN: 978-80-86961-78-1.
- KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN: 978-80-7367-871-5.
- KOPECKÝ, L. *Public relations: Dějiny – teorie – praxe*. Praha: Grada, 2013. 240 s. ISBN: 978-80-247-4229-8.
- KRČMÁŘ P. *LINUX: Postavte si počítačovou síť*. Praha: Grada, 2008. 182 s. ISBN: 978-80-247-1290-1.
- LÉVY, P. *Kyberkultura*. Praha: Karolinum, 2000. 229 s. ISBN: 80-246-0109-5.
- MACEK, J. *Poznámky ke studiím nových médií*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 199 s. ISBN: 978-80-210-6476-8.
- MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing*. 3. aktualiz. a přeprac. vydání. Praha: Grada, 2009. 196 s. ISBN: 78-80-247-2986-2.
- MERTIN, V., VAŇKÁTOVÁ, E. a kol. *Patologické vztahy ve skupině: Materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ*. Praha: Raabe, 2012. 74s. ISBN: 978-80-87553-23-7.

- MORAVEC, V. *Vybrané aspekty vlivu médií na psychický vývoj dětí a dospívajících*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. 374 s. ISBN: 978-80-7368-934-6.
- PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace: Umění mluvit, slyšet a rozumět*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 200 s. ISBN: 978-80-247-4484-1.
- PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010. 112 s. ISBN: 978-80-247-3255-8.
- PROCHÁZKA, D. *SEO: Cesta k propagaci vlastního webu*. Praha: Grada, 2012. 152 s. ISBN: 978-80-247-4222-9.
- REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 328 s. ISBN: 80-7178-926-7.
- ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele, žáky i student*. Praha: Portal, 2011. 104 s. ISBN: 78-80-7367-984-2.
- SAK, P. a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: Vzdělávání a život v komputerovaném světě*. Praha: Portál, 2007. 296 s. ISBN: 978-80-7367-230-0.
- SCHALLENBERGEROVÁ, M. Média, mediální výchova a mediální gramotnost. In BÍNA, D., NIKLESOVÁ, E. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: PdF JČU, 2007. s. 29–51. ISBN: 987-80-7394-059-1.
- SKLENÁK, V. a kol. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha: C. H. Beck, 2001. 507 s. ISBN: 80-7179-409-0.
- SPITZER, M. *Digitální demence*. Brno: Host, 2015, 341 s. ISBN: 978-80-7294-872-7.
- ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *DĚTI A DOPÍVAJÍCÍ ONLINE: VYBRANÁ RIZIKA POUŽÍVÁNÍ INTERNETU*. Praha: Grada, 2014. 184 s. ISBN: 978-80-247-5010-1.
- VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010 s. 226 s. ISBN: 978-80-7368-858-5.

- WILLARD, N. E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and mistreat*. Champaign: Research Press, 2007, 320 s. ISBN: 978-087-822-537-8.

Internetové zdroje

- Co to je masová společnost. In: *MEDIAGRAM.CZ* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://mediagram.cz/dejepis/co-to-je-masova-spolecnost>
- Česká republika. Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti). In *Sbírka zákonů ČR*, ročník 2014, část 75. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidí.cz/cs/2014-181> [cit. 2014-08-29]. ISSN: 1211-1244.
- Desatero bezpečného internetu. In: *Bezpečný internet.cz* [online]. © 2013 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx>
- JURKOVÁ, K. Metodika k prevenci a řešení kyberšikany. In: *Kyberšikana* [online]. Brno: 2010 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://poradenskecentrum.cz/dokumenty/kybersikana.doc>
- KASÍK, P. Vliv masových médií: Umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. In: *Technet.cz* [online]. © 2013 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka
- Kolektiv autorů. *Děti a jejich problémy III* [online]. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2010. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730622.pdf>
- Kolektiv autorů. Norton Online Family: šikana, nebo ochrana? In: *Cnews. Cz* [online]. 2010 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.cnews.cz/norton-online-family-sikana-nebo-ochrana>
- KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-27]. Dostupné z:

<http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd?download=10%3Abrozura>.

- KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. SZOTKOWSKI, R. S kyberšikanou má zkušenost více jak 51 % dětí. In: *Ebezpečí: Kyberšikana* [online]. © 2008-2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>
- KREJČÍ, V. *Kyberšikana: Kybernetická šikana* [online]. 2010. vyd. Olomouc: NET UNIVERSITY, [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>.
- LIVINGSTONE, S. HADDON, L. *Risk and safety on the internet: The perspective of European children* [online]. 2011. London: EU Kids Online, [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: [.http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIRreports/D4FullFindings.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIRreports/D4FullFindings.pdf)
- MORAVCOVÁ, N. eBezpečnost: Facebook - tipy pro rodiče. In: *Plzeňský kraj - bezpečný kraj* [online]. © 2015 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost/materialy-ke-stazeni/materialy-ke-stazeni.aspx>
- SMITH, P. K. et. al. Cyberbullying: coping with negative and enhancing positive uses of new technologies, in relationships in education settings. In: *COST IS0801* [online]. 2012 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/costis0801/>
- Školní rok bez kyberšikany. In: *Minimalizace šikany* [on-line]. © 2008 [cit. 23-02-2015]. Dostupné na www: <http://www.minimalizacesikany.cz/pro-media/200>
- VÄLIMÄKI, A. a kol. *Doporučení k prevenci kyberšikany ve školním prostředí*. [online]. 2012, [cit. 2015-3-11]. Dostupné z WWW: http://www.cyberpsychology.eu/team/storage/COST-2012-cyberbullyingDoporučení_k_prevenci_kybersikany_ve_skolnim_prostredí_přehled_a_rady.pdf

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

apod. – a podobně

ARPA – Advanced Research Project Agency

atd. – a tak dále

č. – číslo

DARPA – Defense Advanced Research Projects Agency

GSM – Global System for Mobile Communications

ICT – Information and Communication Technology

kol. – kolektiv

MMS – Multimedia Messaging Service

např. – například

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

PdF UP – Pedagogická Fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

popř. – popřípadě

Sb. – Sběrka zákonů

SMS – Short Message Service

SKYPE – peer-to-peer program

tzv. – takzvaný

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Rodinná smlouva o bezpečném užívání internetu

Příloha č. 3: Plakát pro rodiče „I kyberšikana bolí!“

Příloha č. 4: Plakát do sborovny „Kyberšikana je také šikana“

Příloha č. 5: FACEBOOK- tipy pro rodiče

Příloha č. 6: Desatero bezpečného internetu

Příloha č. 1: Dotazník

Dotazník

Milí rodiče,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je určen **rodičům s minimálně jedním dítětem. (V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času)**

Tento dotazník je zcela anonymní a získané údaje budou především podkladem pro zpracování praktické části méj diplomové práce na téma „Kybernetická šikana jako fenomén nových médií“.

Odpovědi, prosím, zakroužkujte nebo vpisujte do kolonek, které jsou pro to určené

Děkuji Vám za ochotu a Váš čas, který jste věnoval/a vyplňováním tohoto dotazníku.

Lepičová Zuzana

1. Pohlaví:

- a) Muž
- b) Žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 18–30
- b) 31–40
- c) 41–50
- d) 51 a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Vyučen/a
- c) Střední odborné
- d) Střední odborné s maturitou
- e) Vysokoškolské

4. **Místo Vašeho bydliště:**
a) Vesnice
b) Město
5. **Kolik máte dětí?**
a) 1
b) 2
c) 3 a více
6. **Věk Vašeho dítěte?** (V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času.)
a) 0–6 let
b) 7–11 let
c) 12–14 let
d) 15–18 let
7. **Má Vaše dítě mobilní telefon s přístupem na internet?**
a) Ano
b) Ne
8. **Používá Vaše dítě mobilní telefon i k jiným aktivitám, než je telefonování a „esemeskování“?**
.....
9. **Má Vaše dítě/děti k dispozici vlastní počítač?**
a) Ano
b) Ne
10. **Může si Vaše dítě pustit počítač bez dovolení nebo se musí vždy zeptat?**
a) Musí se vždy zeptat
b) Může si zapnout počítač bez dovolení

11. Kolik času průměrně denně Vaše dítě stráví u počítače (pondělí- čtvrtek)?

(V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času.)

- a) 0–3 hod
- b) 4–6 hod
- c) 7 hod a více
- d) Nevím

12. Kolik času průměrně denně Vaše dítě stráví u počítače (pátek- neděle)?

(V případě, že máte více než 1 dítě, vyplňte prosím tuto informaci vztahnou k dítěti, které stráví u počítače nejvíce času.)

- e) 0–3 hod
- f) 4–6 hod
- g) 7–9 hod
- h) 10 hod a více
- i) Nevím

13. Kontrolujete, co Vaše děti na počítači dělají?

- a) Ano
- b) Ne

14. Má Vaše dítě profil na sociální síti? (Facebook, seznamovací a zájmová fóra,...)

- a) Ano
- b) Ne (přejděte, prosím na otázku č. 16)
- c) Nevím (přejděte, prosím, na otázku č. 16)

15. Viděli jste profil (účet na Facebooku, Seznamovacích a zájmových fórách,...) svého dítěte?

- a) Ano
- b) Ne

16. Od kolika let může být dítě zaregistrováno na sociální síti Facebook?

- a) Věk není omezen
- b) 12 let
- c) 13 let
- d) 14 let
- e) 15 let
- f) 18 let
- g) Nevím

17. Znáte pojem Kyberšikana?

- a) Ano
- d) Ne (přejděte, prosím, na otázku č. 24)

18. Co si pod pojmem Kyberšikana představujete?

.....

.....

19. Jaké druhy (formy) kyberšikany znáte?

.....

.....

20. Myslíte si, že existují rizika spojená s kyberšikanou?

- a) Ano
- e) Ne (přejděte, prosím, na otázku č. 22)

21. Uveďte, prosím, jaká rizika představuje kyberšikana:

.....

.....

22. Je podle Vás Kyberšikana horší než šikana fyzická?

- a) Ano
- b) Ne

23. Na koho byste se obrátil/a, kdybyste zjistil/a, že je Vaše dítě obětí kyberšikany?

.....

.....

24. Mluvili jste se svým dítětem o hrozbách internetu?

- a) Ano
- b) Ne

25. Stanovili jste si nějaká pravidla pro bezpečné používání internetu?

- a) Ne
- b) Ano

Jaká?

.....

.....

26. Používáte programy pro omezení přístupu dětí k nevhodným stránkám?

- a) Ano
- b) Ne

27. Používáte internet (sociální sítě (Facebook, seznamovací a zájmová fóra), historie prohlížení, ...) ke kontrole aktivit Vašich dětí?

- a) Ano
- b) Ne

28. Co všechno Vaše děti zveřejňují na internetu?

.....

.....

Zdroj: vlastní

Příloha č. 2: Rodinná smlouva o bezpečném užívání internet

Rodinná smlouva o bezpečném užívání internetu

Rodičovské rozhodnutí

- Budu poznávat internetové služby, které mé dítě využívá, a webové stránky, které navštěvuje.
- Stanovím rozumná pravidla pro používání počítače a po projednání s dětmi je umístím poblíž počítače, aby byla na očích.
- Pokusím se umístit domácí počítač do společného prostoru celé rodiny.
- Oznámím podezřelé nebo zakázané aktivity a stránky odpovědným úřadům.
- Připravím nebo najdu seznam stránek doporučených pro děti.
- Často budu kontrolovat, co mé děti na internetu navštěvují.
- Budu hledat možnosti filtrování a blokování materiálů na internetu, které jsou pro děti nevhodné.

Smlouva dítěte

- Vím, že internet může být dobrým zdrojem vzdělání i zábavy. Vím také, že je pro mne důležité dodržovat pravidla, která zvýší jeho bezpečnost. Souhlasím s těmito pravidly:
- Při brouzdání internetem budu používat bezpečnou a rozumnou přezdívku, která neodhaluje osobní údaje moje ani mé rodiny.
- Přístupová hesla budu držet v tajnosti před všemi kromě rodičů. Nebudu si zřizovat jiné e-mailové účty bez vědomí a souhlasu rodičů.
- Nebudu zveřejňovat své osobní údaje ani údaje o rodičích a rodině, nebudu je sdělovat nikomu na internetu, nebudu je vyplňovat do dotazníků, ani posílat e-mailem. Osobními údaji jsou zejména jméno, adresa, číslo telefonu, věk, třída a název školy.
- Budu se chovat k ostatním jak chci, aby se chovali oni ke mně.

- Na internetu se budu chovat způsobně, komunikovat slušně, nevyvolávat hádky, nepoužívat vyhrůžky ani sprostá slova.
- Osobní bezpečnost budu brát jako svou prioritu, protože vím, že na internetu jsou lidé, kteří předstírají, že jsou někdo jiný než ve skutečnosti.
- Budu upřímný ke svým rodičům a budu jim říkat o lidech, které potkám na internetu, aniž by se mě na to ptali. Nebudu odpovídat na maily nebo zprávy od cizích lidí bez předběžného souhlasu rodičů.
- Pokud uvidím věci, které jsou špatné, odporné nebo sprosté, opustím stránku a sdělím to rodičům, aby zajistili, že se to nebude opakovat.
- Pokud dostanu obrázky, e-maily, zprávy nebo odkazy na stránky s nechutnými náměty nebo pokud jsem v chatovací místnosti, kde někdo používá sprostá slova nebo vyvolává nenávisť, povím o tom rodičům. Ihned tyto stránky též opustím.
- Pokud dostanu od někoho cizího e-mail nebo zprávu obsahující mé osobní údaje, poradím se okamžitě s rodiči, odkud tyto osobní údaje mohl získat.
- Nebudu dělat nic, o co mne žádá na internetu někdo cizí, obzvláště pokud vím, že by se to nelíbilo mým rodičům.
- Nebudu volat, psát, mailovat, vyměňovat si zprávy ani se setkávat s někým, koho jsem potkal na internetu bez předchozího souhlasu rodičů a bez jejich přítomnosti.
- Chápu, že moji rodiče dohlížejí na to, co dělám na internetu, a mohou používat software k omezení míst, která tam mohu navštěvovat. Dělají to proto, že mne mají rádi a chtějí mne ochránit.
- Naučím své rodiče lépe zacházet s internetem, abychom se mohli bavit společně a učit se novým bezva věcem.

Souhlasím s výše uvedeným.

Podpis dítěte:

Datum:

Slibuji, že budu chránit bezpečnost mého dítěte na internetu a sledovat, jak jsou tato pravidla dodržována. Pokud mé dítě narazí na nebezpečnou okolnost a řekne mi o tom, budu reagovat v klidu a rozvážně. Proberu celou záležitost s dítětem tak, aby tato zkušenost přispěla k zvýšení jeho bezpečnosti při dalším surfování na internetu.

Podpis rodiče:

Datum:

Zdroj: KAVALÍR, A. a kol. *Kyberšikana a její prevence: Příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísni, 2009. s. 75.

Příloha č. 3: Plakát pro rodiče „I kyberšikana bolí!“

PONÍŽENÍ

JEŠTĚ VĚTŠÍ PONÍŽENÍ

To se líbí 1 368 lidem.

I kyberšikana bolí!

S rozvojem nových technologií se objevuje nový druh šikany – kyberšikana. V posledním půlroce se s ní setkala 10 % dětí. Nepřehlížejte, co se děje s vaším dítětem, mluvejte s ním. Možná neví, že to, co prožívá, je kyberšikana, vy byste to vědět měli.

Pokud si nevíte rady, obraťte se na naši poradnu na www.minimalizacesikany.cz

Nadace O₂

Zdroj: Školní rok bez kyberšikany. In: *Minimalizace šikany* [on-line]. © 2008 [cit. 23-02-2015]. Dostupné na [www: <http://www.minimalizacesikany.cz/pro-media/200>](http://www.minimalizacesikany.cz/pro-media/200)

Příloha č. 4: Plakát do sborovny „Kyberšikana je také šikana“

Kyberšikana je také šikana!

Plakát do sborovny

Co je to kyberšikana

Cílem kyberšikany je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků. Je to úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivce nebo skupina útočníků ubližuje takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.

Technická a organizační opatření

- Spolupracujte se svým webmasterem – nejlépe vám poradí, jak chránit vaše školní počítače a jaké existují možnosti ochrany dětí.
- V případě, že se dozvíte o případu kyberšikany, kontaktujte poskytovatele serveru, ze kterého agresor šikanuje, a požádejte ho, aby útočníkovi zamezil přístup.
- Přemýšlejte nad tím, kde může docházet k natáčení videí (např. zajistíte občasný dohled i na toaletách).
- Poslané zprávy mohou posloužit jako důkaz, nemažte je.

Kyberšikana je například:

- hanlivé a urážlivé zprávy zasláné prostřednictvím SMS, MMS nebo internetu
- zesměšňující nebo ponižující obrázky či videa posílané e-mailem nebo vyvěšené na webové stránce
- webové stránky, blogy s cílem někoho zesměšnit
- zesměšňování prostřednictvím komunikačních sítí
- zneužití identity oběti rozesláním obtěžujících a urážlivých zpráv pod jejím jménem
- vydirání nebo zastrahování pomocí telefonu nebo internetu
- obléčování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváním
- krádeže hesel a následné zneužívání osvojeného účtu
- internetové hlasování, např.: „Kdo si myslí, že Klára je kráva?“

Kyberšikana a šikana

- 78 % pachatelů školní kyberšikany je ze stejné školy jako oběť.
- Kyberšikana je velmi často provázána s šikanou tvářící v tvář.
- I když se kyberšikana často odehrává mimo půdu školy, škola se nemůže zříkat zodpovědnosti.

Klima ve třídě

- Vznik šikany i kyberšikany úzce souvisí s atmosférou ve třídě – sledujte, jak to ve třídě vypadá.
- 8 % dětí se ve škole necítí dobře – pokuste se to změnit.
- Nastavte pravidla – děti by měly znát hranice.
- Pokud budou ve třídě panovat dobré vztahy, bude se tam lépe dýchat nejen dětem, ale i vám.
- Špatné klima ve třídě poskytuje podhoubí i ke kyberšikaně učitelů.

44 % dětí neví, co je to kyberšikana

- Mluvíte o tomto problému s dětmi – jen 19% dětí se o něm dozvědělo ve škole.
- Seznamte je s riziky, které jim mohou při pohybu ve virtuálním světě hrozit.
- Naučte je chránit svou identitu.
- Získejte si důvěru dětí – jen 9% dětí se s kyberšikanou svěřilo učitel.

PONIŽENÍ

JEŠTĚ VĚTŠÍ PONIŽENÍ

To se líbí 1 368 lidem.

Další údaje z výzkumu "Kyberšikana na českých školách" najdete na www.minimalizacesikany.cz

Pokud si nevíte rady, obraťte se na naši poradnu na www.minimalizacesikany.cz

Nadace O₂

Zdroj: Školní rok bez kyberšikany. In: *Minimalizace šikany* [on-line]. © 2008 [Cit. 23-02-2015]. Dostupné na [www: <http://www.minimalizacesikany.cz/pro-media/200>](http://www.minimalizacesikany.cz/pro-media/200)

Příloha č. 5: FACEBOOK- tipy pro rodiče

• Možná i vaše děti si každý den po škole sedají k počítači a svůj volný čas tráví na „fejsu“. Víte ale, co tam celou tu dobu dělají? **Zjistěte si o největší sociální síti současnosti informace**, třeba v naší příručce (více v dolní části stránky). Můžete si také založit svůj vlastní účet, alespoň uvidíte na vlastní oči, jak Facebook funguje.

• Jste rádi, že se vaše děti nepotloukají se špatnými kamarády venku po setmění, ale místo toho zůstávají v bezpečí s Vámi doma? Pokud jsou připojeni na internet, nikdy v úplném bezpečí nebudou. **Mluvejte se svými dětmi o rizicích, která je můžou potkat na sociálních sítích**. Vhodnými pomocníky Vám budou i videa volně dostupná na internetu – pro menší děti se hodí krátké kreslené příběhy zaměřené na bezpečný internet – <http://sk.sheeplive.eu/>, pro starší děti a teenagery se hodí nové video Seznam se bezpečně 2, které najdete na www.seznamsebezpecne.cz.

• Facebookový profil si mohou lidé založit až po dovršení 13 let, do 18 let pak mají omezený přístup k některým stránkám, např. s pornografickým obsahem. Bohužel není nejmenší problém svůj věk zfalšovat, čehož děti využívají. **Rozum ale zůstává stát nad rodiči, kteří sami tyto nelegální profily svým dětem zakládají**, aniž ty by po nich toužily. Doufáme, že Vy do této skupiny rodičů nepatříte.

• Také se rádi před svými známými a rodinnými příslušníky chlubíte svými dětmi? Ukazujete jim na fotkách, jak hezky rostou, na jaké pláži jste se opalovali, či jak se děti šplouchají v zahradním bazénu? Věřte, že ty samé fotky nahrané na Facebook nebo kamkoli jinam na internet si může prohlédnout kdokoli. **Pedofilové si tak stále dělají nové a nové sbírky se snímky Vašich dětí**. Tohle vážně chcete?!

• Zajímá Vás problematika Facebooku více? Nebo už řešíte nějaký konkrétní problém? Stáhněte si zdarma Průvodce Facebookem na <http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost/ke-stazeni>. Dozvíte se v něm např.:

- Základní údaje o Facebooku
- Podmínky a zásady používání dat
- Jak se registrovat a jak profil vypadá
- Nastavení účtu a soukromí
- O odhlašování z účtu
- Jak nahlásit zneužitý nebo problematický účet
- Jak se zbavit svého profilu na FB

Také můžete využít naši internetovou poradnu na <http://www.bezpecnykraj.cz/eporadna/>

Zdroj: MORAVCOVÁ, N. eBezpečnost: Facebook - tipy pro rodiče. In: *Plzeňský kraj - bezpečný kraj* [online]. © 2015 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost/materialy-ke-stazeni/materialy-ke-stazeni.aspx>

Příloha č. 6: Desatero bezpečného internetu

Desatero bezpečného internetu

Pro bezpečí na internetu ti stačí dodržet jen pár důležitých, ale přitom jednoduchých zásad.

- 1 Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem na druhé straně.
- 2 Nepošílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní. Svou intimní fotku nepošílej ani kamarádovi nebo kamarádce - nikdy nevíš, co s ní může někdy udělat.
- 3 Udržuj hesla (k e-mailu i jiné) v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
- 4 Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy. Ignoruj je.
- 5 Nedomluvej si schůzku přes internet, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
- 6 Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.
- 7 Svěť se dospělému, pokud tě stránky nebo něčí vzkazy uvedou do rozpaků, nebo tě dokonce vyděsí.
- 8 Nedej šanci virům. Neotevírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
- 9 Nevěř žádné informaci, kterou na internetu získáš.
- 10 Když se s někým nechceš bavit, nebav se.

Zdroj: Desatero bezpečného internetu. In: *Bezpečný internet.cz* [online]. © 2013 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx>